

Riksdagens protokoll

2005/06:98

Torsdagen den 30 mars

Kl. 12.00 – 17.15

Protokoll
2005/06:98

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 24 mars.

2 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2005/06:140 till lagutskottet
2005/06:180 till justitieutskottet

Framställning
2005/06:RS4 till konstitutionsutskottet

3 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Utrikesutskottets betänkande 2005/06:UU15
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2005/06:MJU12

4 § Riksrevisionens styrelses framställning angående bolagiseringen av Statens järnvägar

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2005/06:NU9
Riksrevisionens styrelses framställning angående bolagiseringen av Statens järnvägar (framst. 2005/06:RRS6).

*Riksrevisionens
styrelses fram-
ställning angående
bolagiseringen av
Statens järnvägar*

Anf. 1 ANNE-MARIE PÅLSSON (m):

Herr talman! Ärade debattdeltagare! Ärade åhörare! Ni är inte så många men naggande goda. I dag ska vi debattera bolagiseringen av SJ.

Herr talman! Än en gång har regeringen kritiserats av Riksrevisionen. Riksrevisionen har för övrigt blivit en väldigt god vän till oppositionen i kammaren. Vi har fått mycket hjälp av Riksrevisionen när det gäller vår kritik mot regeringen, inte minst när det gäller de statliga bolagen.

Kritiken återkommer gång på gång. Styrningen är formlös. Med det menar revisionen att man inte vet vem som har fattat beslut, vilka beslut som har fattats av vem och var någonstans. Det låter lite oroväckande. Och denna kritik har framförts gång på gång.

Det har gällt Systembolaget, Vattenfall och andra bolag. Den här gången handlar det om SJ. Riksrevisionens granskning visar att bolagiseringen av SJ – om man ska uttrycka sig artigt – inte var lyckad. Redan mindre än ett år efter bolagiseringen tvingades SJ att begära nytt kapital från riksdagen.

Hur kunde det gå så illa? Många faktorer spelade in förstås, men enligt Riksrevisionens granskning var den faktor som var starkast bidragande omständighet att Näringsdepartementet hade iklätt sig egna restriktioner. Man hade helt enkelt satt på sig en tagelskjorta. Det var restriktioner som handlade om tidpunkten för bolagiseringen. Man hade rysligt bråttom. Det var också restriktioner när det gäller storleken på det kapital som man skulle tillföra bolaget. Det var för litet. Möjligen kan man ana sig till att det var Finansdepartementet som inte ville släppa till mer pengar.

En fråga som jag också tycker är viktig att fundera över är varför man från Näringsdepartementets sida inte lyssnade på de konsulter som man själv hade tillsatt. Varför lyssnade man inte på alla de varningens ord som kom från den styrelse som hade tillsatts av bolaget? Man valde helt enkelt att bortse från detta.

Som skattebetalare tycker jag förstås att det är lite konstigt. Framför allt är det slöseri med skattekollektivets pengar att man först engagerar och arvoderar nya konsulter – för det är konsulter – och sedan väljer att inte lyssna på vad konsulterna säger. Det vore billigare att helt enkelt avstå från att engagera konsulterna.

Men, herr talman, trots att Riksrevisionens kritik bitvis är förödande väljer regeringens stödpartier i riksdagen att inte ställa sig bakom revisionens kritik och de rekommendationer som Riksrevisionen utfärdar när det gäller framtida bolagiseringar. Med denna passivitet demonstrerar riksdagen på nytt sin flathet inför regeringen. Riksdagen framstår ånyo som ett lydigt transportkompani åt regeringen. Jag tycker att det är anmärkningsvärt.

Bättre krut kan man säga att trafikutskottet har. Där kunde man åtminstone samla en majoritet som ställer sig bakom Riksrevisionens kritik men så icke näringsutskottet. Det är ju näringsutskottet som äger frågan. Det är de ställningstaganden som görs där som är vägledande för riksdagen.

Varje gång frågan om statliga bolag kommer upp – och den kommer upp gång på gång – avfärdar regeringen den kritik som riktas mot styrningen med argumentet att bolagen går bra, lysande till och med. De levererar in många miljarder kronor till statskassan. Därmed skulle all kritik vara överflödig.

Men det är inte det som saken gäller. Det är inte de statliga bolagens vinstnivåer som vi diskuterar i den här kammaren. Det är den omständigheten att riksdagen som representant för de egentliga ägarna inte har möjlighet att kontrollera och ha insyn i de statliga bolagen. Det är inte små pengar det handlar om. De statliga bolagen värderas till ett antal hundratals miljarder kronor. Nog bör, herr talman, riksdagen kunna ställa

fullt berättigade krav på att ha en ordentlig insyn i vad som händer i dessa bolag.

Det duger inte att referera till att bolagen går bra. Det är inte så vansinnigt svårt att få vinst i företag som opererar på marknader som sprit, spel och dobbel. Det är inte lika krävande att vara vinstrik där, i synnerhet inte om man har monopol, som det är att vara vinstrik i andra och mer konkurrensutsatta marknader.

Elbranschen brukar framhävas. Vattenfall är oerhört lönsamt. Det är inte så konstigt att Vattenfall har blivit så väldigt lönsamt. Politiska beslut som utsläppsrätter har tryckt upp elpriset. Då regnar det väldigt mycket extra vinster över bolag som Vattenfall som producerar en miljövänlig el.

Herr talman! Det går inte att sätta likhetstecken i den här typen av diskussioner mellan lönsamhet i monopolföretag och sättet att handha medborgarnas tillgångar. De svenska medborgarna har rätt att förvänta sig att den tillgång som ägs gemensamt också kan kontrolleras av deras representanter i den här kammaren.

Det handlar alltså om insyn och kontroll. Det handlar om ansvarstagande och ansvarsutkrävande.

Tyvärr, får man väl säga, återfinns inte särskilt mycket av detta tänkande hos Näringsdepartementets ägarförvaltning. Man fortsätter, trots kritiken från Riksrevisionen, att styra sina bolag på ett sådant sätt att riksdagen inte har större möjligheter att få insyn i vad som egentligen sker där.

Jag skulle med anledning av detta anförande här i kammaren vilja ställa några frågor till regeringens stödpartier. Anser man att Riksrevisionen som ett oberoende granskningsorgan har fel i sin kritik? På vilka grunder anser man i så fall att den kritiken är felaktig? Varför väljer man från majoritetens sida att inte ställa sig bakom de fullständigt berättigade kraven på insyn och kontroll i gemensam egendom? Varför frånhänder man sig som folkligt vald representant denna möjlighet att påverka hur den gemensamma egendomen förvaltas?

Med dessa ord, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 1 under punkt 1.

Anf. 2 EVA FLYBORG (fp):

Herr talman! Riksrevisionen har granskat bolagiseringen av Statens järnvägar och funnit att förberedelserna för bolagiseringen var otillräckliga och ansvarsförhållandena otydliga. Enligt Riksrevisionen genomfördes bolagiseringen med en kombination av formlös styrning, otydliga uppdrag till centrala aktörer och dubbla roller för Näringsdepartementets bolagsförvaltare. Vi i Folkpartiet har redan tidigare kritiserat bolagiseringen av SJ, liksom statens styrning av sina övriga bolag, och vi anser att det är mycket viktigt att regeringen tar intryck av Riksrevisionens kritik.

Herr talman! Det gjordes mängder av felsteg under bolagiseringen av SJ. Formlös styrning och bristfällig dokumentation – ja, den formlösa styrning som tillämpas av Näringsdepartementet, inklusive frånvaron av dokumentation av överväganden, analyser och beslut, innebär enligt Riksrevisionen att det inte varit möjligt att i granskningen klarlägga alla delar av den berednings- och beslutsprocess som ligger till grund för

Prot. 2005/06:98
30 mars

*Riksrevisionens
styrelses fram-
ställning angående
bolagiseringen av
Statens järnvägar*

beslutet. Det innebär på ren svenska att den demokratiska kontrollen sätts ur spel. Ansvar blir mycket svårare, för att inte säga omöjligt, att utkräva.

Bolagiseringen var otillräckligt förberedd. Man bedömer att förberedelserna för bolagiseringen var ofullständiga och otillräckliga i vissa mycket viktiga avseenden. Starkt bidragande orsaker till detta var att ägarförvaltningen, det vill säga regeringen och Näringsdepartementet, på eget bevåg införde två stora egna restriktioner. Dels skulle bolagiseringen genomföras redan den 1 januari 2001, det var alltså mycket bråttom, dels skulle kapital inte tillskjutas de nybildade bolagen. Beredningen och analysen av centrala frågor, som affärsplaner och samlade ekonomiska konsekvenser av bolagiseringen, kom därför att bli mycket bristfällig.

Man hade otydliga ansvarsförhållanden. Preciserade och dokumenterade uppdrag från ägarförvaltningen till de olika aktörerna i beredningen av bolagiseringen saknas i allt väsentligt. Såväl enheten för statligt ägande i Näringsdepartementet som arbetsgruppen i samma departement arbetade utan specificerade uppdrag. Den formlösa styrning som tillämpas av Näringsdepartementet gällande statliga bolag innebär att det i flertalet fall saknas dokumentation av de beslut som fattats av departementets ledning, eller annan, under bolagiseringsprocessen. Ansvar för utformningen av bolagiseringsavtalet åvilade delvis affärsverket SJ:s styrelse, vars ledamöter inte skulle ingå i de nya bolagsstyrelserna. Tillträdande bolagsstyrelser kom in för sent för att ha möjlighet att påverka avtalet. Det ramlade egentligen mellan två stolar.

Riksrevisionen anser i sin rapport att det var mycket olyckligt att så viktiga beslut fattades i detta övergångsskede. Det var ogynnsamma villkor för de nya bolagen. I granskningen drar Riksrevisionen slutsatsen att regeringen inte skapade goda förutsättningar för SJ och Green Cargo. Inte heller villkoren för de övriga nya statliga järnvägsbolagen kan sägas ha varit gynnsamma eftersom företagen blev underkapitaliserade.

Ägarförvaltningen tog inte till sig den information och alla de varningar som kom från de egna konsulterna och från de nybildade bolagens styrelser om konsekvenserna av för lite kapital vid en bolagisering. Dessa tydliga varningar har i efterhand förnekats av representanter för departementet, men faktum kvarstår: Varningarna fanns och var tydliga, men regeringen struntade i dem med ett katastrofält dåligt resultat som följd. SJ var, som vi alla vet, ytterst nära konkurs för ett par år sedan, mycket på grund av regeringens kortsiktiga och rentav dåliga arbete under hela bolagiseringsprocessen.

Riksrevisionen drar i rapporten också slutsatsen att ägarstyrningen i samband med och även efter bolagsbildningen varit mycket dålig. Relevant och utförlig information har lämnats av järnvägsbolagen, men ägarförvaltningen har i många fall inte agerat med den skyndsamhet och tydlighet som borde ha föranletts av den information man faktiskt hade. Ägarstyrningen har inte heller varit tillräckligt tydlig när det gällt vilka mål bolaget ska uppfylla, och den har inte utformats så att den fått aktiebolagsrättslig giltighet genom beslut på bolagsstämma. Återigen denna formlösa styrning! Regeringen tycker saker i pm och i enskilda samtal, som bolagen får rätta sig efter, men utan att regeringen behöver ta ansvar för utfallet i efterhand. Då står bolagsledningarna tämligen ensamma i blåsten.

En av ägarförvaltningens viktigaste uppgifter vid en bolagisering är att tillsätta en kompetent bolagsstyrelse. Även det lyckades man misslyckas med. Många slutade snabbt i styrelsen och måste ersättas av andra personer, vilket var till stor nackdel för ett så nybildat bolag.

Herr talman! Denna slutna process, den formlösa styrningen, ger mycket begränsade möjligheter till ansvarsutkrävande och sätter hela den demokratiska processen ur spel. Den formlösa styrningen, frånvaron av dokumentation, otydliga uppdrag till centrala aktörer och Näringsdepartementets bolagsförvaltares dubbla roller som ägarföreträdare och styrelseledamöter innebär sammantaget att de rutiner som normalt används för att säkerställa en god verksamhet helt enkelt inte finns, eller fanns, på plats.

Den interna kontrollen mellan Näringsdepartementet och järnvägsföretagen har varit mycket svag. Insyn och kontroll, hur de faktiskt har agerat, har reducerats till ett absolut minimum. Möjligheterna till ansvarsutkrävande är därför så begränsade att man egentligen inte kan tala om en demokratisk process över huvud taget. För ett antal år sedan talade statsministern själv med förakt om näringslivets beslut – i slutna rum. Nu har man själv vida överträffat det man tidigare fördömt.

Ja, herr talman, ur led är tiden när staten bedriver en ursinnig råkapitalistisk jakt på profit genom de statliga bolagens framfart. Besluten hemlighålls, fattas i hemliga rum, demokratin körs över, och statsministern själv är den som är satt i skuld och därmed inte fri. Sällan har retoriken varit så långt från den faktiska politiken som nu.

Under sin granskning har Riksrevisionen också uppmärksammat att det avtal som våren 2001 slöts mellan SJ och Euro Maint AB inte har karaktären av en normal affärsöverenskommelse mellan två statliga bolag. Avtalet styrdes av en promemoria, ett pm från Näringsdepartementet till SJ AB, som inte hade formen av ett regeringsbeslut. Riksrevisionen ställer frågan om avtalet kan ha inneburit eventuellt statsstöd i EG-rättslig mening. Frågan om eventuellt statsstöd har inte blivit föremål för några dokumenterade analyser i departementet, vilket Riksrevisionen med all rätt ställer sig frågande till.

Sammantaget, herr talman, bedömer Riksrevisionen att regeringens planering, genomförande och uppföljning av bolagiseringen av SJ innehållit ett onödigt stort risktagande för staten och moment som medfört fördröjning av omställningsprocessen till effektiva och långsiktiga transportlösningar.

Riksrevisionen ger fem rekommendationer som vi i Folkpartiet ställer oss bakom. Jag behöver inte upprepa dem nu. Utöver de rekommendationerna vill jag gärna lyfta fram att regeringens sätt att hantera bolagiseringen av SJ och styra bolaget därefter följer samma formlösa mönster som styrningen av andra statliga bolag, exempelvis Vattenfall. Det är en brist som vi från Folkpartiet kritiserat hårt i tidigare motioner, vilket också riksdagen ställt sig bakom och faktiskt prickat näringsminister Östros och tidigare ministrar för deras agerande. De statliga bolagen måste styras med giltiga ägardirektiv, inte med löst prat i bastun.

Men ingenting görs och ingenting händer, oavsett vilka som riktar kritiken mot regeringens agerande. Allt är enligt regeringen bra som det är. Ja, herr talman, sällan hostar hackspetten. En klok regering skulle naturligtvis ta intryck även av oppositionens kritik, men inte denna rege-

ring. En klok regering skulle ta kritik från en oberoende granskare som Riksrevisionen på mycket stort allvar, men inte denna regering. En klok regering skulle ta sina egna misslyckanden på allvar och inse att det är något grundläggande fel på dess sätt att sköta de statliga bolagen, för det svenska folket, men inte denna regering.

Herr talman! Slutsatsen blir att eftersom regeringen inte byter politik får vi i stället byta regering. Med detta yrkar även jag bifall till reservation 1.

Anf. 3 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Herr talman! Så står vi här igen och debatterar den socialdemokratiska regeringens misslyckade bolagisering av Statens järnvägar. Det är inte första gången som riksdagen haft anledning att behandla frågan, men låt oss hoppas att det är den sista och att vi i och med denna debatt kan lägga hela den olycksaliga affären bakom oss.

Riksrevisionen har granskat bolagiseringen av Statens järnvägar. De slutsatser de kommit fram till stämmer väl överens med den analys av bolagiseringen som Kristdemokraterna gjorde i samband med att vi presenterade vår räddningsplan för SJ i maj 2003. Vi delar Riksrevisionens åsikt vad gäller förslag till åtgärder. De förändringar som Riksrevisionen föreslår ligger i linje med vad vi föreslagit i tidigare motioner.

När Statens järnvägar bolagiserades gjorde sig regeringen skyldig till ett antal missgrepp som man inte behöver vara efterklok för att inse. Regeringen blev i god tid varnad för de problem som kunde uppstå på grund av bristen på kapital i de bolag som man var på väg att bilda. Man blev också varnad för den bristande styrningen i de nya bolagen och för de oklarheter som rådde, och fortfarande råder, angående järnvägens framtid i Sverige.

Men trots alla varningar valde den socialdemokratiska regeringen att genomföra bolagiseringen som om man varken hade hört eller sett några varningar. På så sätt äventyrade man de investeringar som flera generationer svenskar gjort för att skapa goda järnvägstransporter i hela landet.

Kristdemokraterna anser att man under inga omständigheter får hantera vår gemensamma egendom på detta lättvindiga sätt. Förvaltningen av statliga företag och andra tillgångar måste vara regelstyrd och formbunden. Berednings- och beslutsprocesser måste vara grundliga, och de måste dokumenteras för att möjliggöra kvalitetssäkring och kontroll. Den så kallade formlösa styrningen, som är något av ett socialdemokratiskt skötebarn, måste upphöra. De statliga företagens bolagsstämmor måste i större utsträckning användas för att förmedla mål och riktlinjer från ägaren till bolagets ledning.

När staten nybildar eller ombildar bolag är det regeringens skyldighet att se till att bolaget ges goda förutsättningar för att överleva. Det handlar både om att ge bolaget ett tillräckligt eget kapital och om att skapa en struktur och ledning i bolaget som fungerar från start.

Regeringen måste ha tydliga riktlinjer för hur nomineringen till statliga bolagsstyrelser ska gå till. Den vägledning som Näringsdepartementet har utvecklat räcker inte även om ansatsen är vällovlig. Näringsdepartementets vägledning följs nämligen inte av de andra departementen. Det har flera av Riksrevisionens granskningar visat.

Avslutningsvis, herr talman, behöver Sverige väl fungerande järnvägstransporter. I samband med bolagiseringen av Statens järnvägar pekade regeringens egna konsulter på behovet av att klargöra den långsiktiga regleringen av järnvägssektorn. Vi kristdemokrater pekade på samma problem i vårt förslag till räddningsplan för SJ AB. Regleringen av järnvägssektorn, den framtida fordonsförsörjningen, samarbete kring biljettering och stationsservice hör nämligen intimt samman med både de statliga och de privata järnvägsbolagens utvecklingsmöjligheter.

Nu har det gått nästan tre år sedan riksdagen beslutade att skjuta till närmare 2 miljarder kronor för att rädda SJ AB, men regeringen har ännu inte presenterat någon plan för hur framtidens järnväg ska fungera. Den osäkerhet som råder hämmar både SJ:s och andra järnvägsföretags utveckling.

Vi kristdemokrater vill ha en större mångfald och modernare tåg på landets järnvägar. Vi vill att den miljövänliga järnvägen ska bli det naturliga transportalternativet för fler. Därför bör regeringen snarast lämna ett förslag till riksdagen som tydliggör den långsiktiga regleringen av järnvägssektorn.

Med dessa ord, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 3.

Anf. 4 HÅKAN LARSSON (c):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation nr 1.

Riksrevisionens uppgift är att på ett oberoende sätt granska den statliga verksamheten och komma med synpunkter och förslag till hur den kan förbättras. Det är naturligtvis syftet även med den rapport som vi diskuterar i dag om bolagiseringen av Statens järnvägar.

Det som förvånar mig är att utskottsmajoriteten inte tar de förslag som Riksrevisionen lägger fram på allvar. Visserligen säger man sig välkomna granskningen, men samtidigt vill man inte ta fasta på de konkreta förslag som presenteras i rapporten. Jag tycker att regeringen och utskottsmajoriteten borde se Riksrevisionens synpunkter som ett stöd för att förbättra och utveckla ägarstyrningen av SJ och övriga statliga företag.

Så här skriver Riksrevisionen bland annat i sin rapport:

Den formlösa styrningen av järnvägsbolagen, frånvaron av dokumentation, otydliga uppdrag till centrala aktörer samt Näringsdepartementets bolagsförvaltares dubbla roller som ägarföreträdare och styrelseledamot innebär sammantaget att rutiner som vanligen används av ledningen för en organisation för att säkerställa att verksamheten bedrivs ändamålsenligt och effektivt inte finns på plats.

Det är en ganska tydlig och stark kritik.

Liksom när det gäller andra statliga bolag kritiserar Riksrevisionen alltså den så kallade formlösa styrningen, att den styrning som faktiskt sker inte dokumenteras. Ingen vet vem som fattar besluten.

Den här kritiken kommer självfallet inte för skojs skull. Det är, som Riksrevisionen skriver, också viktigt att säkerställa att transparenta och grundliga berednings- och beslutsprocesser finns på plats redan initialt vid ombildningar av statlig verksamhet.

Naturligtvis är det bra om man nu inom Regeringskansliet håller på att ta fram, som det står i betänkandet, riktlinjer som bland annat innebär krav på en mer enhetlig dokumentation som underlag för de beslut som

fattas. Men vad betyder detta i praktiken? Innebär det att man faktiskt tar fasta på Riksrevisionens kritik mot den formlösa styrningen utan att vilja erkänna det? Det vore bra om vi fick lite klarhet på den punkten.

Riksrevisionen kommer också med rekommendationer när det gäller vikten av att kapitalisera statliga bolag långsiktigt och när det gäller att utveckla nomineringsprocessen för bolagsstyrelser. Det är också synpunkter som alla borde kunna instämma i. Är det verkligen klokt att bolagsförvaltaren samtidigt är styrelseledamot i det bolag som han eller hon är satt att förvalta? Svaret på den frågan borde vara ganska självklart, men näringsministern har i stället tillsatt en utredare som ska värdera de här frågorna och redovisa för- och nackdelar.

Det är viktigt att staten agerar ansvarsfullt och skickligt som ägare till SJ och övriga företag som ägs gemensamt av medborgarna i landet. Det är därför det krävs insyn och kontroll. Därför är det bra att det finns en oberoende instans, som Riksrevisionen, som granskar. Men det vore också bra om de ansvariga tog lite hänsyn till de förslag som läggs fram.

Jag är övertygad om att det skulle stärka de statliga företagen och deras förtroende hos allmänheten om ägarrepresentanterna i Näringsdepartementet och utskottsmajoriteten här i kammaren lyssnade till de synpunkter som Riksrevisionen har presenterat.

Anf. 5 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s):

Herr talman! Nu tänkte jag ta upp en del frågor som de borgerliga partierna har berört i sina inlägg, men egentligen skulle det här betänkandet inte kräva någon större diskussion. Jag tycker att vi har klarat ut det ganska rejält.

Men jag frapperas ändå av den här kritiken, som framför allt Moderaterna och Folkpartiet framför. Det liknar snarare en vendetta mot regeringen och mot Socialdemokraterna angående skötseln av de statliga företagen. Alla tillfällen ska man ta i akt för att nedgöra regeringen för en ansvarslös bolagsförvaltning. Men jag satt och funderade på något. Under mina åtta år i kammaren har jag inte hört något enda positivt ord om alla de företag som har drivits med framgång och med goda resultat. Någon gång skulle ni väl ändå kunna uttala något erkännande för att det har gått hyggligt.

Jag ska då ge några kommentarer till dagens ärende. Riksrevisionen har ju, som Eva Flyborg ganska värtaligt har framfört, kritiserat regeringen i olika avseenden. En del av den kritiken känner vi också igen om vi går tillbaka till en del andra granskningsrapporter som Riksrevisionen har lämnat ifrån sig.

Jag kan få vara lite ful mot Eva Flyborg. Jag känner igen exakt de formuleringar som Riksrevisionen har framfört i sin rapport om jag läser motionen av Eva Flyborg med flera i ämnet. Det är möjligen så att det kan ha något samband med att Eva Flyborg också sitter i Riksrevisionens styrelse.

Jag vill också påminna om en sak. När vi fattade beslutet om att bolagisera SJ var vi överens om tagen. Jag tror inte att något parti var emot det, utan då var vi tämligen överens. Det borde bygga på att vi hade något syfte med beslutet.

Jag tror att vi hade olika tankar om detta. Jag tror att till exempel Folkpartiet och Moderaterna såg en chans att så småningom också sälja ut SJ, även om jag tycker att det verkar lite långsökt. Det kanske fanns en sådan tanke när man gick med på detta.

Eva Flyborg har sagt i debatten att regeringen inte har tagit åt sig av kritiken som Riksrevisionen har framfört. Om jag inte tappat bort mig alldeles vill jag minnas att statssekreterare Sven-Eric Söder inför utskottet godtog att man hade gjort en del missgrepp i samband med bolagiseringen. Bland annat hade kapitaltillskottet inte varit tillräckligt stort.

Det är väldigt lätt att i efterhand komma och säga att det var för lite pengar och för lite likviditet i SJ:s och Green Cargos kassa. När man har upptäckt det har man naturligtvis varit tvungen att se till att det har rättats till. Så är det alltid. Man kan inte slutgiltigt säga att kapitalstrukturen i ett företag, inte ens i ett statligt företag, en gång för alla är given.

Det kan behövas mer pengar. Men det kan också vara så att man behöver dela ut en del pengar från de statliga företagen, och så har faktiskt skett vid några tillfällen. En löpande bedömning är viktig. Det kan inte alltid avgöras vid ett och samma tillfälle. I det fallet agerar inte staten annorlunda än vilken privat ägare som helst. Det händer också i det privata näringslivet var och varannan vecka.

Framtiden är också svår att bedöma även för de borgerliga företrädarna i kammaren. Det har vi sett och hört. Jag kan lyfta mig från själva bolagiseringsärendet. Jag såg häromdagen att Vattenfall nu var värderat till närmare 500 miljarder kronor. För fyra fem år sedan var Vattenfall enligt uppgift värt ca 50 miljarder.

Moderaterna och andra borgerliga partier har varit på väg att vilja frångå sig Vattenfall. Vad skulle det ha inneburit i dag, om vi börjar räkna? Jo, en förlust för svenska folket på ett antal hundra miljarder. Vore det inte bättre att vi var överens om att vara rädda om de bra statliga företagen, de som går bra och tillför statskassan pengar som vi kan använda för många andra angelägna ändamål?

Jag ska säga några ord om styrningen av de statliga företagen. Den frågan har vi haft upp ett antal gånger och nästan varje gång när vi diskuterat de statliga företagen. Det finns en acceptans av Riksrevisionens kritik såtillvida att regeringen har bestämt att man ska utreda frågan. Hur styr vi våra statliga företag? Är den ägarförvaltning som vi har i dag rimlig, eller ska vi göra på annat sätt?

I samma utredning ska man dessutom se över hur man formar bolagsdirektiv för att de ska få ett legalt genomslag framför allt i förhållande till den aktiebolagslagstiftning som vi har. Utredningen ska vara klar i höst. Då får vi ta ställning till hur det systemet kommer att se ut efter förslag från regeringen.

Riksrevisionen har också tagit upp regleringsfrågorna. Det är tydligt att vi inte kan diskutera dem. Vi har haft en proposition som varit på väg. Den landade i Sveriges riksdag förra veckan. Där ges Statens järnvägar, SJ AB, och järnvägstrafiken ett ganska rejält utrymme. Det hoppas jag att vi ska kunna få tala mer om sedan.

Slutligen ska jag berätta att jag fick tillfälle att tillsammans med några kolleger lyssna till SJ:s ledning för ett par veckor sedan. Vi fick höra om hur verksamheten gick och vilken framtidssyn man hade på

företaget. Det var idel positiva omdömen om hur man nu hade kommit fram.

Det kan vi också se på 2005 års resultat. Det är en vinst på drygt 560 miljoner i SJ AB. Green Cargo AB har också gått med rejält överskott. Det tycker jag att man ska vara glad åt. Det fanns en väldigt stor framtidstro hos SJ:s ledning både i styrelsen och i den operativa eller verkstäl-lande ledningen.

SJ AB, ledningen och de anställda, har gjort ett väldigt bra jobb. Man har bestämt sig för att SJ ska bli bättre. Det förtjänar att nämnas att de har gjort ett bra jobb. Det tycker jag att vi ska vara tacksamma för.

Herr talman! Till sist yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkan-
det och avslag på reservationerna.

Anf. 6 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! De verkliga och de stora problemen med de statliga bo-
lagen måste diskuteras och får inte gömmas undan bara därför att några
enstaka statliga bolag går med vinst. Det är ingen ursäkt för att göra fel i
allt annat. Vattenfall gör till exempel grova vinster på höga elpriser och
smutsig kolbrytning i Tyskland.

Att besluten i statliga företag fattas i lönnedom är demokratiskt ohåll-
bart. Detta är ingen vendetta, K G Abramsson. Detta är nödvändigt för att
de statliga bolagen ska kunna göra sitt jobb och på rätt sätt.

Jag har några frågor till K G Abramsson. Är det SJ:s lednings fel att
man behövde ytterligare kapital och var nära konkurs för några år sedan?
Hade det något att göra med den underkapitalisering som vi nu i efter-
hand kan konstatera?

Anf. 7 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Jag kommenterar direkt frågan om det var SJ-ledning-
ens fel att man fick ett underkapitaliserat bolag. Det tror jag inte. Sam-
mantaget på det underlag som regeringen hade att ta ställning till ansåg
man att kapitaliseringen var tillräcklig. Regeringen har också vidgått så
småningom att man behövde ett tillskott av kapital. Det har jag även
berört i mitt inledningsanförande.

Man kan inte bestämma det en gång för alla. Vi har rättat till det pro-
blemet. Vi har gjort det på ett sätt som är sjyst. Nu ser vi resultatet av det.
SJ går bättre och redovisar vinst. Om jag får ha en prognos om hur det
kommer att se ut i SJ tror jag att det kommer att bli ännu mycket bättre.
Det borde Eva Flyborg vara glad över och inte bara söka efter fel och
brister i regeringens hantering av bolaget.

Anf. 8 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! Det som vi nu diskuterar är det oberoende gransknings-
organet Riksrevisionen som har tittat på just bolagiseringsprocessen. Det
har sett på förberedelserna, genomförandet och hur man agerade efteråt
och funnit att det finns så många stora fel och allvarliga brister att det är
uppseendeväckande.

Det är bra att vi diskuterar det här i kammaren. Men det blir aldrig så
mycket diskussion. Vi framför våra synpunkter som faktiskt baserar sig
på Riksrevisionens rapport. Vi får bara tillbaka: Några bolag går ju bra,
vi tjänar pengar, och allt är väl. Så är det inte.

Jag har bara en fråga till. Jag får egentligen inte så många svar, men jag försöker i varje fall. Varför lyssnade man inte på alla varningar som bevisligen fanns innan från egna konsulter, styrelsen och oberoende bedömare? Varför ville man inte lyssna? Vi kan se i efterhand att man hade varningarna, men man ville inte lyssna.

Anf. 9 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Eva Flyborg som långvarig deltagare i revisionsarbete måste vara medveten om att revisionen alltid är klok i efterhand.

Det är svårt att gå in i starten och säga att så här ska vi göra och så här bör vi göra därför att vi kommer att få ett sådant här resultat. Det är helt naturligt att man kan upptäcka brister i hanteringen i efterhand. På så sätt är Riksrevisionens uppgift ganska tacksam. Med ett dokumenterat underlag kan man kritisera regeringen, i det här fallet.

Det fanns ganska mycket underlag i samband med bolagiseringen av SJ. När regeringen satte sig ned och funderade över hur man skulle hantera underlaget bedömde man, utifrån en helhetssyn, att man hade tillräcklig kunskap om hur det skulle skötas. Det som man inte kunde bedöma tillräckligt var om bolaget skulle få den kapitalstruktur som det behövde för att kunna leverera det som ägaren hade bestämt. Det missgreppet har regeringen erkänt, och det tycker jag att Eva Flyborg borde hålla i minnet.

Anf. 10 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! K G Abramsson sade att det nog inte behövdes någon större diskussion om det här ärendet. Några meningar senare påtalades att Vattenfall har ett värde av 500 miljarder kronor. 500 miljarder kronor är mer än vad som finns i de fyra AP-fonderna. Menar verkligen K G Abramsson att man inte behöver diskutera hur ett företag av den storleken sköts och vilken insyn och kontroll man har i ett företag av detta slag?

Till Vattenfall ska man förstås lägga alla de andra statliga företagen. Då hamnar vi på ett värde av de statliga företagen som kanske ligger på uppemot 1 000 miljarder kronor. Det är alltså våldsamma värden! Det är klart att sådana tillgångar, som är gemensamt ägda av svenskarna, måste kunna diskuteras av representanter i den här kammaren. Någonting annat är för mig fullständigt otänkbart.

K G Abramsson är folkets representant i riksdagen. Han företräder rimligtvis folkets intressen. Anser inte K G Abramsson att han i denna roll bör tillgodose folkets fullt berättigade krav på insyn i och kontroll över gemensam egendom?

Herr talman! Jag ställde två frågor i mitt inledande anförande. Den ena handlar just om kraven på insyn och kontroll. Den andra handlade om ifall K G Abramsson anser att Riksrevisionen har fel i sak. Jag undrar om jag kan få svar på de båda frågorna nu.

Anf. 11 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har inte förutsatt att vi inte skulle kunna diskutera de statliga bolagen i kammaren. Det gör vi ju varje år, till och med vid flera tillfällen nu tack vare Riksrevisionens granskningar. Det är inte det det är fråga om.

Men jag tycker att Anne-Marie Pålsson gör det enkelt för sig genom att säga att det som Riksrevisionen har sagt är lag och den ordning som alla ska rätta sig efter. Det är en granskning som man har gjort från Riksrevisionens sida, vars uppfattning inte delas av alla i alla avseenden, och inte av regeringen på vissa punkter. En del har man sagt att man är beredd att ta upp därför att man tycker att det har varit värdefullt att man har tittat på det.

Men jag vänder mig mot just frågan om att Riksrevisionen i sina rapporter alltid skulle ha hundra procent rätt. Det är ofta tal om värderingsfrågor. Det är det som regeringens synpunkter handlar om i budgetpropositionen för 2006 och i den information som har getts från departementsledningen till utskottet. Man kan inte ställa en sådan fråga. Har Riksrevisionen fel eller rätt? Det är mycket av värderingsfrågor.

När det gäller mitt ombudsmannaskap för svenska folket så vidgår jag att det är så. Jag är en representant som ska vara med och granska och se till att det fungerar. Jag tycker att vi sköter det på ett ganska hyggligt sätt.

Anf. 12 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Det börjar likna ett svar, fast inte riktigt. Jag ska upprepa: Riksrevisionens uppfattning delas inte i alla dess delar av regeringen. Nej, det förstår jag. Det är ju regeringen som kritiserar så det är klart att regeringen slår ifrån sig.

Men gör inte K G Abramsson en självständig bedömning av Riksrevisionens granskningsrapporter? Han sitter ju i riksdagen och inte i regeringen. Det är som företrädare för riksdagen man ska göra en granskning, och man ska inte lyssna på vad regeringen säger i varje enskild fråga.

Vilken är då K G Abramssons egen självständiga granskning av Riksrevisionens framställning? Är det den samma som regeringens? Det är detta som är den viktiga frågan. Om riksdagen ska ha någon funktion i de här sammanhangen så måste riksdagen kunna göra egna bedömningar och inte alltid se som sin uppgift – om man tillhör regeringsunderlaget – att gå på regeringens riktlinjer.

När det gäller de statliga bolagen handlar det inte primärt om vad Riksrevisionen säger och inte säger. Det handlar om vilken kontroll och insyn som skattekollektivet kan ha när det gäller den gemensamt ägda egendomen. Ska vi låta tillgångarna få styras och ställas med av en liten ägarförvaltning i Näringsdepartementet och några välavlönade direktörer? Är det det som K G Abramsson menar?

Anf. 13 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Det är klart att jag har gjort egna bedömningar av Riksrevisionens rapport. Jag har gått igenom den ett par gånger för att se de nyanser som man har redovisat.

Något förvånad blev jag när Riksrevisionen inför utskottet bredde ut sig om rapporten. Man tog upp vissa frågor som man inte hade nämnt i rapporten, och enligt uppgift skulle man fördjupa sig i dem. Man skulle ta upp dokumenthanteringen igen och den avsaknad av dokument som man påstod fanns.

Det är klart att jag som ledamot av Sveriges riksdag och näringsutskottet försöker bedöma det utifrån vad man skriver. Men jag måste ju också lita till att regeringen, som sysslar med detta varje dag, har synpunkter och värderingar som kanske ligger närmare verkligheten än de har som tillfälligtvis granskar en sådan här verksamhet.

Jag tror inte att Anne-Marie Pålsson behöver vara orolig för att jag inte i alla fall försöker göra mitt jobb så gott jag kan. Om det brister måste väljarna, bland annat i Västerbotten, säga till den 17 september 2006.

Anf. 14 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Herr talman! I sitt anförande antyder K G Abramsson att vi skulle vilja sälja ut Vattenfall på ett ansvarslost sätt. Han vet mycket väl att vi inte vill sälja ut Vattenfall, LKAB, Sveaskog eller något sådant bolag. Det bekymrar mig att han står i riksdagens talarstol och försöker föra svenska folket bakom ljuset.

Vi är inte ansvarslösa med våra gemensamma tillgångar. Ansvarslost är det när man inte lyssnar på de råd som man får från experter inför stora bolagiseringar. Ansvarslös är man om man inte lyssnar till råd som man får från erfarna revisorer. Vi är inte ansvarslösa, K G Abramsson. Däremot står vi här i dag för att diskutera den socialdemokratiska regeringens ansvarslöshet som höll på att störta hela folkets SJ över ruinens brant.

När vi nu talar om ansvarslöshet så kan vi tala om den regering som inte drev bara SJ utan också Svenska Skogsplantor till ruinens brant. Vi skulle kunna tala en liten stund om den regering som lät Teracom göra så pass vidlyftiga affärer att bolaget var tvunget att be svenska staten om mer pengar. Eller varför inte ägna någon liten stund åt den regering som trodde att det var förenligt med högt ställda miljökrav att låta Vattenfall göra miljardinvesteringar i brunkol i Polen och Tyskland?

När vi har betat av den listan har vi nog inte tid att diskutera hur regeringen har förvaltat bolag som Vin & Sprit, Systembolaget, Posten, Samhall, Svenska Spel, Apoteket med flera.

En skillnad mellan oss i alliansen och Socialdemokraterna är att vi vill dra lärdom av de misstag som har begåtts. Vi vill lyssna till riksrevisorerna och dra lärdom av deras råd.

Anf. 15 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Jag skulle behöva fem gånger två minuter för att svara på Mikael Oscarssons frågor eller bemöta hans påståenden. Jag ska koncentrera mig på några här.

Jag har inte direkt sagt att Kristdemokraterna har lagt fram något förslag om att sälja Vattenfall. Men Kristdemokraterna ingår väl i den så kallade alliansen?

I ett budgetförslag för 2006 har man räknat in ganska stora pengar från försäljning av statliga företag. Det är väl inte Svenska Skogsplantor, Lagerhus AB eller något annat mindre företag som Mikael Oscarsson har tagit upp på den försäljningslistan. Jag tror, och misstänker, att det finns större statliga företag som står på den försäljningslistan om man ska komma upp till de 150 miljarder, minst, som alliansen föreslår att man

ska få in genom att sälja statliga företag. Det vore bra om Mikael Oscarsson kunde säga någonting om vilka företag man har på försäljningslistan.

Regeringen lyssnar visst på de råd som den får från sina konsulter, men regeringen har ju ansvar för att göra den slutliga bedömningen på grund av allt det underlag som finns. Det har regeringen redovisat att den har gjort. I efterhand har man konstaterat att man varit tvungen att justera detta på punkten om kapitaliseringsfrågan. Jag undrar hur det skulle ha låtit i Sveriges riksdag om regeringen hade kommit till riksdagen och sagt att den ville ha 2 miljarder kronor när man skulle bolagisera Statens järnvägar. Då hade det nog varit ett himla liv, om jag får spekulera lite. Jag tror att den väg man fick välja är bättre för staten och för svenska folket.

Anf. 16 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Herr talman! Den här debatten var ämnad att handla om Riksrevisionens starka kritik av bolagiseringen av SJ. Det enda som K G Abramsson kan komma fram till när han tittar på den massiva kritiken är att det eventuellt var ett litet missgrepp med kapitaltillskottet. Han talar om ägarstyrningen och säger att det är ingen fara. När det gäller den formlösa styrningen är det ingen fara. När det gäller regleringsfrågor finns det ingen anledning att göra någonting.

Det är så belysande. Varför vill ni inte lyssna på kritiken? Det är det som jag vill komma fram till i min replik här. Jag anser att det vore ansvarsfullt. Ansvarstagande och ödmjukhet hör ihop. Den som inte lyssnar är inte ödmjuk. Det här är en graverande kritik. För att vi ska ha framgångsrika statliga bolag är det nödvändigt att vi tar lärdom av de misstag som har begåtts och att vi lyssnar till riksrevisorerna och deras råd och gör de förändringar som de pekar på. Det förvånar mig att K G Abramsson inte använder någonting av sin repliktid till att ta upp de saker som de faktiskt pekar på.

Anf. 17 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Det är precis det jag har gjort, men Mikael Oscarsson lyssnar inte. Jag har sagt att regeringen har tagit till sig den kritiken. Man undersöker hur man eventuellt ska omdana ägarförvaltningen i de statliga företagen. Man tittar på hur ägarstyrningen ska ske via de olika policydokumenten eller på annat sätt, givetvis inom ramen för den lagstiftning som finns. Regleringsfrågorna finns faktiskt i en proposition som Mikael Oscarsson måste ha fått. Den kom i förra veckan. En del av de frågor som Riksrevisionen tar upp finns i den propositionen.

Det mesta av det som Riksrevisionen tar upp bearbetas i Regeringskansliet. Men man kan inte vid ett och samma tillfälle, någon gång i framtiden, ha bestämt att allting ska se ut på ett visst sätt. Här lär man sig löpande hur man ska hantera frågorna.

Om jag går tillbaka till min första debatt om statliga företag måste jag säga att det är väldigt mycket som har hänt sedan 1998 och fram till 2006. Det måste väl Mikael Oscarsson också vara medveten om. Här har man arbetat med att förfinna formerna för ägarstyrning, för hur man ska förvalta de statliga företagen och så vidare. Men aldrig hör jag någon säga i en debatt att någonting har blivit bättre. Det är väldigt trist. Jag tror

att vi skulle tjäna lite på om ni någon gång kunde säga att detta har regeringen gjort bra. Men det är bara kritik. Allting är dåligt.

Prot. 2005/06:98
30 mars

Anf. 18 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Herr talman! Det här är egentligen en lite underlig debatt. Jag tycker att om man vill ha väl fungerande och bra statliga företag skulle man se Riksrevisionens synpunkter som ett stöd för att förbättra och inte bara säga att det är värderingar och att man tycker annorlunda i regeringen. Flera av de statliga företagen fungerar väl. Är det detta K G vill höra någon säga? Men det kunde vara mycket bättre om man tog hänsyn till de råd som en oberoende granskare kommer med.

Låt oss se framåt. Det står i betänkandet att Regeringskansliet utreder hur man ska kunna komma på andra rutiner vad gäller dokumentation, hur beslutsfattandet sker, vilket underlag som finns och så vidare. Innebär det att den kritiserade formlösa styrningen kan förpassas till historien snart? Det kan inte vara bra att man inte vet vem som fattar besluten.

Sedan finns det också en utredare som ska väga för- och nackdelar med att man kan vara både ägarföreträdare och styrelseledamot. Tycker K G att för- eller nackdelarna överväger? Behöver man utreda detta så mycket för att se vad resultatet blir?

Anf. 19 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tror att regeringen tar intryck av revisionens synpunkter. Det gör den visst. Men som jag har sagt tidigare här tror jag att det är väldigt mycket av värderingar som man måste lägga in i detta. Riksrevisionen kan inte alltid ha rätt. Det vänder jag mig definitivt emot. De har kanske inte samma erfarenhet och, som Håkan Larsson också vill påstå, inte samma underlag i varje läge som man har när man ska ta ställning till olika frågor.

Nu har man sagt att man ska titta på dokumentationssidan. Man ska vara mer noggrann med det, men det ska utredas. Man har också sagt att man ska se över själva förvaltarfrågan. Den typen av frågor har ju varit föremål för riksdagens hantering tidigare. Jag vill minnas att konstitutionsutskottet har haft dem uppe och konstaterat att detta är förenligt med de regler som gäller. Sedan kan man fråga sig om det är lämpligt eller mindre lämpligt, och det är väl i så fall det som den här utredningen ska komma fram till. Kan man reglera det på något annat sätt för att skapa större förståelse för regeringen och bolagsförvaltningen? Förmodligen är det väldigt lite som i så fall skulle behöva justeras för att i vart fall Håkan Larsson skulle bli nöjd.

Anf. 20 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Herr talman! Det behöver nog justeras en del för att jag ska bli nöjd. Det är bra om regeringen tar intryck, men det vore kanske minst lika bra om majoriteten i utskottet också kunde ta intryck och inte bara säga att Riksrevisionen har fel på alla punkter. De kanske har fel någon gång, men de kan ju ha rätt också. Jag tror att de har rätt i flera fall, inte minst när det gäller oklarheterna om vem som fattar besluten. Om vi ska ha starka statliga företag, som allmänheten och medborgarna har förtroende för, måste de kunna granskas så att man vet vem som har ansvar för de

*Riksrevisionens
styrelses fram-
ställning angående
bolagiseringen av
Statens järnvägar*

beslut som fattas. På den punkten måste det bli bättre för att de statliga företagen ska kunna utvecklas positivt framöver.

Jag frågar en gång till: Tror K G Abramsson att utredningen innebär att den formlösa styrningen förpassas till historien? Eller ska den fortsätta även framöver?

Anf. 21 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vet inte vad utredningen kommer att landa i. Det vore fel att ha någon förutfattad mening om detta. Jag tycker att ni borgerliga företrädare överdriver frågan om formlös styrning. Den har blivit ett mantra för er. Ni säger att här har man inte koll på någonting. Om man i vissa fall saknar något dokument kan det givetvis kritiseras. Jag tycker att det lyser igenom lite grann att regeringen skulle ha någon sorts avsikt att försöka mörka för riksdagen och för medborgarna hur man hanterar de statliga bolagen. Jag har absolut inte den tron. Det vore oerhört allvarligt i så fall. Jag tror inte för en minut att så är fallet.

Jag utgår ifrån att om nu regeringen har konstaterat att man borde se över de här frågorna kommer man med förslag som inte skulle försämra situationen utan naturligtvis förbättra den. Den dagen i oktober om vi träffas i kammaren, Håkan Larsson, får vi väl se hur de förslagen ser ut. Då får vi ta upp och debattera det regelverk som i så fall föreslås.

Anf. 22 LENNART BEIJER (v):

Herr talman! Det här betänkandet gäller alltså Riksrevisionens behandling av bolagiseringen av SJ AB, och det finns framför allt två viktiga synpunkter från revisionen. Det är dels att det behövs transparenta, grundliga berednings- och beslutsprocesser, där man alltså tycker att det finns det man kallar formlös styrning, dels frågan om kapitaliseringen av bolaget när det bildades.

Som har framgått av diskussionen har regeringen vidtagit åtgärder för att se över ägarstyrningen, och man ska tillsätta en särskild utredare, som också ska se över ett antal av de punkter som revisionen tar upp.

Vad gäller kapitaliseringen ordnade vi den när det blev uppenbart att det saknades resurser i SJ. Vad jag kommer ihåg från den diskussionen var att det var under väldigt kraftig kritik från åtminstone Folkpartiet och Kristdemokraterna, som inte tyckte att det behövdes några pengar utan att man skulle lämna ut SJ på den öppna marknaden.

Herr talman! Riksrevisionens arbete och genomgång av de statliga företagen även tidigare, vilken beslutsprocess som finns, är viktig. Påpekanden från Riksrevisionen leder till åtgärder i regeringens och departementens styrning av de statliga företagen. Samtidigt måste vi hantera Riksrevisionens rapporter med viss försiktighet. Utskotten kan inte bara hoppa på varje förslag från Riksrevisionen utan mycket ordentliga egna analyser. Jag tror att man ska se Riksrevisionens förslag ungefär som alla de goda och bra motioner med förslag som vi ledamöter väcker varje år men som det möjligen brukar bli goda skrivningar omkring, och sedan förutsätts det på något sätt att det vidtas åtgärder. Det vore livsfarligt, av vilken majoritet som helst, att alltid utan ordentlig genomgång hoppa på revisionens, kanske goda, förslag.

Riksdagsledamöter som också är ledamöter i Riksrevisionens styrelse bör dessutom, tycker jag, avhålla sig från att agera alltför hårt partipolitiskt. Ett sådant agerande riskerar att devalvera det viktiga revisionsinstrumentet.

Herr talman! Partierna och ledamöterna har väldigt stora möjligheter att följa och kontrollera de statliga företagen. Dessa möjligheter borde kanske utnyttjas mer och bättre. Bland annat borde vi vara mycket flitigare med att besöka de statliga bolagens numera öppna stämmor.

Intressant är också att läsa protokollet – det är inte så gammalt, utan bara fyra fem år – från bolagiseringen av SJ AB. Läser man i texten där ser man att moderater, folkpartister och kristdemokrater inte var nöjda med den bolagisering som skedde. De ville ha en fullständig konkurrensutsättning av hela järnvägsnätet. Man kan alltså inte i protokollet utläsa någon som helst oro från de partierna om hastigheten i bolagiseringen eller om SJ AB var alltför svagt kapitaliserat. De önskade snabb och total avreglering, och de hade inga krav på att detta skulle analyseras eller konsekvensbehandlas. De olika järnvägsbolagen skulle konkurrera om avgångstiderna från Stockholms central, Göteborgs central och Malmö central. Var och en förstår i dag vilka konsekvenser en sådan total avreglering hade fått.

I dag är SJ AB, efter de här resorna, ett lönsamt företag och ett företag som är berett att vara en spelare på den framtida europeiska järnvägsmarknaden. Jag vet inte, men jag tror att åtminstone en del av ledamöterna har lyssnat på SJ AB:s ordförande, den inte helt okände Adelsohn. Jag är glad att kunna säga att i den här frågan – hur SJ AB ska skötas, hur en eventuell reglering ska se ut och vilka transportpolitiska mål SJ ska ha – har jag väldigt mycket gemensamt med den gamle högermannen Adelsohn. Det vore jättebra om ledamöterna i andra partier också tillägnade sig lite av de kunskaper som ordföranden i SJ AB har i den här frågan.

Därmed, herr talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 23 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Riksrevisionen har granskat bolagiseringen av SJ och ett antal andra statliga bolag och kommit med en hel del kritik. Miljöpartiet har med stort intresse tagit del av granskningen och kritiken, och vi har tagit till oss av kritiken och tycker att det här är viktigt att se över. Vi kan också konstatera att regeringen tillsätter en utredningsman, som ska göra en översyn som grundar sig på den kritik som Riksrevisionen har kommit med. Därför tycker jag att det är lite orättvist att säga att regeringen inte bryr sig om Riksrevisionens kritik. Det är ju den som har föranlett översynen.

Regeringen har som målsättning för ägarstyrningen att förvaltningen på ett avvägt sätt ska balansera en effektiv form för förvaltning som ger utrymme för en professionell, proaktiv och ansvarstagande löpande förvaltning samtidigt som kravet på öppenhet och god extern och intern kontroll kan upprätthållas. Det här är naturligtvis målsättningar som Miljöpartiet instämmer i. Det är goda målsättningar.

Regeringen säger också: Bland annat som ett led i strävandena att uppnå en effektiv ägarstyrning och säkerställa en god utveckling för bolagen medverkar anställda på departementen aktivt i de förvaltande

Prot. 2005/06:98
30 mars

*Riksrevisionens
styrelses fram-
ställning angående
bolagiseringen av
Statens järnvägar*

bolagens styrelsearbete. För- och nackdelar med den nämnda formen för förvaltning ska prövas i översynen och en slutsats ska redovisas.

Miljöpartiet ställer sig också väldigt tvivlande och tvekande till den här formen av styrning. Jag tycker att det är väldigt värdefullt att det är med bland de saker som ska ses över. Jag misstänker att det inte är bra för klarheten och lättheten att följa beslut och så vidare. Men å andra sidan finns det olika sätt att balansera i den här frågan. Jag tycker att det är rimligt att i översynen ta upp både för- och nackdelar med den här typen av styrning och komma med något slags redovisande slutsats som vi sedan kan reagera på. Jag tycker att det är värdefullt, även om jag misstänker att den styrningsformen inte är så bra. Men det återstår att se när vi får resultatet. Jag tror och hoppas att om vi får ett resultat som visar att det här inte är så bra så kommer regeringen att reagera på det och göra någonting åt det.

Regeringen tycker också att det är viktigt att granska hur ägaranvisningar riktade till statliga bolag bör utformas och pröva lämpligheten av att underställa bolagsstämman vissa typer av allmänna policydokument eller mer bolagsspecifika anvisningar och pröva hur sådana ägaranvisningar i så fall bör utformas. Man säger också att aktiebolagens bestämmelser angående de olika bolagens kompetensområden och begränsningar för dessa ska beaktas. Jag tycker att det är vettigt och rimligt, och jag ser fram emot översynen och att få granska resultatet av den. Då kanske vi kan återkomma med vad vi ska göra som ett resultat av det.

Sedan handlade det om kapitaliseringen av SJ. Här måste man väl säga att regeringen har reagerat. Man gjorde en välgrundad bedömning till en början. Sedan fann man att det inte fungerade, och då ändrade man sig, gjorde en ny bedömning och tillförde mer medel. Det är väl bra att man kan reagera så, för hela sanningen är inte uppenbar ända från början i alla sammanhang. Det är bra att man är beredd att reagera på information som kommer allteftersom.

Jag kan avsluta med att svara på Anne-Maries två frågor. Anser man att Riksrevisionen har fel? Min misstanke är att Riksrevisionen har rätt i mycket, men jag tycker att det är viktigt att det här granskas i en översyn så att vi får lite mer välgrundade svar på den frågan.

Den andra frågan av Anne-Marie var: Varför inte insyn och kontroll över statlig egendom? Den anser jag nog att vi har fått svar på genom de direktiv som utredningen har och de målsättningar som regeringen har. Man vill faktiskt ha insyn och kontroll över den gemensamma egendomen.

Anf. 24 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag fick något slags svar här på slutet – dock vet jag inte hur jag ska tolka det. Ingegerd Saarinen säger sig inte riktigt vilja ta ställning i frågorna förrän man har sett regeringens översyn. Men regeringen har ju ett partsintresse i det här sammanhanget. Ska man lita mera på partsintressens utlåtanden än på en oberoende riksrevision? Det är väl snarare så att regeringen talar i egen sak? Därmed finns ju större anledning att lita på en oberoende riksrevision än på regeringen i det här sammanhanget. Då ställer jag min första fråga till Ingegerd Saarinen: Är regeringen mera trovärdig i det här sammanhanget?

Min andra fråga är: Hur ser Ingegerd Saarinen på sitt eget uppdrag här i riksdagen? I trafikutskottet valde Miljöpartiets representant att ställa sig bakom Riksrevisionens kritik. När ärendet kom till näringsutskottet valde Miljöpartiets representant att inte ställa sig bakom Riksrevisionens kritik. Det här är inte en budgetfråga. Det här är en granskningsfråga. Hur kan det vara så att man från Miljöpartiet har de här olika uppfattningarna? Vågar man från Miljöpartiets sida inte ha en egen välgrundad uppfattning i de här frågorna? Vågar man inte från Miljöpartiets sida kritisera regeringen för dess styrning av de statliga bolagen och instämna i den kritik som kommit så många gånger från den oberoende Riksrevisionen?

Anf. 25 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Är regeringen mer trovärdig än en utredningsman? frågar Anne-Marie Pålsson först. Det beror naturligtvis på. Jag tycker att det är vettigt och rimligt att en utredningsman tittar på de här frågorna och försöker värdera för- och nackdelar med olika typer av styrelseform. Jag tror att vi i våra fortsatta bedömningar kan ha nytta av att någon tittar lite djupare på det.

Riksrevisionen har kommit med kritik, men man kan ju inte säga att de har gett ett fullvärdigt koncept för *hur* allting ska utföras. Kritiken finns där, och den måste vi ta till oss och försöka göra bästa möjliga av. Ett led i att göra bästa möjliga av kritiken är ju den översyn som en utredningsman ska göra.

Det är väl kanske också svar på Anne-Maries andra fråga. Vi vill ha en översyn därför att vi har tagit till oss av kritiken och tycker att det är viktigt att vi reagerar på den.

Anf. 26 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Det var intressant att höra! Riksrevisionen engagerar vassa svenska experter. Det är inte så att Riksrevisionens egna tjänstemän sitter och knäpar ihop lite granskningsrapporter, utan i Riksrevisionens arbete tillkallas experter på området, i det här fallet experter på aktiebolagslagen och styrning av aktiebolag. Men likväl föredrar Ingegerd Saarinen att tro på regeringens egna utredare. Det är intressant. Det är ungefär som att säga: Vi tror inte på Riksrevisionen – vi tror mer på regeringens utredare.

Jag tycker att det är mycket anmärkningsvärt.

Dessutom har Riksrevisionen inte kommit med egna förslag på hur detta ska gå till utöver det som redan finns i aktiebolagslagen, därför att det som styr de statliga bolagen likaväl som andra bolag är aktiebolagslagen. Så enkelt är det. Men staten lever ju inte upp till aktiebolagslagen och de krav som finns där. Ska vi ha en gräddfil för staten i de här frågorna?

Nej, det jag får höra övertygar inte riktigt. Det övertygar inte heller att Miljöpartiet på nytt visar en form av feighet inför regeringen och väljer att ställa sig bakom regeringens i det här fallet dåliga styrning av företag i stället för att visa någon form av självständighet i riksdagen och visa att man faktiskt vågar värna sina väljares intressen och tala om för regeringen att det här inte duger.

Anf. 27 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Jag vill först kommentera att vi gör en annorlunda bedömning mellan trafikutskottet och näringsutskottet. Jag tycker inte att det är så. Trafikutskottet har instämt i kritiken av hur saker och ting har hanterats. Även i näringsutskottet tar jag till mig av kritiken, men jag tycker samtidigt att det är värdefullt med den översyn som ska hjälpa oss ytterligare ett steg framåt för att förbättra styrningen av de statliga bolagen.

Jag har naturligtvis stor respekt för Riksrevisionen. Jag håller inte för osannolikt att mycket av det man därifrån säger kommer att visa sig vara det som ska göras, men det återstår för granskningen att säga sitt om också.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

5 § Vissa näringspolitiska frågor

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2005/06:NU13
Vissa näringspolitiska frågor.

Anf. 28 KRISTER HAMMARBERGH (m):

Herr talman! Det här betänkandet kallas för *Vissa näringspolitiska frågor*. Det ska handla om näringspolitiken. Näringspolitik handlar ju egentligen om näringsliv. Näringsliv är företag. Företag är företagande. Och någonstans där tycker jag kanske att betänkandet tappar fokus. Det glömmar bort just företagaren, entreprenören, och handlar om väldigt mycket annat.

Sverige är ju ett rikt land. I internationella sammanhang har vi varit betydligt rikare tidigare, men vi är fortfarande jämfört med många länder ett rikt land. De som har byggt upp vår välfärd och vår rikedom är just innovatörer, entreprenörer och företagare. De gjorde 1900-talet till ett fantastiskt sekel för det här landet, och förhoppningsvis finns förutsättningarna för att de ska få plats i framtiden också så att även nästa sekel blir en tid då det är bra att leva i Sverige.

Det är företagen och näringslivet som är förutsättningen för välfärden. Det är det som finansierar detta.

I vissa stycken, herr talman, går det bra för Sverige i dag i delar av industrin. Det går väldigt bra för basindustrin. Tack och lov för att det finns en stor efterfrågan, inte minst på järn och stål, i andra delar av världen, för det gynnar svensk basindustri! Det går bra för gruvnäringen, inte minst i Norrbotten, vilket gläder mig som kommer därifrån väldigt mycket.

I allt väsentligt är det kanske inte alltid våra egna meriter som gör denna framgångssaga. Vi är väldigt beroende av hur det går i andra delar av världen. Men vi har ett duktigt företagande, och vi har en tillväxt i vårt land som är väldigt produktivtetsdriven av många duktiga företag.

Det finns dock en baksida. Företagandet ska fortsätta också i framtiden, oavsett hur den internationella konjunkturen går, och vi kan tyvärr i dag konstatera att det finns sprickor i välfärdsfasaden. Vi har tappat 50 000 industrijobb under den här mandatperioden. Vi har 1,6 miljoner människor i utanförskap, som inte är med och bidrar till sysselsättningen. Vi har 100 000 fler i Amsåtgärder i stället för arbete ute i näringslivet. Ska vi ha en god sysselsättning – och det måste vi ha för att klara framtidens utmaningar – måste vi naturligtvis också ha ett starkt näringsliv.

Ett av de största hoten mot ett fungerande näringsliv just nu tror jag är att man har övergivit arbetslinjen. Får vi inte fler att arbeta i våra företag kommer vår tillväxt att falla i framtiden. Då klarar vi inte finansieringen av välfärden. Då fortsätter produktionen att flytta ut från landet. Det är den utmaning vi har i dag.

Näringslivsfrågor hanteras inte bara av näringsutskottet. Egentligen finns väl den största påverkan i ett annat utskott, nämligen skatteutskottet. Men man måste ändå se företagsfrågorna och näringslivsfrågorna i ett slags helhetsperspektiv. Vi behöver i framtiden fler industrijobb, fler kunskapsjobb, fler servicejobb, fler upplevelsejobb och fler jobb inom vård och omsorg, och de måste komma till i det privata näringslivet. Här är småföretagen viktiga. Detta är någonting som vi också måste brottas med och försöka lösa, det vill säga den modell som gör det svårt just för entreprenörer och småföretagare. Det handlar om

- svårigheten att få tag i kapital,
- svårigheterna i konkurslagstiftningen,
- den stängda ekonomin för småföretagare, framför allt kvinnor inom den offentliga sektorn,
- den höga beskattningen av tjänstesektorn,
- det offentliga företagande som många gånger sätter spelregler ur spel,
- bristen i att försöka få forskning att bli produkter som gör att vi får fler industrijobb i landet,
- den bristande entreprenörsutbildningen,
- den osäkra skattelagstiftningen, och
- den mycket tunga regelbördan för småföretag.

Vi fyra partier i Allians för Sverige trycker, i reservationer och i program vi har tagit fram, bland annat på vikten av forskning och innovationer. Det är bra med forskning, och vi vill satsa mer än majoriteten just på forskning. Men vi konstaterar också att när det gäller forskning och utveckling så räcker det inte med f:et. Vi måste få u:et också. Vi måste få mer utveckling. Vi måste få fram fler innovationer. Därför är institutforskningen viktig. Vi måste kunna få en kommersialisering av produkterna. Därför är det viktigt att se över patenträtten, att göra det lättare för småföretag att skydda sina idéer.

Men Sverige måste vara mer på tårna även när det gäller större frågor. Vi pekar här på att det finns en möjlighet att få en neutronforskningsanläggning till Sverige. Här görs för lite i dag. Vi har en regering som många gånger drar fötterna efter sig och inte är särskilt intresserad.

Vi från Allians för Sverige föreslår olika sätt att göra det lättare att starta företag och anställa människor. Vi vill se till att de fåmansföretagsregler som många gånger förhindrar och försvårar framför allt för tjänsteföretag förbättras på ett helt annorlunda sätt än som gjordes – i dag har man löst en del av bitarna men inte allt. Vi vill göra det lättare för småföretag att anställa genom att slopa den eviga medfinansieringen i sjukförsäkringen. Vi vill se till att de resurser som finns i form av privat företagande kan användas på ett bättre sätt, återigen, i företagen – dels genom att man inte ska behöva skatta bort allting om man säljer ett företag utan kunna använda det i ett nytt företag, dels genom att vi genomför riskkapitalavdrag. Vi föreslår också att staten ska kunna införa olika typer av riskkapitalstöd.

Det måste bli lättare att anställa. Därför föreslår vi både nystartsjobb och sänkta arbetsgivaravgifter för de företag som nu vill anställa mer. Glädjande för mig är framför allt att alliansen föreslår kraftigt sänkt beskattning på tjänsteföretag i norra Sveriges inland. Det är åtgärder som behövs för att stötta utvecklingen.

Vi behöver fler företagare, men vi behöver också fler kvinnor i företagandet. Vi pekar särskilt i en reservation på de möjligheter och förslag som faktiskt finns. Under den förra borgerliga regeringen fanns ett helt program, och vi måste återigen genomföra det, just för kvinnors företagande. Det handlar om att införa särskilda kvinnolån, mer forskning kring kvinnors företagande och mer affärsrådgivning riktad direkt till kvinnor, men det handlar naturligtvis också om att låta kvinnor få jobba där kvinnor jobbar, att vara företagare där man har sin yrkeskunskap. Här måste vi öppna den stängda sektorn.

Vi upplever många gånger att regeringen gör det vi säger, men väldigt sent. Här ska jag faktiskt rikta en eloge till Miljöpartiet, som har hjälpt oss att driva en ovillig regering att börja genomföra regelförenklingar – väldigt långsamt, förvisso. Saker och ting hade kanske genomförts mycket snabbare om Miljöpartiet direkt hade stött våra reservationer, och den möjligheten finns ju alltid framgent. Jag vill rikta en eloge till Miljöpartiet därför att man gått med alliansen, i förra veckan, om att ge regeringen uppmaningen att se över förmånsbeskattningen. Det är viktigt, och det är bra. Jag skulle vilja uppmana Miljöpartiet att göra det oftare i näringsutskottet. Då skulle vi ha ett bättre näringsklimat i det här landet.

Regelförenklingar kommer att komma upp i ett särskilt betänkande, men det är onekligen ett av de områden där det måste gå fortare än det i dag gör. För en vecka sedan kom en rapport där Näringslivets regelnämnd pekade på mängden blanketter, som har ökat med nästan en tredjedel sedan 1999. Den bild av att regelförenklingarna och det arbetet har startat visar sig alltså vara falsk när man väl tittar på utfallet. I dag tvingas företagen lämna in 94 miljoner blanketter till myndigheterna, och det är 90 myndigheter som vill ta emot dem. Detta arbete måste gå mycket fortare.

Jag är lite bekymrad över att regeringen har ett slags låt-gå-mentalitet just när det gäller företagandet. Det är som att det mesta ska fixa sig självt bara man får göra det i en väldigt långsam takt.

Arbetslivsministerns syn på företagande är kanske också det som egentligen speglar regeringens syn och åtgärder. Så här sade Hans Karlsson i en intervju den 30 november för två år sedan: ”Jag har dessutom en inbyggd reflex som säger mig att innan jag vet bättre så är det säkrast att se en arbetsgivare med svart hatt och cigarr framför sig som vill elände.” Det är klart; är hans uttalade syn också regeringens syn på företagande förklarar det i sak en hel del av den politik, eller brist på politik, som bedrivs i dag.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservation 1. Jag vill också konstatera att ska vi få ett bättre företagande här i landet så krävs det att svenska folket tar sitt ansvar och byter regering till hösten.

Anf. 29 EVA FLYBORG (fp):

Herr talman! Först skulle jag vilja instämma i de kloka orden från Moderaternas talesman i den här frågan. Jag instämmer egentligen i allt han sade.

Vi i näringsutskottet var på studieresa till Kina i höstas. Det var en intressant men väldigt omtumlande resa. Det gör att jag vill vidga mitt resonemang här i dag en smula.

På bara några år har Kina, Indien, Ryssland, Brasilien och ett antal länder i Östeuropa fullt ut blivit delar av den globala ekonomin. Effekten är dramatisk. Utbudet av arbetskraft i ekonomin har fördubblats på några år. Det märks på många sätt i det svenska samhällslivet. Det förklarar till exempel varför kläder och skor har blivit så mycket billigare. Det förklarar varför inflationen är så låg. Det förklarar i sin tur varför räntorna är så låga och varför fastighetspriserna har blivit så höga.

Den plötsliga fördubblingen av arbetskraften förklarar också varför så många jobb försvinner från Sverige. Enligt undersökningar gjorda av Svenskt Näringsliv har närmare 120 000 arbeten netto försvunnit från Sverige på grund av utflyttning de senaste fem åren och mer än 300 000 arbeten hotar att försvinna de närmaste fem åren – allt enligt Svenskt Näringslivs egna undersökningar.

Men ännu viktigare är kanske att det förklarar varför det har blivit svårare att upprätthålla höga löner för de hårt konkurrensutsatta jobb som finns i Sverige. Varje svensk industriarbetare, varje svensk dataingenjör, ja, ytterst egentligen varje svensk har fått dubbelt så många konkurrenter. Och det är konkurrenter som ofta är redo att arbeta mer, mycket mer, för en femtedel eller kanske till och med en tiondel av lönen.

Detta är den största förändringen av världsekonomin på årtionden och det som oroar många svenskar, så klart. Många anställda i industrin i Kumla och Västervik, i Bengtsfors och Skåpafors, i Trelleborg och Luleå och på många andra orter i Sverige har själva fått uppleva hur deras jobb bokstavligt har flyttat utomlands eller bara försvunnit. Ingenting tyder heller på att konkurrenstrycket kommer att avta, tvärtom: Det blir värre.

Oroliga människor blickar mot oss politiker. Men hittills har väl svaren inte varit så övertygande. Hur ska vi i Sverige hantera den helt nya, till synes förödande konkurrensen? Ska vi anpassa våra lönenivåer till de nya konkurrenterna? Ska vi gå ned till baltisk nivå kanske och ge

10 000 kr i månaden till en civilingenjör på Ericsson i Mölndal? Eller måste vi ned till kinesisk nivå, som vi hörde talas om på vår resa, och ge honom eller henne 3 000, 2 000 eller 5 000 kr i månaden? I så fall har vi inte heller längre råd med högre löner för lärare eller vårdbiträden.

Nej, det här är ingen lösning som tilltalar oss. Vi vill inte ha låglöne-konkurrens som Sveriges väg.

Ska vi då i stället slakta våra välfärdssystem? Ska det bli som i Kina, att bara den som har råd och kan arbeta hårt får mat på bordet och sjukvård till sig och sina barn, så att den som blir sjuk kanske får hoppas på allmosor och vi får se ännu fler tiggare på gatorna? Eller ska vi i stället släppa hänsynen till miljön? Ska vi chansa på att växthuseffekten inte är så allvarlig? Ska vi kanske testa rostiga, enkelskroviga oljetanker i våra skärgårdar, för att det lite, lite stärker våra möjligheter att priskonkurrera med kinesiska och indiska rederier? Nej, inte heller det alternativet är gångbart.

Med många stängda utvägar kan det ju synas nattsvart för Sverige. Men vi är övertygade om att det finns betydligt bättre lösningar. Det finns andra metoder att handskas med den här stenhårda konkurrensen.

Vi ska inte bli billigare. Vi ska bli bättre. Konkurrenter är också konsumenter. Med högre standard följer också en köpstark medelklass som efterfrågar kvalitetsprodukter, precis som vi fick lära oss när vi var i Kina. Sverige är illa ute om vi inte inser att läget är dramatiskt förändrat i världen. Men vi kan klara av den nya konkurrensen om vi verkligen bestämmer oss för det och inser att det kräver en hel del smärtsamma omprovningar och en hel del hårt arbete. Vi kan bli så välutbildade, så flitiga, så företagsamma som faktiskt behövs. Vi har gjort det förr. Vi kan göra det igen. Nya tider kräver emellertid nya lösningar, och Sverige behöver därför en ny industripolitik.

Herr talman! Sverige var länge ett företagaland. Tyvärr har det inte varit fallet under de senaste decennierna. Sedan mitten av 1990-talet har antalet företag ökat i Sverige, men den ökningen innehåller tyvärr bara luft. Av skatteskal och andra redovisningstekniska skäl har människor valt att starta fler företag på papperet. Antalet företagare har däremot inte blivit större. År 2004 fanns det 12 000 färre företagare än 1994.

Sverige har i dag det lägsta nyföretagandet i Norden och är på väg att få den äldsta kåren företagare i Europa. Var tredje företagare kommer att pensioneras inom tio år, och med dem riskerar en stor del av småföretagen att helt enkelt pensioneras bort. Regeringens egen myndighet Nutek räknar med att det behöver startas minst 10 000 fler företag varje år för att få en rimlig återväxt av nya företagare och för att kompensera för alla de arbetstillfällen som hela tiden försvinner från industriföretagen.

Förutsättningarna för fler nya företag är alltså nyckeln till en god utveckling överallt i landet. De regioner i landet där det finns många småföretag och där många nya företag fortfarande startas är samma regioner där arbetslöshet, sjukskrivningar och förtidspensioner är de lägsta i hela landet.

Det finns en del politiska åtgärder som är nödvändiga för att skapa de ytterligare minst 10 000 företag varje år som krävs för att trygga välfärden och sysselsättningen på sikt. Om vi kan ta till vara goda förutsättningar kommer Sverige återigen inom några år att kunna bli ett land som sjuder av nyföretagande och där nya och bärkraftiga jobb ersätter de

arbeten som faktiskt flyttar. Vi i Folkpartiet och i alliansen har ett program för fler och växande företag.

Svenska folket tycker om småföretag, men väldigt få vill själva bli företagare. Bara 4 % av alla svenskar i arbetsför ålder i Sverige är engagerade i ett nytt eller relativt nytt företag. I USA är motsvarande andel 12 %. När EU-kommissionen jämförde attityderna till eget företagande i medlemsländerna hamnade Sverige mycket långt ned. Bara 30 % av de tillfrågade skulle hellre vilja vara företagare än anställda, men över 60 % hade aldrig ens kommit på tanken att bli företagare.

Människors grundattityder och livsval formas mycket tidigt. Eget företagande borde kunna vara ett lika intressant och naturligt framtidsval som en anställning för nya generationer. Därför tycker vi att kunskaper om entreprenörskap och eget företagande måste integreras i själva skolutbildningen och att eleverna tidigt ska få möjlighet att prova på eget företagande.

Olika insatser för att sprida kunskaper om företagande bland unga visar att det är möjligt för fler människor att bli företagare. Tio år efter det att projektet Ung företagsamhet startades för att intressera gymnasieelever hade var femte deltagare ett eget företag med i genomsnitt sex anställda. Lysande resultat! Föreningen Snilleblixarna, som arbetar för att stimulera företagande bland grundskoleelever, faktiskt ända ned till sjuårsåldern, är ett annat mycket bra exempel på hur man kan göra.

Vi måste stödja nya idéer. Varje företag börjar med en människa och en idé. Volvo grundades egentligen på en kräftskiva 1927, där Gabrielson och Larsson slog sig ned, med varsin kräfta möjligtvis och kanske en snaps, och skrev på en servett de första stadgarna och idéskissen till det som i dag är Volvo.

Det saknas inte företagsidéer i Sverige. Enligt Europeiska patentkontoret är svenskarna bland de mest innovativa i Europa, räknat efter antalet ansökningar om nya patent i relation till befolkningens storlek. Idéer och patentansökningar leder normalt till att företag startas. Men i Sverige sker det här i mindre utsträckning än i andra länder. Våra goda idéer blir patent och arbetstillfällen i andra länder än Sverige. Denna utveckling måste hejdas.

Här har vi ett antal konkreta förslag, men jag väljer att inte återupprepa dem utan hänvisar till vår motion.

Vilja och idéer behöver plats för att frodas. Sverige är en öppen ekonomi, men det finns fortfarande områden som kan öppnas mer för företagande. Tjänstesektorn är en viktig del av ekonomin. 40 % av alla sysselsatta arbetar inom den privata tjänstesektorn. En politik för fler och växande företag måste därför vara inriktad på att öppna nya affärsmöjligheter för expanderande företag. Låt mig ge några exempel.

Öppna en vit marknad för hushållstjänster! Mellan 60 och 70 % av kostnaderna för en tjänst i Sverige utgörs av skatter och sociala avgifter. Det här bromsar framväxten av tjänsteföretag och fler riktiga arbeten i tjänstesektorn. I synnerhet gäller det tjänsteproduktion riktad till privatpersoner, som betalar med redan skattade pengar.

De höga skatterna och sociala avgifterna har drivit upp priset på de vita hushållstjänsterna till en nivå som de flesta personer helt enkelt inte har råd att betala. Incitamenten för att i stället betala svart är väldigt stora, och risken för upptäckt är mycket liten. Vi vill öppna en verklig

Prot. 2005/06:98
30 mars

*Vissa närings-
politiska frågor*

marknad för vita hushållstjänster genom en skattereduktion som gör det möjligt för hushåll att köpa vita tjänster för hälften av dagens kostnad.

På fredag, det är i morgon, gör jag ett studiebesök i Göteborg hos ett företag som heter James. De är inte pigor, som en del vill kalla dem. De kallar sig moderna butler och är oerhört stolta över sitt sätt att lösa vardagens problem åt människor. Låt oss gemensamt avsluta den ovärdiga pigdebatten och i stället se de här arbetena som något lika bra som vilket serviceyrke eller industriarbete som helst.

Herr talman! Vi måste öppna de offentliga monopolen. 30 % av de svenska tjänsterna produceras inom den offentliga sektorn. Det handlar framför allt om vård och omsorg men också om utbildning. Det är en stor brist att lejonparten av de här tjänsterna inte är utsatta för konkurrens. Mer än 80 % av kommunernas verksamhet består av tjänster som inte kan betraktas som myndighetsutövning i någon form. Möjligheten att producera de tjänsterna i konkurrens är mycket stor. Ändå sker detta i mycket liten utsträckning i dag. Det här behöver vi ändra på.

Det finns många andra viktiga förslag, herr talman. Låt mig upprepa några.

Återställ förmånsrätten – vilket vi kommer att göra. Fler företagare måste få tillgång till det statliga riskkapitalet. Ge F-skattsedel till alla som vill. Rensa i den byråkratiska regeldjungeln, som kostar företagen ungefär 70 miljarder per år. Se till att konkurrensen fungerar på marknaderna. Kriminalisera karteller och låt de skyldiga skaka galler för de stöder de faktiskt genomför mot oss konsumenter. Sälj ut en del statliga bolag. Få till stånd en fungerande energipolitik så att priserna inte drivs upp, som de gör med den nuvarande politiken. Tillåt alla energislag att finnas med. Utarbeta en offensiv forsknings- och utbildningspolitik. Främja kvinnors företagande.

Herr talman! Mycket måste göras. Men vi är fast beslutna och beredda att göra det som krävs för att få fart på Sverige, med siktet inställt på en bättre och tryggare framtid. Hoten från omvärlden ska tas på största allvar, men det finns vägar fram om vi bara vill, vågar och förmår se de förändringar som måste genomföras.

Är det dyrt? Är det osäkert? Ett hemskt systemskifte kanske? Nej, inte alls. De flesta förslagen kostar ingenting. Många förslag sparar i stället pengar direkt. Andra förslag gör att vi inte behöver betala ut onödiga miljarder av skattebetalarnas surt förvärvade inkomster. Sverige kommer att vara allt det är i dag – fast bättre.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 30 LARS LINDÉN (kd):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till alliansens reservation nr 10 vad gäller turistnäringen.

Vi ser mer och mer i vårt land symtom på en regering som tappat greppet om utvecklingen. Sverige lider i dag av politisk ohälsa, och Sverige behöver näring för att friskna till. Landet lider av näringsbrist, det vill säga brist på verkningsfull näringspolitik. Det måste bli slut på sockerpillerpolitiken, som nu verkar tillta för varje dag vi närmar oss valet. Symtomen på ohälsan blir tydliga på fler och fler områden, och sockerpiller kommer inte att få bort orsakerna till ohälsan.

Jag ska ge några exempel på de problem vi har.

Ungdomsarbetslösheten har ökat med 30 % sedan 2002. Antalet människor i arbetsför ålder som inte gick till jobbet i morse är över 1,4 miljoner. Det är svensk politiks största misstag i modern tid – en tragedi för de drabbade. Full sysselsättning existerar inte längre i Sverige – tyvärr.

Fler och fler ungdomar lämnar skolan med icke godkända betyg i viktiga skolämnen. Vi har 24 000 färre företagare i dag än 1994 då Socialdemokraterna tog över regeringsmakten – enligt ITPS. Endast ett par nya storföretag har vuxit fram i Sverige de senaste 32 åren, men många har försvunnit. Nio av tio småföretag vill inte anställa trots högkonjunktur, enligt Klas Eklund i DN i går. 23 % av barnen till ensamstående föräldrar lever i fattigdom. I storstäderna är de ännu fler, enligt Rädda Barnen i söndagens DN. Regelförenklningar som regeringen lovat småföretagen 1999 har i stället resulterat i 1 700 fler regler netto. Fler och fler barnfamiljer ropar efter mer tid med barnen och mer tid för familjeliv för att kunna umgås, och så vidare.

Herr talman! Vad är det för samhällsutveckling? Var det så här vi hade tänkt? Är detta det folkhem som våra förfäder tänkte sig? Knappast. Alla bristerna och de ökade svagheterna är symptom på något grundläggande fel i svensk regeringspolitik i dag, anser vi kristdemokrater.

Diagnosen på regeringens sjukdomstillstånd är följande. För det första är regeringen blind och döv. Regeringen ser inte och förstår inte varifrån kraften ska tas för att få balans och trygghet i Sveriges utveckling. För det andra har regeringen drabbats av en depression. Regeringen har tappat sina visioner och drömmar.

Det finns ett ordspråk som säger att människor utan drömmar och visioner är som fåglar utan vingar. De är fåglar som inte kommer upp. De får ingen överblick och inget sammanhang – och kommer vilse. På samma sätt sker med människor och regeringar.

Svenska folket behöver nu en ny regering som har överblick, förstår sammanhangen och ger sig på orsakerna till alla de brister jag nyss räknade upp. Nuvarande regering ser med förskräckelse de olika symptomen på sjukdom hos moder Svea men förstår tydligen inte orsakerna. Med de tillfälliga resurser som statsfinanserna nu får i en högkonjunktur försöker regeringen dämpa och lindra symptomen på Sveriges växande ohälsa. I det närmaste desperat lovar regeringen miljarder än hit, än dit. Vårbudgeten kommer snart att visa hela batteriet av ”plåster” som ska täcka de växande områdena av ”ekonomisk spetälska” som breder ut sig över moder Sveas kropp. Men vad gör man när högkonjunkturen mattas av och blir lågkonjunktur?

Orsaken till det mesta av ohälsan är att näringslivet kvävs i dag i stället för att ges frisk luft. Därför får hela landet andnöd. Denna andnöd känner många svenskar i dag. Det är en nöd och smärta in på bara skinnet för ett land som utifrån våra förutsättningar borde ha välstånd.

”Vi måste acceptera, att om vi ska utveckla företagandet, blir en del rika.” Det var inte Urban Bäckström som nyligen sade detta, utan en person som just lämnat verkställande utskottet hos Socialdemokraterna – Göran Johnsson. Det är detta som få s-politiker accepterar.

Prot. 2005/06:98

30 mars

*Vissa närings-
politiska frågor*

När ormar och igelkottar paras föds taggtråd. Det är vad som föds milvis i nuvarande vänsterkartell i dag och levereras till småföretagarna. Drivkraften att starta och utveckla företag, att anställa fler människor, har börjat dö ut med nuvarande regeringspolitik. Vi måste få en regering som får fler att känna det mödan värt att starta och utveckla företag i Sverige.

Basen för välstånd och sysselsättning är växande och lönsamma företag. Nuvarande regering tror tydligen att det är precis tvärtom. Den taggtråd som skapas och levereras till näringslivet är exempelvis medfinansiering av sjukersättningen, lag om rätt till heltid, lex Uggla, det vill säga att skattemyndigheterna ska avgöra vad som är rimlig likviditet hos en företagare, ett ökat rehabiliteringsansvar och en växande regelbörda. Nettoökningen har varit 1 700 fler regler – trots löften om det motsatta 1999.

I avsnittet om turism i betänkandet framgår tydligt regeringens brist på entreprenörstänkande. Här ser vi en del av orsakerna till att svenskt näringsliv tappat lusten att satsa och att Sverige därmed har fått stora problem på nästan alla områden. Sverige har en potential att kunna fördubbla turismen enligt experter på området. Det skulle kunna skapa mer än 100 000 nya årsarbetstillfällen – flera av dessa i gles- och landsbygd, där de behövs som mest. Det förutsätter att vi bestämmer oss för att börja sälja in Sverige som ett land värt att turista i.

Regeringen satsar knappt 100 miljoner kronor för att marknadsföra vårt land som turistland, trots att denna näring drar in närmare 25 miljarder per år i inkomster till statskassan. Med denna svaga marknadsföring är vi sämst i Norden och nästan sämst bland EU-25. Kristdemokraterna föreslår en fördubbling av marknadsföringen av Sverige, från 100 till 200 miljoner kronor per år. Alliansen har liknande förslag. En ökning av turistandet i Sverige med 0,4 % per år skulle finansiera dessa extra 100 miljoner. Med en 10-procentig ökning per år, som är mer realistiskt, skulle staten öka intäkterna med 2 ½ miljard per år. Ingen entreprenör i världen skulle med så goda förutsättningar till vinst tveka inför denna satsning. Det är fråga om 25 gånger insatsen. 100 miljoner extra ger 2 ½ miljard mer i intäkter.

Vem tackar nej till detta? Svar: Sveriges regering. Man tillsätter i stället en enmansutredare som ska fundera på hur denna extrasatsning ska finansieras. Snarare är det väl så att man funderar på hur man ska ta ut denna extra satsning på marknadsföring av de små entreprenörerna i denna näring och slippa bidra själv. Småföretagare som har små vinstmarginaler i dag ska få lägga till några procent på sina priser för att marknadsföra Sverige. Detta skulle ytterligare försämra konkurrensförmågan för svensk turism gentemot våra grannar Norge och Finland. Sverige måste vara det enda land i världen som tänker så fel. Här skjuter man upp en satsning som skulle kunna ge minst 10 000 nya arbeten varje år – 100 000 nya jobb på tio år – i ett läge när över en miljon människor skriker efter jobb.

Herr talman! Jag har nyligen kommit hem från en talmansresa till Tunisien och bland annat Kartago, och jag har inspirerats att avsluta mitt tal med en travestering på hur den romerske senatoren Cato den äldre för över 2 000 år sedan brukade avsluta sina tal i senaten: "För övrigt anser jag att Kartago bör förstöras."

Min avslutning nu och i alla tal fram till valet får lyda: För övrigt anser jag att regeringen bör bytas ut.

Prot. 2005/06:98
30 mars

Anf. 31 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Ett motionsbetänkande med en massa olika näringspolitiska frågor kanske inte i sig kommer med något nytt. Med tanke på den brist på initiativ och engagemang för att skapa nya jobb och bättre förutsättningar för företagande som den här regeringen står för måste ändå detta betänkande kommenteras på vissa punkter.

I det hav av proppar som en desperat regering levererat den senaste veckan finns inga förslag som ger 1 ½ miljon arbetslösa hopp om att kunna få jobb eller om att det ska skapas nya företag här i landet.

Vad regeringen klarar av är att leverera förslag som stänger ute människor från arbetsmarknaden och får företagare att inte vilja anställa. Man skapar ytterligare regelkrångel och försämrar till exempel möjligheterna för säsongsanställningar. Man måste därför fråga: I vilken värld lever ni socialdemokrater? Vad svarar ni dem inom till exempel turistbranschen som trevande försöker utveckla sin verksamhet inom just de områden där vi säger att framtiden finns?

Tror ni att de företagen över huvud taget ger sig in i en situation där visstidsanställningar ska göras om till tillsvidareanställningar? Reser ni aldrig omkring i Sverige och ser att många små företag måste ha en mycket flexibel organisation för att kunna möta kundbehovet? Reser ni aldrig i norra Värmland som försöker utveckla vintersporten? Besöker ni aldrig min vackra västkust där man kan konstatera att sol och värme har stor betydelse för den vinst som ska betala löner?

Att jag tar upp det här i näringsutskottets betänkande beror på att majoriteten har skrivit så mycket vackert om hur man beslutat om en ny konkurrenskraftig turisticpolitik som ska bidra till ökad sysselsättning i alla delar av landet. Minns ni socialdemokrater vad ni har beslutat? Jo: i alla delar av landet. Det låter som om ni inte har varit utanför de tullar som ni har ställt upp i Stockholm.

Det är på det här sättet som socialdemokratisk näringspolitik har skötts under flera år. Låt en minister prata väl om företag. Sedan bryter vi ned all kraft och vilja med hjälp av en annan minister som levererar nya regler och hinder.

De dubbla tungornas styre är vad företagen nu lever under.

Centerpartiet och alliansen har en politik som stärker företagandet och som ger företag i alla delar av landet möjlighet att utvecklas. Turistföretag och turism är en tillväxtbransch som ska ges rätt förutsättningar. Öka möjligheten till visstidsanställningar i stället så lovar jag att ni kommer att se att det ger fler möjligheter för fler unga människor att få jobb. Lägga mer pengar på att marknadsföra Sverige utomlands så att fler finner vägen till vårt vackra Sverige med våra unika miljöer. Se till att också infrastrukturen stärks så att alla delar av landet kan utvecklas.

Skapa möjlighet till kapitalförsörjning och ökat riskkapital. Den återställare av förmånsrättslagstiftningen som det beslöts om förra veckan förväntar jag mig att regeringen snart levererar ett svar på.

Herr talman! Jag ställer mig naturligtvis bakom alla reservationer men yrkar bifall bara till den som redan är angiven, nämligen nr 1.

(forts. 7 §)

*Vissa närings-
politiska frågor*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.53 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då statsministerns frågestund skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Statsministerns frågestund

6 § Statsministerns frågestund

Anf. 32 TALMANNEN:

Jag hälsar alla närvarande hjärtligt välkomna till statsministerns frågestund.

Ansaret för krisberedskapen vid tsunamikatastrofen

Anf. 33 MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Vi har precis hört konstitutionsutskottets presskonferens. Jag är väldigt glad över att vi har ett enigt konstitutionsutskott som på ett ansvarsfullt sätt har gått igenom det som hände efter tsunamikatastrofen.

Det som framkommer där är en allvarlig kritik riktad mot både statsministern och flera statsråd. Kritiken riktar sig mot att man inte har haft en bra organisation. Det har funnits allvarliga brister när det gäller roller och ansvarsfördelning. Man har inte genomfört fullskaliga övningar. Man har inte klarat ut finansieringen. Man har inte sammankallat den särskilda statsrådsgruppen. Man har inte haft kontakt med statschefen. Och det senaste är statsministerns ansvar.

Statsministern sade vid något tillfälle: Jag bär det fulla ansaret för hanteringen av tsunamikatastrofen.

Det är naturligtvis så att statsministern ytterst gör det. Och efter denna svidande kritik är min fråga till statsministern:

Vad innebär det att bära det fulla ansaret för tsunamikatastrofen efter KU:s svidande kritik?

Anf. 34 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Allra först: Ingenting av det som sägs i KU:s betänkande är någon nyhet, utan det är en uppföljning av den vidare granskning som Katastrofkommissionen gjorde.

Redan när Katastrofkommissionen startade sitt arbete började vi vidta förändringar i Regeringskansliet på de punkter där vi själva såg att arbetet inte hade varit tillräckligt gott.

Sedan dess har det kommit en lång rad förslag. Så sent som i dag kom ett förslag om sjukvård för svenskar i utlandet. Jag skulle kunna göra en lista som är mycket lång över de praktiska åtgärder som vi har vidtagit.

Jag tror att det är ett sätt att visa att man tar ansvaret, alltså att lära av det som har gått snett och att kunna gå vidare och agera konstruktivt.

För min del blir nu konstitutionsutskottets betänkande ytterligare en möjlighet att gå igenom den process som vi alla har upplevt som mycket smärtsam. Och jag ska villigt erkänna att jag ännu inte har haft tillfälle att göra det. Presskonferensen var för någon timme sedan. Men när väl tid ges ska också KU:s betänkande få samma noggranna studium som Katastrofkommissionens betänkande. Och sedan går vi vidare. Så tar vi ansvar.

Anf. 35 MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Jag kan också konstatera att vi inte har hunnit läsa allt. Men det som framgår av denna rapport är ändå att väldigt mycket makt har samlats runt statsministern och Statsrådsberedningen. Det framgår också av betänkandet att det är väldigt många som är oroliga för att fatta beslut och ta ansvar när det gäller finansiering, när det gäller ingripande och när det gäller att göra olika saker. Jag tror att man kan konstatera att just detta faktum att statsministern har samlat så mycket makt runt sig själv i Statsrådsberedningen har gjort väldigt många handlingsförlamade.

Jag är glad över om statsministern tar till sig en del av den kritiken och förbättrar organisationen. Men jag undrar också: Innebär detta att ta ansvar inte också att se att just det faktum att statsministern har samlat så mycket makt runtomkring sig själv har gjort att så många har varit så rädda för att ta ansvar och fatta beslut? Borde inte det leda till en större ansvarsfördelning och en större och bättre samordning så att fler finns med i denna process och att man inte bara lutar sig tillbaka eller bara sitter och väntar på att statsministern ska ingripa? I detta fall ser man att statsministern faktiskt inte har ingripit.

Anf. 36 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det blir något osammanhängande, det som Maud Olofsson säger. I ena stunden är det en våldsamt makt som har samlats kring min person. Och i nästa stund har ingenting gjorts.

Jag tror att det var någon på KU som i morse sade att man har lagt partipolitiken åt sidan. Vi kanske skulle försöka att göra samma sak här i kammaren, vi som representerar partiernas ledning, Maud Olofsson, och lära av detta som en nationell katastrof och inse att vi nog aldrig har upplevt något motsvarande tidigare och heller aldrig kommer att uppleva det igen. Det är min bedömning. Men det innebär inte att bara därför att detta är unikt så finns det inte kunskaper att hämta härifrån.

Men låt oss inte omedelbart förfalla till den enklaste partipolitiska argumenteringen. Alla de argument som Maud Olofsson nu lyfter fram, inte alla men många av dem, har hörts förut till tröttsamt leda. Jag börjar inte med att ta upp den handsken. Jag fortsätter det reformarbete som vi har inlett.

Prot. 2005/06:98

30 mars

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 37 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Herr talman! Den kanske största utmaningen som den här församlingen och också regeringen har att ta sig an är ju jobben och arbetslösheten. Där har det gjorts en del, det görs mycket och det kommer att göras ännu mer i den vårbudget som det nu jobbas med. Men handlingsutrymmet är begränsat. En sådan begränsning som vi har är Riksbanken. Riksbanken har till uppgift att om riksdag och regering för en politik som alltför mycket stimulerar jobbtillväxten så att säga trycka tillbaka den utvecklingen eftersom det kan skapa inflation.

Detta är inte helt okontroversiellt. Det diskuteras på olika håll. Det diskuterades på den socialdemokratiska partikongressen, där man sade att det allt överskuggande målet för Socialdemokraterna ska vara full sysselsättning. Det diskuteras också på annat håll. Och statsministern själv har låtit förstå att han ser det som problematiskt att Riksbanken ibland är för snabb med att höja räntan eftersom det hämmar jobbtillväxt och ekonomi.

Min fråga till statsministern är: Varför står man inte för den uppfattningen och tar konsekvenserna och till exempel tillför Riksbanken även ett sysselsättningsmål?

Anf. 38 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Att ha uppfattningar om Riksbanken och om Riksbankens politik tycker jag tillkommer alla i den här kammaren, kanske med några undantag. Några ska vara särskilt försiktiga. Det gäller dem som sitter i direkta relationer med Riksbanken, exempelvis finansutskottets ledning. Men i övrigt kan man gärna delta i debatten. Penningpolitik är svårt och inte någonting för alltid givet.

Det har varit en lång debatt under de år som jag har varit finansminister och statsminister om var balanspunkten ligger mellan sysselsättning och inflation. Ekonomerna kallar detta för Nairupunkten, alltså hur långt som man kan pressa tillbaka arbetslösheten innan inflationen tar fart.

Svensk ekonomi har visat sig vara mycket bättre på att pressa tillbaka arbetslösheten utan att utlösa inflationsreaktioner än vad ekonomerna förut har trott.

Vi har fortfarande stor frihet att driva en politik som stimulerar både sysselsättning och människors konsumtion och investeringar utan att vi för den skull ser att det kommer i konflikt med inflationsmålet. Det är inte tillväxtmålet som är Riksbankens bekymmer, utan Riksbanken är bekymrad för att inflationen tar fart, och det är då man höjer räntan. Det kan jag ha förståelse för. Och hittills har ju politiken fungerat någotsånär.

Anf. 39 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Herr talman! För att illustrera hur Riksbanken agerar kan man titta på hur de har motiverat en räntehöjning för något år sedan: Skälet till räntehöjningen är en allt starkare arbetsmarknad med stigande sysselsättning och lägre arbetslöshet.

Detta beskrivs alltså som ett problem för Riksbanken. Därför höjde man räntan.

Sedan håller jag med statsministern om vikten av att vi faktiskt diskuterar penningpolitiken och Riksbanken. Jag menar att det är en demokrati-fråga och att vi också borde ha en demokratiskt styrd riksbank på ett annat sätt än vi i dag har. Tyvärr får vi inte det svaret. Statsministern tar inte konsekvenserna av sitt tidigare ställningstagande om att det är bekymmersamt med räntehöjningar som alltför snabbt dämpar konjunktur-uppgångar. Vi beklagar detta.

Vi i Vänsterpartiet menar att arbete åt alla och full sysselsättning – precis som Socialdemokraternas partikongress sagt – ska vara det viktigaste målet för den ekonomiska politiken. Det är viktigare än inflationsbekämpningen. Vi har valt väg, och vi skulle önska att även den socialdemokratiska regeringen drog samma slutsats.

Anf. 40 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! De gånger jag uttryckt kritiska uppfattningar har varit när jag har sett att inflationsutvecklingen inte varit särskilt alarmerande eller i strid med Riksbankens målsättningar och man ändå har haft räntehöjningar. Då tycker jag att det har varit värt att diskutera.

Jag tillhör dem som tror att inflation är ett elände i ekonomin. Jag har aldrig trott att en inflationspolitik skulle lösa sysselsättningsfrågan – tvärtom! Vi kan se att när vårt land fungerar som bäst ekonomiskt är när vi har låg inflation, när vi har låga räntor och när vi har en reallönetillväxt. Då har vi i regel också en god utveckling av sysselsättning och arbetslöshetsbekämpning. En sådan situation har vi nu. Den ska vi vara rädda om och inte byta bort. Sverige fungerar bättre än väldigt, väldigt många andra länder.

Sveriges krisberedskap vid katastrofer

Anf. 41 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Statsministern sade att han inte har gått igenom konstitutionsutskottets betänkande. För detta kan vi känna respekt. Ändå var statsministern redan redo att berätta att det inte står någonting nytt i detta betänkande. Det är att partipolitiserar, Göran Persson! Eller betyder partipolitiserar bara att någon annan än du tycker någonting annat än Socialdemokraterna?

Det är en unik kritik som framförs i bredd, i djup och i hur många statsråd som utpekats och i skarp kontrast till statsministern och till att KU har tillfört mycket som faktiskt inte fanns. Den som var hjälte i december är den som nu får kritik. I december var det en beskrivning av färre statsråd som var utpekade, och nu är de faktiskt numerärt fler.

Det ansvar som är möjligt att utkräva är utkrävt i och med att Laila Freivalds har avgått. Göran Persson har bett om ursäkt, men många tycker att han samtidigt inte har visat ånger. Han har i allmänna termer pratat om att mycket gick snett men i specifika termer inte kunnat nämna någonting.

Prot. 2005/06:98

30 mars

*Statsministerns
frågestund*

Den 17 september kommer väljarna att slutgiltigt få avgöra detta och mycket annat.

Min fråga till statsministern är om han nu är övertygad om att Sverige står bättre rustat för en eventuell kommande katastrof.

Anf. 42 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Ja, jag tror att vi är bättre rustade efter dessa erfarenheter. Dock vet ingen i förväg vad som väntar. Vi kan göra väldigt mycket för att förbereda oss. Men det kan ändå inträffa sådant som vi inte ens i vår vildaste fantasi kan föreställa oss.

Det är möjligt att den händelse som vi nu utvärderar och som skedde annandag jul långt borta på andra sidan jordklotet där tiotusentals svenskar på ett eller annat sätt var inblandade var just en sådan händelse som var väldigt, väldigt svår att förutsäga och att det också var väldigt, väldigt svårt, som Katastrofkommissionen skrev, att begära att man skulle ha en organisation avpassad just för denna enorma katastrof.

Likafullt har vi nu gått igenom detta. Vi ska dra våra slutsatser. Vi ska göra det ödmjukt, och vi ska göra det öppet. Men samtidigt ska vi inte låtsas som att det i framtiden inte kan inträffa saker som också bär katastrofens prägel; det vore att blunda för hur verkligheten numera ser ut.

Anf. 43 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att påpeka att ingen har kritiserat Göran Persson eller någon annan för att man inte förutsåg tsunamikatastrofen. Allihop förstår vi att ingen kunde förutse detta. Ingen kunde förbereda sig för omfattningen av detta.

Det är två saker som Göran Persson och övriga statsråd fått kritik för: dels att man har underlåtit att skapa en krisberedskap som hade gjort det möjligt för Sverige att bättre möta en kris hur den än uppstod – det behöver inte bara handla om tsunamin, utan det kunde handla om mycket annat som har drabbat vårt land under senare år – dels att väldigt många när krisen väl följde brast i omdöme och i beslut eller brist på beslut och att det återspeglade att Regeringskansliet var felorganiserat för att möta denna situation. För detta utpekades Göran Persson som ytterst ansvarig.

Nu ska vi akta oss så att vi inte blandar bort korten och använder frågestunder likt denna till att försöka få svenska folket att tro att det är en katastrof som Göran Persson och andra blivit kritiserade för att inte kunna hantera, utan det är underlåtenhetssynder och omdömeslösheter därefter som kritiken faktiskt handlar om.

Anf. 44 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag tror att ingen som lyssnar på den här debatten, som har följt förmiddagens presskonferens eller som har levt med granskningen av tsunamikatastrofens hantering har fått ett intryck av att någon har försökt att blanda bort korten. Jag förstår inte varför oppositionsledaren säger detta. I dag är det väl ändå en dag då vi ska säga att vi har gjort precis tvärtom. Vi har öppnat våra böcker. Vi har granskat. Vi har jämfört. Vi har utvärderat.

Vi har drabbats av kritik, med rätta. Men inte har vi dolt någonting, och inte har vi blandat bort korten. Var glad över att vi har kommit så här långt i processen och över att vi kan gå vidare! Om det är på det viset att det uppfattas som att man skulle dölja någonting är vi ju tillbaka igen där vi började. Det är det ingen som önskar, allra minst svenska folket.

Prot. 2005/06:98
30 mars

Statsministerns
frågestund

Nollvision för hemlöshet

Anf. 45 MARIA WETTERSTRAND (mp):

Herr talman! Jag vill ta upp diskussionen om en grupp människor som, tycker jag, väldigt sällan diskuteras här i kammaren – det är synd – nämligen alla de hemlösa som finns runtomkring i Sverige i dag. Vi pratar ganska ofta om mänskliga rättigheter och syftar då ofta på situationen i andra länder runtomkring i världen. Det är naturligtvis oerhört viktigt. Men rätten till bostad är en mänsklig rättighet som i dag inte tillkommer alla människor som lever i Sverige.

Ungefär 18 000 personer är hemlösa. Många av dem har barn. Ungefär en tredjedel har barn som är under 18 år. Det är oerhört svårt att vara en bra förälder och en närvarande förälder till ett litet barn när man inte ens har en bostad.

Vi i Miljöpartiet vill att Sverige ska sätta upp en nollvision för hemlöshet. Jag skulle vilja veta om statsministern är beredd att ställa upp på en sådan nollvision.

Anf. 46 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Ja, det är jag reservationslöst. Jag tycker att det är ett av de mest plågsamma inslagen i ett modernt välfärdssamhälle att behöva se människor, inte minst i vår vackra huvudstad, som uppenbarligen saknar bostad och ibland också andra möjligheter att få tak över huvudet. Vi ska komma ihåg att när vi talar om hemlösa menar vi fler än bara de som sover på gatan. Vi tänker också på dem som inte har någon bostad i den meningen att de har ett eget hyreskontrakt.

Det här borde vi klara av. Det är trots allt, som Maria Wetterstrand säger, en till antalet ganska liten grupp. Den är dessutom relativt väl känd. Det finns ytterligare en dimension i det som Maria är inne på, och det är att här finns tusen barn som varje år får lämna sin bostad på grund av vräkning. Detta är en social orättvisa och en social defekt i ett modernt samhälle som är outhärdlig. Jag är den förste att vara med på en sådan nollvision; det borde vi klara av.

Anf. 47 MARIA WETTERSTRAND (mp):

Herr talman! Det var mycket glädjande att höra att statsministern är beredd att sätta upp en nollvision för hemlösheten.

I dag är hemlöshet i första hand ett kommunalt problem. I nästan alla Sveriges kommuner finns det hemlösa. Som statsministern säger är det också så att många vräks från sina lägenheter, även barnfamiljer – ofta, skulle man kunna säga, i onödan därför att man inte har gjort de insatser som man skulle kunna göra från kommunalt håll med att medla och med att försöka lösa ut de problem som orsakar att de här familjerna vräks.

Är statsministern därför beredd att titta över det kommunala ansvaret och försöka skärpa detta så att det blir glasklart vad kommunerna har för ansvar och även se till att staten ger det stöd som behövs för att kommunerna ska kunna ta det här ansvaret? Annars blir det så att vi vänjer oss vid att se hemlösa människor ute på gatorna och tror att det är någonting naturligt och normalt som måste vara så. Det ska inte vara så i ett land som Sverige att människor är utan bostad.

Anf. 48 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag är fullt ut beredd att skärpa den lagstiftning som finns om det är nödvändigt, ska jag säga.

Det finns kommuner som jobbar aktivt med det här och som gör det på ett bra sätt. Göteborg till exempel är en sådan kommun. Man ser hur den kommunalt ägda allmännyttan, fastighetsbolagen som har till syfte att förse människor med bostäder utifrån sociala utgångspunkter, tar sitt ansvar i det här sammanhanget. Det tycker jag är hedrande.

Allmännyttan i Sverige i dag är stark. I alla de kommuner som har problem med hemlösheten finns ett mycket framgångsrikt kommunalt bostadsföretag. Använd de resurserna och se till att bygga de här sista lägenheterna! Det handlar inte om så vansinnigt många.

Sedan är bilden bredare än så. Vi har missbrukarvärden. Många av de människor som vi talar om har också problem med missbruk, med psykiatri, som också kommer in i bilden. Det är sammansatt, men det fritar oss inte från att se till att dessa människor, som ofta är de mest utsatta, har det mest grundläggande, nämligen en egen bostad. Det ska vi göra tillsammans.

(Applåder)

Det socialdemokratiska ledarskapet

Anf. 49 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Jag vill knyta an till mina allianskollegers frågor men vidga frågeställningen och be statsministern reflektera lite över varför så mycket gått så snett under det socialdemokratiska ledarskapet under senare tid, särskilt den här tendensen att skylla på andra i stället för att ta ansvar själv. I början var det den som stod vid faxmaskinen som hade ansvaret för tsunamidebaclet snarare än den som i årtal hade vägrat att bygga upp en bra krishanteringsorganisation. Laila Freivalds sade inte att hon avgick för att hon hade misskött sig utan för att hon hade blivit fel bemött av journalister.

Har det blivit fel pensioner i statliga företag är det inte ert ansvar, fast ni har ansvaret för dessa statliga företag, utan det är några dolska krafter.

Om det investeras för lite i Sverige då är det inte ni som har ansvaret för investeringsklimatet, utan enligt Marita Ulvskog är det någon konspiration.

Är det som statsministern skrev i en bok att för få avgår i Sverige, att det finns för få som verkligen är redo att ta ansvar och inte bara skyller ifrån sig?

Anf. 50 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag känner igen Lars Leijonborg och hans debatteknik sedan många år tillbaka. Det är frestande för mig att ta upp handsken, men jag ska avstå ändå. Jag tycker att dagen trots allt kräver att vi signalerar samma typ av mognad och sammanhållning omkring uppgifter från konstitutionsutskottet. Kritiken mot Laila Freivalds och hennes avgång ska jag komma tillbaka till i något annat sammanhang. Jag ska gärna göra det. Det är en utmärkt person som lämnade sitt statsrådsuppdrag då hon inte tyckte att hon kunde fullgöra sin arbetsuppgift. Jag har full respekt för henne.

För mig, Lars Leijonborg, är det viktigt att kunna se framåt. Det är möjligt att det inte är världens bästa regering, och det är möjligt att det inte heller är världens mest talangfulla opposition. Men nu har vi dem vi har, och då får vi försöka se styrkan hos varandra. Jag tycker att oppositionen tog ett väldigt stort ansvar i dag med val av tonläge och val av sätt att kritisera i KU-rapporten. Från regeringens sida ska vi göra vad vi kan för att se till att vi kan fortsätta att förbättra och undvika problem i framtiden.

Anf. 51 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Statsministern sade i ett tidigare svar att det inte är någon som uppfattar att ni socialdemokrater vill blanda bort korten, men det är precis tvärtom. Ni vill hela tiden blanda bort korten, för ni tar inte det ansvar som ni har utan hävdar att det är andra som har det ansvaret och försöker slingra er på det sättet. När oberoende juridiska instanser som JO och JK säger saker och ting säger statsministern att de där bokstavskombinationerna är delar i något slags borgerlig konspiration. Det är en ganska oerhörd anklagelse egentligen.

Jag tycker att det är svagt, jag tycker att det är dåligt. För tänk om – den otänkbara tanken – det någon gång är ni själva som har gjort fel. Skulle det inte vara välgörande att någon gång våga stå för det och säga det?

Anf. 52 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag vet inte om Lars Leijonborg var här i kammaren i december då vi hade motsvarande frågestund. Jag är ganska säker på att han satt här och såg trumpen ut precis som nu. Han har glömt bort att jag då förbehållslöst tog på mig ansvaret. Jag bad om ursäkt för de missgrepp som hade begåtts. Det verkar inte som att det lindrar nöden hos Lars Leijonborg utan tvärtom gör det den tydliga större. I Lars Leijonborgs värld är det på det viset att vi till varje pris ska vägra göra just detta. Om vi ändå gör det stämmer inte kartan med terrängen. Då blir Leijonborg ännu mer aggressiv.

Försök att tona ned lite, Lars Leijonborg, försök att reflektera. Jag inser att vi har fått kritik, och vi ska rätta oss efter den kritiken, men jag tänker inte låta mig lockas in i någon pajkastning. Till det är frågan alldeles för allvarlig, och starten på dagen har varit alldeles för konstruktiv för att bli förstörd.

(Applåder)

Anf. 53 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! I bakgrunden till KU:s betänkande är en förfärlig händelse på andra sidan jordklotet som drabbade många andra folk värre än det svenska. Men också i vårt land var det väldigt många människor som blev drabbade direkt och indirekt.

Nu har KU slutfört sin granskning, och man har levererat en kritik som är unik i flera avseenden – att så många statsråd kritiserats, att de socialdemokratiska ledamöterna har formulerat samma kritik som oppositionens företrädare och att statsministern kritiserats.

Det som slår mig när jag läser KU:s slutsatser är att statsråd och departement tycks fungera som isolerade öar, oförmögna att ta kontakt med varandra. Man väntar, man avvaktar, man gör ingenting. Det här tycks inte vara ett arbetslag där det är en självklarhet att kommunicera, att ringa, att visa handlingskraft eller att ta initiativ. Vad säger det här om den kultur som råder i regeringskretsen, Göran Persson?

Anf. 54 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag skulle vara väldigt försiktig med att dra någon slutsats om kulturen i Regeringskansliet utifrån arbetsmetoden en annandag jul. Vi måste komma ihåg detta.

Jag ska också säga att Regeringskansliet är en modern och effektiv organisation som hela tiden löpande reformeras. Den kan bli bättre, Göran Hägglund. Det vore dumt att påstå någonting annat, men jag vägrar acceptera den beskrivningen att den skulle vara tolv isolerade öar eller, som någon sade som inte heller har varit i Regeringskansliet, att det är tolv stycken stuprör men att det saknas hängrännor. Det är också bilden man får höra.

Var försiktiga med den typen av påståenden. Det är en i jämförelse med liknande verksamheter i andra länder relativt liten organisation, effektiv, kan alltid förbättras och utvecklas. Resultaten är av sådant slag att jag inte har någon anledning att skämmas för Regeringskansliet. Men vi kan som sagt bli bättre.

Anf. 55 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! När jag läser den här texten finner jag att väldigt mycket förstås handlar om hur Regeringskansliet är organiserat, de missar som gjorts när det gäller att förbereda funktioner som skulle kunna hantera det som kan komma att inträffa och som man inte riktigt kan veta karaktären av. Det fanns underlåtenhetssynder som konstitutionsutskottet har lyft fram.

När jag läser får jag intrycket att de som vet kontaktar ingen annan. De som inte vet får ingenting veta. Det gör att många människor som gemensamt borde ha tagit ett ansvar inte gjorde särskilt mycket, utan det blev en fördröjning som tyvärr kom att få en del dystra konsekvenser för människor.

Är det så att min bild är rätt, och jag tror att den är det, måste vi fundera inte bara på själva organisationen utan också på hur en sådan anda skapas att kommunikation och agerande är en självklarhet, även om det råkar vara annandag jul. Man bestämmer ju tyvärr inte vilka dagar som förfärliga händelser ska inträffa.

Prot. 2005/06:98

30 mars

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 56 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Poängen med kommentaren är att kommunikationsfrekvensen i Regeringskansliet inte är på topp under helger, och den är naturligtvis särskilt inte på topp när julhelgen går mot sin höjdpunkt. Det är en synpunkt i all enkelhet som jag tror att de allra flesta förstår.

Att därifrån dra slutsatsen att Regeringskansliet inte skulle vara en effektiv och modern organisation kan den göra som aldrig har varit inne och arbetat där. Det vill jag bestämt bestrida. Min erfarenhet efter att ha jobbat i Regeringskansliet i mer än 15 års tid, vid två tillfällen, är att Regeringskansliet har utvecklats enormt som en professionell arbetsplats, har fullt ut ianspråktagit ny teknik och har en mycket välutbildad och motiverad personal. Allt annat är en felaktig beskrivning.

Men också en sådan organisation utsätts ibland för påfrestningar där det visar sig att ett och annat inte är korrekt ordnat eller helt genomplanerat. En sådan sak inträffade när tsunamikatastrofen slog till. Vi ska naturligtvis rätta till de problem som därvid blev tydliggjorda.

Hamas möjligheter att delta i internationella samtal

Anf. 57 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s):

Herr talman! I helgen var jag i Bryssel på ett möte med den parlamentariska församlingen inom EU:s Barcelonaprocess. Till mötet fick inte den palestinska parlamentsledamoten från Hamas inresevisum. Vi parlamentariker från EU och arabländerna kritiserade detta hårt, eftersom Hamas ju är det palestinska folkets demokratiskt valda representant.

Många arabiska delegater som jag hade samtal med, särskilt de palestinska, var väldigt upprörda över detta. Själv är jag väldigt orolig för vad detta kan leda till. Detta kan äventyra Barcelonaprocessen och regeringens och parlamentets samarbete.

Min fråga är: Hur ser statsministern att den uppkomna situationen kan lösas?

Anf. 58 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Visumbeslutet är en mycket viktig händelse. Det är en rättssak för den enskilde som måste omgärdas med stor respekt och noggrannhet. Det är en lång rad saker som ska vägas samman i ett sådant beslut.

Min uppfattning är den att ett utbyte mellan parlamentariker i en demokratisk process alltid är av godo och bör naturligtvis vara någonting som man underlättar och möjliggör.

Om jag inte missminner mig var PRC representerat av andra delegater vid denna överläggning, så samtalen kunde fullföljas. På vilka grunder denna person inte beviljades visum har jag ännu inte fått klargjort för

mig. Men jag tycker att med sådana beslut ska man vara utomordentligt noggrann. Och i grunden är dialog att föredra framför isolering.

Arbete för samförstånd mellan religioner

Anf. 59 ALF SVENSSON (kd):

Herr talman! De så kallade Muhammedteckningarna känner vi till och har hört talas om. De har också gett en hel del uppmärksamhet och konsekvenser. Vi vet att svenska företag har fått bekymmer, och vi vet att biträdande utrikesministern har stoppats, för att nu nämna enbart ett par exempel. Det är ingen tvekan om att missförstånd skapas och att också konflikter och motsatsförhållanden dyker upp.

Risken är, herr talman, att klyftorna mellan religioner och mellan traditioner och kulturer vidgas om vi inte aktivt gör vad vi kan för att bygga broar och bryggor av förståelse och skapa information så mycket som möjligt. Jag vet att Österrike, som i och för sig nu är ordförandeland i EU, dock hade ett utomordentligt intressant seminarium av den här kalibern, för att skapa förståelse och samförstånd, förra året.

Jag skulle vilja fråga statsministern vad statsministern är inriktad på att göra rent profylaktiskt. Man kanske inte kan undvika allt, men man kan förebygga åtskilligt. Jag vill betona att det här är en mycket seriös frågeställning från min sida: Vad kan regeringen göra förebyggande?

Anf. 60 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Frågan kräver ett seriöst svar, därför att den är stor och den är viktig.

Först när det gäller Carin Jämtins inresa i Darfuumrådet är det inte klarlagt att det finns en koppling till de så kallade Muhammedkarikatyrerna. Sudanska myndigheter säger något annat, och jag föredrar att tro dem. Men väl detta åt sidan.

Jag tror att den allra viktigaste saken vi kan göra är att se till att vi i vårt eget land beter oss på ett sådant sätt att vi skapar respekt och förståelse mellan människor med olika bakgrund; muslimer, kristna, judar – vilken bekännelse som helst. Där börjar det.

Bygger vi ett land där vi skapar konflikter mellan dessa grupper har vi oerhört små möjligheter att trovärdigt internationellt företräda en linje och en dialog. Som så mycket annat vad gäller god internationalism börjar det här hemma.

För mig är det viktigt att säga att vi har en stor okunnighet om den muslimska världen. Där har vi en resurs som vi borde använda mer, och det är vårt eget institut i Alexandria, som nu också används för en mer diplomatisk insats för dialog med den muslimska världen. Men min poäng är att det börjar här hemma. Här avgörs den grundläggande relationen.

Anf. 61 ALF SVENSSON (kd):

Herr talman! Det var just det jag ville stryka under, att okunnigheten är så omfattande att någonting behöver göras aktivt, också från regeringens sida.

Anf. 62 OWE HELLBERG (v):

Herr talman! Förra veckan lade regeringen ca 80 propositioner på riksdagens bord. Jag vill uppmärksamma *en* som aviserats men som inte lämnades, nämligen propositionen om bostadsfinansiering. I över ett års tid har regeringen jobbat med den här frågan men hade inte förmåga att lägga fram en proposition.

Parterna på bostadsmarknaden är bekymrade då dagens produktionsstöd gäller till utgången av 2006. Nu vill regeringen förlänga dagens regler ett och ett halvt år men verkar inte ha några idéer om hur ett nytt system ska se ut. Bristen på hyresrätter är påtaglig, och bostadslösheten och trångboddheten ökar. Ca 20 000 är hemlösa och mer än 40 % av ungdomar mellan 20 och 27 år har ingen bostad.

Vänsterpartiet vill satsa 100 miljarder i en bostadsfond de närmaste tio åren som stöd för nyproduktion och ombyggnation av hyresrätter. Nu undrar jag vilka förslag statsministern har, inte minst med tanke på orden om hemlösheten som vi fick höra alldeles nyss.

Anf. 63 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag höll på att säga att då satsar vi väl 200 miljarder. Det där blir något slags politisk kraflöshet demonstrerad i sin prydno.

Jag tror inte ett ögonblick på den typen av åtgärder som Owe Hellberg står och talar om. Vi skulle alltså in med 100 miljarder i något slags fond för att lösa en del av ett problem på en bostadsmarknad som nu faktiskt har tagit ordentlig fart. Det byggs ju bostäder i Sverige igen. Det byggs bostäder i en omfattning som börjar vara den normala, den vi ska ha. Vi har en felaktig sammansättning. Vi behöver ha fler billigare och mindre hyresrätter. För det kan det krävas ett produktionsstöd.

Men att klippa till med en fond på 100 miljarder kronor upplever jag inte som särskilt seriöst, herr talman. Det finns andra sätt att göra det på, till exempel att fortsätta en ansvarsfull ekonomisk politik som håller nere räntor och stimulerar människors reallöner, och som särskilt riktar sig till ungdomar, därför att där har vi ett problem. Och det kan krävas ett investeringsstöd som går längre i tiden än ett och ett halvt år.

Hotade näringsverksamheter

Anf. 64 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Herr talman! Vi har tidigare sett att Miljöpartiet använt sin makt som bräckjärn för att nå mål. För någon budget sedan handlade det om minknäringen. De var ganska framgångsrika för nu har regeringen levererat en proposition som ställer sådana krav på minknäringen att det i princip är fråga om ett näringsförbud. I går fick jag höra att vargförvaltningen ska användas som bräckjärn inför den kommande budgetförhandlingen.

Eftersom jag har skäl att tro att statsministern åter lägger sig för Miljöpartiet är min fråga: Vilken bransch kan närmast förvänta sig att bli nedlagd på grund av att den är politiskt inkorrekt?

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 65 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Vad gäller minkarna var det ett initiativ som togs på en socialdemokratisk partikongress. Detta sagt bara för att historieskrivningen ska bli korrekt. Sedan har våra gröna vänner hängt på den debatten – om jag uttrycker mig försiktigt.

Förvaltningen av våra stora rovdjur är en viktig fråga som klivit opinionen och landet. Våldigt många är varma anhängare av en rovdjursförvaltning som innebär att rovdjuren växer i antal. Andra ser vargen, ibland kanske också björnen, som ett väldigt hot inte minst mot tamdjur, hundar och ibland kanske också mot människor.

Det går inte att ha en framgångsrik rovdjurspolitik i Sverige om inte människorna som bor i glesbygden också ser fördelarna med den. Vi har all anledning att fortsätta att utveckla en landsbygds politik som ger kraftfulla och livskraftiga näringar men som också står i samklang med moderna människors syn på djurhälsa, djurrätt och andra centrala frågor. Det är inga lätta avvägningar, men jag tror att vi kommer att klara dem utan att frågeställaren behöver bli särskilt upprörd i framtiden.

Regionalpolitik

Anf. 66 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Många viktiga frågor har tagits upp i frågestunden i dag. Då tänker jag inte i första hand på KU-betänkandet utan på jobben, arbetslösheten, hemlösheten. Det illustrerar rätt väl att det är en bit kvar till den sympatiska slogan som statsministern och hans parti bekänner sig till – Alla ska med!

Jag fick häromdagen ett brev från statsministerns befallningsman i mitt hemlän Gävleborg, den tidigare talmannen, numera landshövdingen Christer Eirefelt. Det var ett lätt desperat brev som gällde situationen i vårt län men också i andra län norrut, såsom Jämtland och Västerbotten. Det gällde bristen på regionalpolitiska medel till att stödja bra initiativ för att skapa arbetstillfällen i länet.

Många företag behöver lite skjuts för att kunna förverkliga en bra idé. 66 miljoner har försvunnit i indragna pengar, alltså i det så kallade anslagssparandet, pengar som regeringen lagt beslag på under de senaste åren. Nu vill man ha tillbaka de pengarna och säger att man då kan skapa bra jobb. I stället för plusjobb, åtgärdsjobb och annat kan man skapa varaktiga jobb.

Är statsministern beredd att medverka till att betala tillbaka dessa pengar till Gävleborg, Jämtland och andra län för att skapa bra jobb i företag som vill satsa?

Anf. 67 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag är gammal finansminister och vet att om det är någonting man som finansminister är kluven inför så är det anslagssparande. Det betyder att de anslag man ger, exempelvis till en länsstyrelse, inte blir använda. Det kallas att spara anslagen, och det kan man kanske acceptera något år, men när det sker regelmässigt drar man in anslaget där för då ligger det på för hög nivå. Det innebär i regel att det blir ett fasligt ståhej och ett liv och ett kiv som ibland tar sig ända ned till Helgeandsholmen i Stockholm. Jag tänker inte ändra på budgetprinciperna.

De myndigheter som inte förbrukar sina anslag kan få se dem komma att dras in.

Sedan är regionalpolitiken viktigare än anslagssparande och har också betydligt större resurser än så. En stor resurs som jag, Sven Bergström och andra som värnar om landsbygdens utveckling nu borde fundera på är hur vi ska använda de stora belopp vi fick loss i förhandlingarna med EU om landsbygdsutveckling strax före jul. Där ser jag fram emot mer konkreta diskussioner än den hur man ska reversera anslagssparandets indragning.

Rätten att besluta genom folkomröstning

Anf. 68 BJÖRN VON DER ESCH (kd):

Herr talman! I höstas frågade jag statsministern hur våra medborgares rätt att besluta genom folkomröstning i all tysthet kunnat avskaffas. Enligt Lagrådet är det nämligen numera riksdagen som på egen hand avgör vilket ytterligare självbestämmande vi ska avhända oss till EU. Folket har ingenting fått veta om detta. Statsministern lovade undersöka denna rättsskandal. Framstående experter bekräftade rättsskandalen på ett seminarium i förra veckan.

Omöjligt – Lagrådet har tolkat grundlagen fel, hörs det nu från konstitutionsutskottet. Ingen vet längre vilka demokratiska rättigheter medborgarna har kvar, allra minst medborgarna själva. Det är ett rättskaos som inte är värdigt en demokrati, och ingen vill kännas vid det och ta ansvar.

Min fråga är: Vilken tolkning följer regeringen – Lagrådets eller konstitutionsutskottets?

Anf. 69 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag är inte ens säker på vilken grundläggande fråga det är som frågeställaren ställer. Det är dock en kunnig person som brukar vara väl påläst och man gör rätt i att försöka följa upp frågeställningen. Det gjorde jag troligen även förra gången, men det ligger inte längre kvar i bakhuvudet på mig.

Om man frågar mig rakt av, Lagrådet eller konstitutionsutskottet, så vet frågeställaren att min kärlek ligger hos de folkvalda församlingarna, naturligtvis, och ingenting går utöver folket i konstitutionella sammanhang. Det finns de som vill att vi ska föra över en mängd beslut och kompetenser från de folkvalda till domstolar och jurister. Jag höll på att säga att om inte svenska folket bevarar oss så hoppas vi att Gud hjälper oss med den saken.

Nej, i den avvägningen finns jag rimligen på konstitutionsutskottets grund, utan att för den skull vara tvärsäker på vilken sakfråga Björn von der Esch egentligen talar om – det vill jag nog säga. Men det är alltid intressant att föra diskussioner med honom, även om de är på den här höga abstraktionsnivån.

(Applåder)

Prot. 2005/06:98

30 mars

*Statsministerns
frågestund*

*Vissa närings-
politiska frågor*

7 § (forts. från 5 §) Vissa näringspolitiska frågor (forts. NU13)

Anf. 71 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Jag står fast vid alla våra reservationer, men jag yrkar för tids vinnande bara bifall till nr 3.

Jag anser att det fordras insatser för att stimulera det lokala ägandet. Ägandet av företag har under en lång tid successivt förändrats från lokalt ägande till större företag och koncerner. En sådan förändring är oftast skadlig för den lokala utvecklingen av näringslivet.

En region måste ha ett rikt och diversifierat näringsliv för att kunna uppnå en stark och långsiktig utveckling. För att bidra till detta och för att öka sysselsättningen måste det lokala ägandet av företag stimuleras. Därför bör regeringen utreda förutsättningar för att införa statliga lån med låg ränta till lokala investmentbolag.

Sådana lån skulle stimulera bildandet av nya investmentbolag. Det skulle stimulera investeringar i lokala företag och därigenom skapa nya arbetstillfällen. Jag anser också att man bör se efter hur bildandet av lokala nätverk och informationsplatser för handeln med lokala aktier kan stimuleras.

När det gäller att förbättra tillgången till kapital för de små företagen finns det också annat som är av intresse. Ett system med sänkt skatt för investeringar i små företag kan vara intressant. Också att förbättra förutsättningarna för att införa etableringskonton med möjlighet till att skattefritt avsätta pengar för framtida företagsstarter skulle kunna vara en möjlighet som vi tror på. För att klargöra de sakerna bör regeringen tillsätta en utredning för att titta på möjligheterna att stimulera lokala investeringar.

Jag vill passa på att ge ett svar till Krister Hammarbergh. Han gratulerade Miljöpartiet bland annat till att vi i förra veckan har fattat ett beslut tillsammans med de borgerliga partierna om förmånsrätten. Jag skulle dock vilja vända det lite grann.

Jag vill gratulera Moderaterna till att de har kommit fram till samma ståndpunkt som Miljöpartiet har haft hela tiden, nämligen att en förmånsrätt på 100 % borde vara det rätta. Som jag minns det hade Moderaterna åtminstone i ett tidigt skede en annan procentsats. Jag är glad att vi nu har kommit till den gemensamma slutsatsen så att vi kan rätta till missförhållandet med förmånsrätten.

När det gäller anläggningen i Lund, ISS, har vi viss kritik. Det verkar som att anläggningen kommer att kunna ha en negativ inverkan på Skånes möjligheter att bidra till uppfyllelsen av de nationella miljökvalitetsmålen. Det finns anledning att tro att anläggningen skulle bryta mot flera av miljöbalkens hänsynsregler. Dessutom ser vi en risk med att kostnaderna för projektet skulle bli så stora att annan forskning som kan vara ännu viktigare trängs ut.

Vi vill också betona social ekonomi och att utvecklingspotentialen för social ekonomi är mycket stor i Sverige. Inom den sociala ekonomin får människor möjlighet att använda sin kreativitet och initiativförmåga för att skapa en verksamhet som kommer andra till del. Socialt företagande kan ge arbetstillfällen och ofta även för människor som har svårt att klara konkurrensen på den reguljära arbetsmarknaden.

Den sociala ekonomins roll och potential bör uppmärksammas mer än vad som görs i dag. För att synliggöra det bör regeringen utveckla stöd- och samverkansformer för kunskapsspridning inom området. Jag tycker därför att en utredning ska tillsättas med syfte att ta fram förslag till fungerande system för lån och mikrokrediter för de aktörer som håller på med social ekonomi.

Herr talman! Slutligen vill jag säga några ord om gruvnäringen. År 2005 beslutade riksdagen om vissa ändringar i minerallagen i syfte att bättre balansera gruvföretagens exploateringsintresse mot intresset hos enskilda markägare och andra sakägare. Då tyckte jag, och jag tycker det fortfarande, att en hållbar utveckling måste vara utgångspunkten för den svenska mineralpolitiken. Regeringens mineralpolitik baseras tyvärr inte på detta. Därför finns det behov av en översyn av regelverket på mineralområdet i syfte att dels anpassa innehållet till en övergripande politik för hållbar utveckling, dels inordna lämpliga bestämmelser i miljöbalken.

Anf. 72 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik:

Herr talman! Jag vill återigen tacka Ingegerd Saarinen för ert stöd för vår reservation när det gällde förmånsrätten föregående vecka. Det är de facto så att ni har stött vår politik i det fallet. Sedan finns det en historia lite längre tillbaka. Vi från Moderaterna har alltid varit kritiska till den förändring som skedde i fråga om förmånsrätten. Men jag undrar en sak, Ingegerd Saarinen, när ni nu kan tänka er att ge stöd när det gäller den här delen i politiken, liksom när det gäller en del andra. Kan ni också tänka er att gå steget längre och bidra till att lägga fram fler reservationer tillsammans med oss i näringsutskottet för att faktiskt driva på den politik som ni själva vill ha?

Anf. 73 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Ja, det får vi väl se. Vi har väl inte så många fler tillfällen före valet, men i den mån vi har tillfälle får vi väl granska era förslag, och så får vi se om det finns något där som vi vill stödja.

Anf. 74 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik:

Herr talman! Jag har ju i mitt inledningsanförande faktiskt berömt Miljöpartiet för att ni har ställt upp på alliansens politik när det gäller förmånsrätten. Jag vill också berömma er när det gäller att ni faktiskt vill åstadkomma förbättringar när det gäller regelförenklingar.

Nu har vi ju ett betänkande som är på gång, alldeles i närtid. Där har då Miljöpartiet möjlighet att vara med och se till att få upp tempot ytterligare i det arbetet. Kan ni tänka er det? Den möjligheten finns ju fortfarande kvar.

Anf. 75 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Nu har du inga repliker kvar när jag har svarat. Men jag funderar på vilket betänkande du avser. Det är ju viktigt om jag ska kunna säga något.

(KRISTER HAMMARBERGH (m): Regelförenklingar.)

Vi kommer att fortsätta att trycka på regelförenklingar, men vi har ett samarbete med regeringen på det området. Jag misstänker att vi fortfarande kommer att tycka att det arbetet löper på i en takt som är acceptabel.

Anf. 76 BERIT HÖGMAN (s):

Herr talman! När vi i dag diskuterar och debatterar näringspolitiken kan jag inte låta bli att bli lite förundrad över den pessimism som maktalliansen sprider omkring sig. Det är inte måtta på hur eländigt det är när Lars Lindén får ge sin berättelse. Jag vill därför ta tillfället i akt att ge några bilder som jag har fått bara genom att läsa olika tidningar och tidsskrifter de senaste veckorna, som kanske kan ge lite andra perspektiv.

Länsförsäkringar har låtit intervju 1 200 vd:ar i landet med 5–49 anställda. 80 % av de kvinnliga vd:arna gillade sitt företagsklimat. Motsvarande siffra för män var 72 %. Antalet konkurser fortsätter att minska, läser jag i Dagens Industri. Räknar man med antalet personer som berörs är minskningen 30 %, jämfört med en minskning med 21 % under 2004. Konkursandelen var i fjol 0,8 %, vilket är väldigt lågt i ett internationellt perspektiv. Av enskilda firmor som kursade ägdes 86 % av män, medan inte en enda kvinnlig företagare kursade exempelvis i Kalmar, på Gotland och i Blekinge.

Den 14 mars skriver samma tidning att svenska bolag växer snabbast i Europa, och man refererar till ett privat revisions- och konsultföretag.

En tredjedel av de kunskapsbaserade företagen planerar nyanställningar. Utvecklingen fortsätter att vara stark, och entreprenörsindex når 49, vilket är högst hittills. I norra Sverige har 45 % av dessa kunskapsbaserade företag nyanställt det senaste kvartalet. Och här var källan Industrifonden.

Vidare kan jag läsa i Dagens Nyheter den 21 mars att investeringsviljan bland riskkapitalbolagen aldrig har varit så stor som nu. 40,4 miljarder har satsats i 637 olika projekt. Antalet affärsänglar har ökat, och viljan att satsa både kapital och tid på ett företags tillväxt har ökat – detta enligt en rapport från Riskkapitalföreningen och Nutek.

Jag avslutar denna tidningskrönika med min egen tidning, Värmlands Folkblad, som citerar Patrik Johansson, ägare till företaget Flexogem som fått del av Nuteks produktutvecklingspengar. Han säger: Projektbidraget gav oss en puff. Vi kunde vidareutveckla vår produkt snabbare än beräknat.

Det regionala produktutvecklingsrådets ledamöter är överens om att det inte är jättestora pengar, men det är oerhört viktiga pengar.

Från SCB får vi denna vecka information om att storföretagen spår fortsatt uppgång och att man ännu inte nått konjunkturtoppen. Konjunkturen är stark inom såväl industrin som tjänstesektorn. Det handlar om finansiell verksamhet, byggbranschen och utbildning medan vi ser de

största positiva förändringarna hos hotell- och restaurangbranschen, stål och metall samt övrig tillverkning. Det var 323 företag i 18 branscher som hade tillfrågats.

Dessa berättelser ur verkligheten är exempel på att maktalliansens domedagspredikningar inte riktigt stämmer med verkligheten. Verkligheten är nog att det är bra med olika stödformer för företag. Det finns ett stöd och en stimulans från samhällets sida när det gäller kvinnlig företagsamhet exempelvis, och det fungerar faktiskt bra med Vinnova, Almi, IUC, Nutek och Norrlandsfonden.

Det finns ett regionalt inflytande över statens resurser till företagande samtidigt som det är klart att det är en styrka att ha ett nationellt perspektiv på stora investeringsstöd.

Men ingenting är förstås så bra att det inte kan bli bättre. Därför är vi socialdemokrater och regeringen hela tiden beredda att ta nya grepp för att utveckla näringspolitiken, förstärka näringspolitikens starka sidor och också förbättra våra svaga.

Låt mig då ge några exempel på det.

För att stimulera enmansföretag att anställa sänks arbetsgivaravgiften för den först anställda. Regelförenklingsarbetet fortsätter. 3:12-reglerna reformeras, och skatterna sänks med nästan 1 miljard.

En rejäl satsning görs redan på entreprenörskap i skolan, och glädjande nog ser vi att Ung Företagsamhet också har börjat verka på de yrkesförberedande gymnasieskolorna.

Trygghetssystemen för företagare ses över med målsättningen att företagare i så stor utsträckning som möjligt ska omfattas av samma trygghet som anställda.

900 miljoner satsas för FoU i små och medelstora företag. Handel och exportfrämjande ökar med 100 miljoner, och exportrådgivare finns nu i varje län. Enbart inom Nutek anslås 19 miljoner till kvinnors och invandrarers företagsamhet.

2 miljarder anslås för att säkra kapital i ett tidigt skede. Det är i skärningspunkten mellan idé och produkt. Innovationsbron AB gör en rejäl satsning via sju regionala bolag.

Och hela energipolitiken, Åsa, som vi nu för tillsammans med er och Vänsterpartiet är ju ett stort jobbskapande projekt, förutom poängen att det leder till ett hållbart samhälle.

Nej, jag tycker att maktalliansen i allmänhet och Moderaterna i synnerhet har en endimensionell syn på företagande och näringslivsklimat. Det klimat som kännetecknat svensk näringslivsutveckling i decennier, nämligen växelverkan och dialog mellan näringsliv och samhället, vill Moderaterna utrota. Genom att ständigt sänka skatter ska vi uppnå ett starkare näringslivsklimat, men frågan, som vi socialdemokrater ställer oss, är: Vem ska efterfråga produkterna när det blir lägre ersättningsnivåer, sänkta löner och sämre ekonomi i kommuner och landsting?

Visst är det så att privatiseringen av offentlig sektor i kombination med skattesänkningar på uppåt 250 miljarder är ett sätt att se till att vi konsekvent går ifrån ett solidariskt samhälle där vi får hjälp efter behov och betalar efter bärkraft. Det ska ersättas av ett samhälle där vi som har råd kan få våra behov tillgodosedda, men den sköra människan blir ännu skörare.

Prot. 2005/06:98
30 mars

*Vissa närings-
politiska frågor*

Jag tror inte alls att det är en slump med stimulanser för tjänstesektorn i Norrlands inland. Med det som ni kallar en översyn av skatteutjämnningssystemet är jag övertygad om att den kommunala ekonomin försämrats. Någon ska stå för tjänsteutbudet till gamla människor.

Detta är ett synsätt som vi socialdemokrater aldrig kan ställa upp på. Ett sådant samhälle vill inte vi ha. Därför, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkande NU13 och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 77 LARS LINDÉN (kd) replik:

Herr talman! När så många står utanför arbetsmarknaden försöker ändå Berit Högman att måla en positiv bild och räknar upp allt positivt som hon har hittat i tidningarna. Men om vi frågar svenska folket – 1,5 miljoner står utanför arbetsmarknaden i dag – tycker de att din bild stämmer att det går så bra för Sverige? Visst finns det positiva faktorer, men det tragiska är att när det gäller det som är viktigast, att skapa jobb, har regeringen totalt misslyckats. Många står utanför arbetsmarknaden. Det är en tragedi för de människorna. Det kostar oss stora pengar. Därför har vi inte råd att satsa tillräckligt på skola, äldreomsorg och vård. Pengarna rinner iväg för att inte företagen längre har lust att satsa.

Nio av tio småföretag anställer inte trots högkonjunktur. Man har inte lust. Ni får säga vad ni vill. Jag har levt i näringslivet i 34 år som företagare. När jag träffar mina kolleger säger samtliga: Vi anställer inte. Vi försöker bli av med folk i dagens läge. Det är inte ett positivt klimat. Det kommer att leda till att ännu fler blir arbetslösa. Har vi råd med det i Sverige? Kan en regering som säger sig vara en arbetarregering tycka att det är positivt med den situationen?

Anf. 78 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Herr talman! I den småföretagarbarometer som presenterades i dag från Föreningssparbanken konstaterar vi att två av tre småföretag ser goda expensionsmöjligheter, att betydligt fler har anställt och betydligt fler är villiga att anställa. Betydligt färre går i konkurs, som jag tidigare beskrev. Det ser också ljusare ut för småföretagen.

I ditt anförande, Lars, var det 1,4 miljoner som stod utanför arbetsmarknaden. Nu hade det stigit till 1,5. Det går fort. Min fråga är: Unnar du föräldralediga människor att vara hemma från jobbet? Har alla sjukpensionärer fejkade sjukdomar? Ställer du egna diagnoser på dem precis som du gjorde på regeringen i ditt anförande? Den siffra som du bollade med där är djupt kränkande mot de människor som faktiskt både har finansierat sin ledighet och har laglig rätt till den eller på grund av annat inte kan delta på arbetsmarknaden. Dem slänger du dig med varje dag i denna debatt. Varför gör du det? Tycker du att det är en sund och fin människosyn som du har?

En annan fundering jag har är att ditt parti ute i Europa som är stort alltid lyfter fram Sverige eller Skandinavien som det goda exemplet, men inte här i Sverige. Det gör inte du. Då måste jag undra: Vilket europeiskt land är din förebild? Är det låglöneländer, de nya demokratierna, Frankrike med kravallstaket och över en miljon människor ute på gatorna? Berätta vilket europeiskt land som är din förebild, eftersom kristdemokrater i Europa har Sverige som förebild!

Anf. 79 LARS LINDÉN (kd) replik:

Herr talman! Jag anklagar inte människorna som är utanför arbetsmarknaden för att de är där. De flesta vill ju inte vara där. De vill ha ett jobb, men det finns inga jobb att få. Företagen anställer inte. Det är det som är verkligheten. Vi tycker att det är tragiskt när så många människor som vill inte kan få jobb. De som är sjukskrivna, som du säger, måste rehabiliteras först, men ni ordnar ju inte så det går fort heller. De får vänta på rehabilitering alldeles för länge i Sverige i dag.

Min fråga är: Varför är ni emot att skapa 100 000 nya jobb inom turistnäringen? Det är fullt realistiskt enligt all expertis. Vi skulle kunna skapa 10 000 jobb per år för en ringa penning. Då tillsätter ni en utredning för att se hur man ska finansiera detta lönsamma projekt. Det finansierar sig flera gånger om av sig själv. Kan du förklara det för svenska folket? Speciellt glesbygd och landsbygd skulle verkligen behöva en satsning på turismen. Vi är det sämsta landet i Norden på att satsa på turism. Är det att måna om folks sysselsättning och arbete?

Anf. 80 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Herr talman! Jag förklarar det gärna för svenska folket, men jag ska förklara det en gång till för dig. Jag gjorde det i turismdebatten, men vi tar det en gång till.

För det första är inte statens satsning på marknadsföring utomlands de enda pengar som satsas. Där ska du också räkna in de regionala pengarna och de kommunala. Sådana pengar finns exempelvis inte i Norges budget.

För det andra har Thomas Brühl, vd för Sveriges Rese- och Turistråd, sagt: Visst vill jag ha mer pengar, men först måste vi visa att vi har gjort läxan och har ett resultat att visa fram. Om vi gör rätt analys, är smarta och snabba är förutsättningarna i omvärlden de bästa tänkbara. Vi får inte spela bort korten. Han beskriver hur man bara genom att ändra marknadsföringen i Italien fick 30 % högre hotellbeläggning i Sverige av italienare på mindre än ett halvår.

Om vi bara skulle räkna i pengar skulle vi aldrig i världen ha tagit sju medaljer i OS heller, för så stor budget har inte svensk OS-kommitté. Det handlar om träffsäkerhet och skicklighet oavsett om det handlar om curling eller marknadsföring.

Där kom jag också på att du hanterade sanningen lite ovarsamt. Du sade: Vi vill satsa 100 miljoner, och alliansen har liknande förslag. Jag har åtminstone läst Moderaternas broschyr. Där står det 10 miljoner. Tycker du att 10 miljoner och 100 miljoner är liknande förslag?

Anf. 81 LARS LINDÉN (kd) replik:

Herr talman! När alliansprogrammet för turismen skrevs nämnde vi en 25-procentig ökning inom nästa mandatperiod. Då måste man satsa betydligt mer än 10 miljoner. Därmed faller Moderaternas siffra i det fallet. Du kan vara övertygad om att vi kommer att satsa mer. Att den nya chefen på Visit Sweden nu har förstått att det gäller att använda pengarna bra gläds vi åt allihop. Förut spred man det på så många projekt så det blev inget resultat. Nu är han smart och satsar på två tre sektorer. Det kommer att ge effekt. Då förstår vi att vi måste göra liknande på resten.

Anf. 82 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Herr talman! Berit Högman, Centerpartiet kommer att fortsätta att ta kampen för de en och en halv miljon människor som helt eller delvis står utanför arbetsmarknaden. Jag förstår att Berit Högman varken vill se eller höra talas om dem. Så långt sträcker sig tydligen inte klasskampen.

Dessutom kan vi konstatera att ungdomsarbetslösheten har ökat 30 % de senaste fyra åren. Det handlar inte om att svartmåla. Det är den verklighet som människor lever i i dag. Det handlar om att ducka för verkligheten, som ni socialdemokrater gör.

Det går bra för Sverige. Det är vi väldigt glada för. Men om det inte leder till nya jobb, funderar ni inte på att ni borde vidta vissa åtgärder och lättnader för det svenska företagandet?

Jag kan också läsa debattartiklar och undersökningar. Kanske Klas Eklund är bekant. I gårdagens tidning konstaterar han utifrån en Sifundersökning tillsammans med SEB att nio av tio småföretagare inte vill anställa trots högkonjunktur. Tillfälliga lättnader för arbetsgivarna skapar inte fler jobb.

Min fråga till Berit Högman blir: Skapar förslag om heltid och förslag om att ta bort möjligheterna till visstidsanställningar fler jobb i det här landet? Skapar det ökade möjligheter för människor att komma in på arbetsmarknaden och få visa vad man går för? Skapar det möjlighet att få fler människor av de en och en halv miljon som lider av utanförskapet att också få vara med i det goda Sverige?

Anf. 83 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Herr talman! Jag tycker egentligen att det är häpnadsväckande, Åsa, att du som kvinna och lite yngre än jag – det tror jag att vi var överens om – kan ifrågasätta kvinnors rätt till heltid. Det tycker jag både med tanke på det pensionssystem som vi har och med tanke på rätten för varje människa att leva på sin lön. Ni markerar tydligt att människor inte ska leva på bidrag utan på arbete. Då måste man få leva på en heltidslön, om vi inte drastiskt kan göra någonting åt kvinnolönerna – och det har jag inte hört något förslag om från Centern.

Det är bra att du tar upp artikeln i DN i går. Det var ju öppna frågor som ställdes till företagen där, och inte på någon punkt kom LAS upp som ett hinder. Ändå är det precis den lagstiftningen som ni ger er på nu när drygt en miljon människor i Frankrike demonstrerar. Det är unga människor, men också äldre.

Om nu detta är er lösning på att ungdomar ska komma in på arbetsmarknaden – att de inte ska ha några rättigheter – så kan man fråga sig om vi kan se att nästa grupp är invandrarna. Eller är det de funktionshindrade? Vilken är nästa grupp som ska behandlas som en sämre sortens människor på arbetsmarknaden i Centerns iver att skapa sysselsättning?

Anf. 84 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Herr talman! Det är med förvåning jag tittar på Berit, som inte ens blir generad över att ställa frågan om för vilka nya grupper vi tänker underlätta att komma in på arbetsmarknaden utan att över huvud taget kommentera att en stor grupp av svenskar står utanför arbetsmarknaden. Dem bekymrar ni er inte om alls. Ni skapar inte några som helst förutsättningar för dem att få vara med och bidra.

Vi vet att utanförskap skapar sociala klyftor. Er socialdemokrati har under de senaste åren skapat sociala klyftor i det här landet som kommer att kräva många åtgärder när det gäller att skapa ny solidaritet. Utanförskapet från arbetsmarknaden är en av de värsta situationer som människor kan hamna i. Men jag förstår att ni i klasskampen redan har bestämt er för att inte ta med en och en halv miljoner människor.

Vi sätter fokus på dem som är utanför arbete. Vi sätter fokus på dem som är unga och arbetslösa, dem som är helt eller delvis arbetslösa eller som i dag finns på högskolor och som hellre vill ha ett jobb. Då pratar vi om 140 000 ungdomar. Jag har inte hört ett enda förslag från Socialdemokraterna som över huvud taget vänder sig till de unga, annat än att de ska få lättare att resa i det här landet.

Anf. 85 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Herr talman! Egentligen blir detta en diskussion om både utbildnings- och arbetsmarknadspolitik. Om du uppskattar att ungdomar har något att göra så gör det mig bekymrad att du ska regera tillsammans med ett parti som aldrig har velat ha regionala högskolor och som dessutom inte är berett att bygga ut dem så att de klarar dimensioneringen för framtiden.

Kan du ge något exempel där bristen på lagar och det omyndigförklarende som ert lagförslag när det gäller ungdomar innebär har lett till att fler ungdomar har jobb? Exempelvis försökte man någon gång på 80-talet att ha ett särskilt ungdomskollektivavtal inom industrin. Det ledde praktiskt taget inte till ett enda ungdomsarbetsstillfälle till. Ge de konkreta exemplen! Var har ert förslag givit något annat resultat än demonstrationer och kravaller?

Anf. 86 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik:

Herr talman! Det är jag som har begärt replik på Berit Högman, och nu får vi se om hon är duktigare att svara på frågor än hon var i det föregående replikskiftet.

Jag vet inte om Berit spelar, men jag kan konstatera att hon hoppas mycket i alla fall. Hon hoppas på att det ska gå hem att köra med en hitta-på-politik om sina motståndare. Hon vill inte kännas vid de nya Moderaterna med den förändrade politiken. Hon hoppas på att väljarna ska svälja de felaktiga siffrorna man ger när det gäller skattesänkningar. Hon hoppas att det ska bära i mål, precis på samma sätt som när man tydligen från socialdemokratisk sida driver en kampanj just nu med en hitta-på-politik om andra partier.

Jag konstaterade att jag själv fanns på en karikatyr eller nidsbild. Det hela drivs av ert ungdomsförbund. På bilden står jag och auktionerar ut gruvor i Norrbotten, trots att vi gång på gång, inte minst i den här talarstolen, har sagt att vi inte tänker sälja LKAB.

Men jag förstår att ni hoppas att väljarna inte ska se igenom det här och att ni kan jobba på med en ingen-rök-utan-eld-politik. Jag tror att det är farligt för demokratin, Berit Högman.

Jag skulle vilja fråga Berit en sak. Du säger att oppositionen, alliansen, jobbar med domedagspredikningar. Jag gör ett påstående – rätt eller fel. Vi har tappat 50 000 industrijobb. Håller du med mig eller inte? Nästa fråga är: 80 000 fler har blivit arbetslösa under den här mandatperioden. Håller du med mig eller inte? 100 000 fler finns i Amsprogram.

Håller du med mig eller inte? En och en halv miljon människor arbetar inte eller arbetar mindre än de skulle önska. Håller du med mig eller inte? Det har blivit friår i stället för jobb. Vi ser arbetstidsförkortning, plusjobb och Amsåtgärder. Håller du med mig, Berit Högman?

Anf. 87 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Herr talman! Visst har det försvunnit många jobb. Om det är 50 000, 51 000, 48 000 eller 37 000 kan jag inte skriva under på. Däremot har det tillkommit 300 000 nya jobb. Det är en del av en naturlig förändring. Den förändringen av näringslivsstruktur och jobb kommer att ske allt snabbare också framöver. Det kan jag hålla med Eva Flyborg om; jag tror att det var hon som tog upp den diskussionen.

Då blir frågan: Underlättar vi omställning i näringslivet genom att göra människor mer oroliga? Är det *management by fear* som är det bästa sättet att få människor i sysselsättning? Är det inte möjligheten att få en trygg omställningsförsäkring i form av en bra a-kassa, möjligheten till omskolning eller vidareutbildning eller utbildning på regionala högskolor och universitet som är ett sätt att underlätta omställningen? Eller ska vi skrämma människor för framtiden?

Anf. 88 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik:

Herr talman! Det blev just inget svar. Det blev något slags krystat om att det har kommit nya jobb. Ja, det är klart att det har kommit nya jobb! Tack och lov för det, annars hade ju siffrorna varit ännu värre.

Men, Berit Högman, svara nu! Du ville ju inte kännas vid det här. Har det blivit fler eller färre jobb? Är det totalt sett fler eller färre som har ett arbete att gå till? Det är ju det som är den stora välfärdsfrågan.

Jag har en fundering över huvud taget om just det här med attityd till företagarna och till dem som skapar jobben. Under tio år har ni varit med och avskaffat arvs- och gåvoskatten och sänkt förmögenhetsskatten. Ni har gjort det separat för miljardärer. Ni har delvis varit med om att sänka fastighetsskatten och liknande. Detta har ni sedan finansierat med höjda kommunalskatter, energiskatter och bensinskatter.

Ni har själva bedrivit en politik som många gånger går ut på att gynna de allra rikaste och låta dem med de minsta inkomsterna betala, inte minst de som saknar ett arbete. Jag har svårt att få det här att gå ihop med retoriken.

Står du, Berit Högman, bakom exempelvis Hans Karlssons uttalande om företagande och den inbyggda reflexen att så fort man ser en företagare är det säkrast att se honom som en arbetsgivare med svart hatt och cigarr som vill se elände? Är det kärnan i socialdemokratisk syn på företagare och företagande? Det förklarar i så fall en hel del av varför ni inte vill prata om jobben i näringslivet.

Anf. 89 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det tillhör god etik i en debatt att man bara talar till och med de människor som finns i kammaren. Krister Hammarbergh kan själv skicka tillbaka citatet till Hans Karlsson om han har behov av att diskutera det. Jag har inget behov av att diskutera citat från honom.

Jag kan inte vara tydligare: Visst har jobb försvunnit, och visst har jobb kommit till. Och det är väl bra. Men då återstår den fråga som Kristina Hammarbergh har valt att inte svara på: Ökar möjligheten för människor att ställa om till nya jobb om vi har färre utbildningsplatser, lägre akasseersättning, sämre förutsättningar för människor att starta om och om vi dessutom har en sämre offentlig ekonomi i kommuner och landsting?

Anf. 90 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag måste erkänna att jag är uppriktigt bekymrad. I en värld där konkurrensen hårdnar alltmer skulle det vara bra välgörande att höra Socialdemokraterna tala mer om hur vi ska möta det globala hotet. Jag måste säga att utskottsresor är ofta bra. Den utskottsresa vi alla gjorde tillsammans, inklusive Berit Högman och jag själv, i höstas till Kina var dessutom ganska omskakande. Man kunde se med vilken kraft dessa länder, inte bara Indien och Kina utan en rad andra länder, går framåt i sin utveckling.

De svenska jobben, idéerna och patenten flyr Sverige. Vi kan ha olika meningar om hur snabbt det sker, men de etableras i andra länder och bidrar till en positiv utveckling där i stället för här. Det är ett stort bekymmer.

Om det är som Svenskt Näringsliv säger, nämligen att det är ungefär 120 000 jobb som har försvunnit från Sverige och etablerats utomlands eller flyttats utomlands de senaste fem åren, är det en allvarlig signal. Om det dessutom är så som de säger, att företagen bedömer att det kan vara upp till 300 000 ytterligare jobb som kommer att försvinna från Sverige eller inte etableras här, är det ännu mer allvarligt.

Sverige har en stark konjunktur, men jobben kommer inte. Oavsett hur många jobb det är som inte kommer kan vi vara överens om att det inte blir någon jobbtillväxt. Vad är då egentligen Socialdemokraternas svar i den här mycket bekymmersamma situationen? Ta med de globala hoten, snälla Berit Högman!

Anf. 91 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Herr talman! Jag ska försöka att vara tydlig här också. Vi är det enda land i Västeuropa där industriproduktionen har ökat. Det kan bero på att vi har en teknikutveckling där vi också har spjutspetsar, och det ska vi fortsätta med. Det är därför vi har dessa branschprogram som jag förstår att vi i majoriteten är ensamma om att tycka är bra. Det var det jag menade i mitt anförande när jag sade att vi skulle fortsätta att bli bättre på det vi redan är bra på. Det kan vara ett handslag eller en armkrok mellan samhälle och näringsliv. Det har ni aldrig visat intresse för.

Jag ska ta ett annat exempel på en bransch som definitivt skapar massor av nya arbetstillfällen. Det är energibranschen och energipolitiken. Det handlar om att bygga nya ledningar för att säkerställa att konsumenterna verkligen får sin el, sin ström och sin energi. Dessutom handlar det om omställningen till ett hållbart samhälle.

Ingenting av detta är Eva Flyborgs parti intresserat av. Eva är egentligen mest intresserad av att bygga ut kärnkraft och sänka ersättningsnivåerna och därmed lönerna. Det tror inte vi är lösningen. Vi vill inte ha kinesernas löner. Vi vill inte ha kinesernas arbetsmiljö. Men vi tycker att det är bra att kineserna själva får det bättre och att människor ute i värl-

den får det bättre. Därför är det inte alltid av ondo att enkla jobb har flyttat från Sverige till andra länder. Det kan tvärtom bidra till en global rättvisa, och det vet jag att vi nog är överens om.

Anf. 92 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! Vad ska man säga? Det var ju inget svar över huvud taget. Jag hade faktiskt väntat mig mer av Berit Högman som ändå var med på denna omtumlande utskottsresa med så mycket ny information som vi måste förhålla oss till. Det är synd att man missar de här tillfällena och att man inte ser när ny kunskap kommer fram och tar den till sig för att stärka Sveriges konkurrenskraft och rikta in sig på framtiden i stället för att ideligen titta bakåt och nedåt.

Jag ska däremot svara på Berit Högmans små frågor när det gäller produktiviteten i Sverige. Rationaliseringen innebär konkret i många fall att människor förlorar jobben. Om det är det som Berit Högman hyllar får det stå för henne. Även de statliga företagen har ju varit hejdundrande bra i den här grenen och friställt väldigt många människor.

Energipolitiken är mycket viktig. En bra energipolitik är i själva verket hjärtat i en bra och hållbar ekonomisk politik och utveckling över huvud taget. Att göra som den socialdemokratiska regeringen gör i dag, att stänga ned väl fungerande, säkra, miljövänliga kärnkraftverk för miljarders miljarder kronor av skattebetalarnas pengar, är inte någonting som bidrar till den ekonomiska utvecklingen. Det blir inte fler jobb av det. Det blir färre jobb. De svenska företagen väljer, bland annat av den här orsaken, att inte investera i Sverige utan lägga investeringarna i andra länder. Då skapar man jobb i andra länder och inte i Sverige. Beräkningar som har gjorts visar att den totala kostnaden för nedstängningen av en reaktor i Barsebäck är ungefär 18 miljarder, inklusive samhällets olika kostnader. Vad det blir för båda två har jag ingen aning om, men jag skulle tro att det blir väsentlig mer.

Herr talman! Nej, tyvärr blir det inga svar, men frågorna kvarstår. Hur ska egentligen en socialdemokratisk regering över huvud taget kunna leda Sverige in i framtiden när ekonomin egentligen står på topp – den är otroligt stark – men jobben inte kommer? Utanförskapet kvarstår med de stora problem som det medför. Om det sedan är 1 miljon, 1,2 miljoner eller 1,5 miljoner kan vi nästan strunta i i den här debatten. Det är för många oavsett hur många de är.

Anf. 93 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Herr talman! Eva Flyborg tycker inte att det är svar på frågan att vi har tagit initiativ till och verkställt sex branschprogram. Det är möjligt att Eva Flyborg inte tycker att bioteknik, fordonsindustri, skogsindustri, trä- och massaindustri eller rymdforskning har någonting med framtiden att göra. Men då kan vi inte bli mer överens än så. Jag förstår att det inte är viktigt eftersom ni inte heller ställer upp bakom idén med branschprogrammen som ett sätt att utveckla svenskt näringsliv och som ett sätt att skapa fler och nya jobb. Tanken är, precis som när det gäller energipolitiken, att skapa ett hållbart samhälle och fler och nya produkter och jobb. Vi tror inte att lösningen på framtidens problem är att skapa en ny och större underklass. Vi tror på att alla ska vara med. Vi tror på rätten till utbildning och att få vara med.

Jag kan ta ett väldigt konkret exempel, även om det inte är näringspolitik. Ni har föreslagit en nedläggning av hela Ams. Skulle det skapa fler jobb?

Prot. 2005/06:98
30 mars

*Vissa närings-
politiska frågor*

Anf. 94 GUNILLA WAHLÉN (v):

Herr talman! Detta motionsbetänkande bygger på 134 motionsyrkanden. Det finns en lång rad konkreta förslag om hur framför allt de små och medelstora företagen ska ges förutsättningar att utvecklas och växa i det svenska näringslivet. Det berör de mest skiftande branscher, som skog, trä, cement, gruvor, design, turism, läkemedel med flera. Men oavsett bransch finns många viktiga delar som handlar om kapitalförsörjning, innovationer, rådgivning och stimulans till kvinnors, invandrades, ungas och handikappades möjligheter till företagande. Men även forskningens betydelse för utvecklingen av företagen tydliggörs i detta betänkande.

Herr talman! Frågan man kan ställa sig är när statliga medel ska användas inom det privata näringslivet. Det enkla svaret kan vara att staten ska gå in och stödja de områden där marknaden själv inte klarar att tillgodose de behov som finns för att gynna en utveckling av småföretagen och deras behov av kunskap, forskning och kapital för att vi ska behålla ett fungerande näringsliv. Men självklart är det mer komplicerat än så. Det handlar om konkurrens på lika villkor och en skyldighet att följa nationella och internationella lagar och regler på en rad områden, och det handlar om tillgång till utbildad arbetskraft.

Vänsterpartiet har flera viktiga motioner på området som jag tänker belysa, men vi står bakom detta betänkande.

Jag börjar med kapitalförsörjningen. Almi Företagspartner, som finns i alla regioner, Industrifonden, Norrlandsfonden, Nutek, Vinnova och det senaste tillskottet Innovationsbron AB är exempel på statliga instanser som finns för att underlätta kapitalförsörjning. Innovationsbron AB består bland annat av de sju teknikbrostiftelserna och har fått medel från Industrifonden och Vinnova. De kommer att under en tioårsperiod satsa 2 miljarder för att stärka förutsättningarna för kommersialisering av forskningsresultat och idéer från näringslivet. Stödet till bildandet av kreditgarantiföreningar och kooperativ utveckling är andra exempel på insatser som ska gynna framför allt småföretag.

Medvetenheten om att vissa regioner och branscher har svårigheter att få tillgång till såddkapital och riskkapital är stor samtidigt som omvärldsförutsättningarna snabbt förändras. Eva Flyborg gav en väldigt bra beskrivning med exempel från Kina, hur en omvärldsförändring snabbt påverkar de förhållanden vi har i Sverige. Vi behöver en stor öppenhet och kunskap för att snabbt kunna anpassa våra system när det gäller bland annat utbildning och forskning till förändrade förutsättningar. Vänsterpartiet har under en rad år förespråkat att man ska skapa riskkapitalfonder av medel från vattenkraftsföretagen och se över om man inte kan skapa så kallade Kanadafonder. Finnvera, som är ett finskt statligt finansieringsbolag, är ett annat exempel som kan vara intressant även för Sveriges del. Som sagt: Vi behöver en stor öppenhet och kunskap för att följa utvecklingen och vidta åtgärder för att säkra olika typer av finansiering till framför allt de små företagen, men även för att befintliga företag ska kunna växa.

Inom ramen för anslaget för näringslivsutveckling främjas kooperativt och socialt företagande med 35 miljoner. Medlen är till för att användas för att alla som så önskar ska ha tillgång till kvalificerad information om kooperativt och annat liknande företagande inom den sociala ekonomin samt att de som startar kooperativa och andra liknande företag inom den sociala ekonomin ska ha tillgång till professionell rådgivning. Bidraget ska vidare främja en långsiktigt hållbar lokal utveckling och tillväxt i samhället. Huvuddelen av dessa medel utbetalas som bidrag till verksamheten vid lokala kooperativa utvecklingscentrum, LKU, som finns i landets olika delar. LKU är viktiga, och de kan behöva förstärkas i framtiden.

Herr talman! Insatser för kvinnors, invandrades och ungdomars företagande har vid ett flertal tillfällen debatterats i denna kammare. När det gäller kvinnors företagande har vi framhållit att statens insatser inom det näringspolitiska området för att synliggöra kvinnors företagande och undanröja hinder för kvinnors entreprenörskap är mycket betydelsefulla. Enligt regleringsbrevet för år 2006 ska Nutek använda 19 miljoner för att främja kvinnors och invandrades företagande. Vidare framgår det av regleringsbrevet att Nutek ska avsätta 15 miljoner till basfinansiering av lokala och regionala resurscentrum samt minst 36 miljoner för bidrag till projekt som de driver.

Affärsrådgivning för kvinnor erbjuds hos Nyföretagarcentrum inom Jobs and Society och hos Almi Företagspartners regionala bolag. Almi har ökat sina insatser och samarbetet med Insamlingsstiftelsen IFS Rådgivningscentrum, IFS.

Nutek har fått i uppgift att redovisa hur företagandet ser ut bland utrikes födda kvinnor och män samt skillnader i företagande mellan utrikes och inrikes födda. Nutek ska analysera orsakerna till eventuella skillnader, definiera problem som är specifika för utrikes födda företagare och lämna förslag på åtgärder. Uppdraget ska redovisas den 15 mars.

IFS är en ideell förening, och syftet med verksamheten var och är fortfarande att hjälpa invandrare med att starta och utveckla företag i Sverige. De har rådgivning på 28 olika språk. IFS har i uppgift att främja invandrades företagande i Sverige genom att

- stimulera till ökat företagande,
- öka kompetensen hos de enskilda invandrarföretagarna,
- verka för att förbättra klimatet för invandrarföretagen och
- skapa nätverk mellan invandrarföretag och andra företag och organisationer.

Insatser för ungdomar, kvinnor och invandrare är av mycket stor betydelse för en bra utveckling av svenskt småföretagande och näringsliv. Dessa insatser behöver förstärkas och intensifieras.

Herr talman! Tiden medger inte att jag kan belysa alla delar i detta betänkande, men jag vill avslutningsvis beröra branschsamtal, strategiprogrammen och turismen.

I december 2005 presenterades ett strategiprogram för skogs- och träindustrin, flyg- och rymdindustrin, fordonsindustrin, metallurgiindustrin, IT- och telekomindustrin och läkemedels-, bioteknik- och medicinteknik-

industrin. Branschsamtalet och strategiprogrammens huvudsakliga syfte är att med hjälp av strategier för global konkurrenskraft och hållbar utveckling, för forskning och utveckling, för affärsutveckling och för försörjning och utveckling av kompetens utveckla svenskt näringsliv för att säkra arbetstillfällen och hållbar tillväxt i hela landet.

Riksdagen beslutade i juni 2005 om en politik för en långsiktigt konkurrenskraftig svensk turistnäring. Vi fastställde vid detta tillfälle bland annat att målet för turistpolitiken är att Sverige ska ha en hög attraktionskraft som bidrar till att Sverige är ett bra turistland.

I propositionen finns förslag på åtgärder som ska utveckla turistpolitiken. Här kan nämnas

- uppbyggnad av ett nätverk för turismforskning
- gemensamma marknadsföringsinsatser
- stärkt samverkan inom Sverigefrämjandet och former och inriktning av samarbete med Sveriges Rese- och Turistråd AB, utrikesförvaltningen och Exportrådet
- förstärkt statistikunderlag som rör turismen framför allt med hänsyn till kön men också regional statistik
- ökad tillgänglighet till turistattraktioner för handikappade eller människor och företagare som är funktionshindrade.

En utredning pågår med uppgift att föreslå alternativa modeller för ytterligare gemensamma marknadsföringsinsatser för turistnäringen och offentliga aktörer. Utredningen ska kartlägga olika internationella modeller för samfinansiering av marknadsföring, analysera möjligheterna till ökade gemensamma marknadsföringsinsatser för svensk turism samt föreslå alternativa modeller för att öka de gemensamma marknadsföringsresurserna. Uppdraget ska redovisas i oktober 2006.

Det här ser jag som ett smart sätt att utveckla svensk turistpolitik, att vi har kunskap om var vi lägger resurserna för att få bäst nytta av de resurser som näringslivet och staten gemensamt lägger på turistpolitiken.

Insatserna för företag inom turistbranschen behöver förstärkas vad gäller utbildning och forskning, men för att få ett heltäckande begrepp om vilka åtgärder och insatser som är nödvändiga för att stärka denna viktiga näring för framtiden är samarbete mellan det offentliga och näringslivet av avgörande betydelse. Jag har i en tidigare debatt i kammaren hävdat att vi behöver ett strategiprogram och branschsamtal även inom turistbranschen.

Herr talman! Vänsterpartiet har ett särskilt yttrande angående Kanadafonder i detta betänkande men inga reservationer. Vi står bakom utskottets betänkande.

Anf. 95 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Herr talman! Jag tänkte hålla mig till en entreprenöriell utgångspunkt i den här debatten. Det gör jag eftersom jag kommer från Sveriges kanske småföretagsrikaste område, nämligen Gnosjöregionen. Jag tänkte ta entreprenörens utgångspunkt. Jag tänkte beskriva samhällsattityden till att starta företag, att driva företag och att så småningom också avsluta.

Jag har träffat många entreprenörer i mina dagar och gör så väldigt ofta. De drivs av en idé och en längtan, en entusiasm, att åstadkomma någonting. Jag kan säga att om man letar efter folk som tycker att det är roligt att bokföra eller som tycker att det är skoj att fylla i blanketter – ja, då hittar man inga entreprenörer. Detta är någonting som man så småningom får som ett ok över sina axlar.

Jag kan säga något om samhällsattityden. Jag brukar ibland göra en jämförelse: Om du vinner 1 miljon i Sverige, ja, då får du applåder. Då lyfts du fram. Men om du tjänar 1 miljon, ja, då ses du genast som något suspekt, en krämare eller något annat negativt. Den här attityden är för mig fullständigt främmande. Det borde faktiskt vara tvärtom.

När jag talar om vinster talar jag inte om de fullständigt absurda bonusar som regnar över vissa människor i det här landet. Det är fel, och det sänder väldigt negativa signaler gentemot de småföretagare som finns inte minst i våra trakter.

Det är också en intressant attitydfråga att vi i det här landet behöver ansöka om att få betala skatt. Om man vill ha en F-skattsedel måste man ansöka om detta, och det ses som väldigt märkligt att det ska behöva vara på det viset.

En annan sak som också är generell för näringslivet är att man via en ur statsfinansiell synpunkt ganska blygsam intäkt från förmögenhetsskatten enligt fler och fler samstämmiga uppgifter har drivit ut bortemot 500 miljarder till utlandet – detta utan att regeringen har vidtagit några märkbara åtgärder. Jo, det har man gjort – förlåt, herr talman – för de allra rikaste i det här landet, vilket är anmärkningsvärt.

Det handlar också om den politisering av myndigheterna som fortgår där man från regeringens sida uppdrar åt myndigheterna att vara politikens förlängda arm. I den genren tar Djurskyddsmyndigheten alla priser.

Men det är ändå intressant att Socialdemokraterna har börjat förstå att det är bortemot en och en halv miljon människor som står utanför den reguljära arbetsmarknaden.

Att starta företag är inte så våldsamt märkvärdigt. När man däremot börjar komma lite närmare de frågorna upptäcker man en rad olikheter. Ett exempel är att om man har aktiebolag eller enskild firma skiljer det i möjligheterna att få så kallad sjukpenninggrundande inkomst. Där är aktiebolagsformen misskrediterad. Ett annat exempel är när man ska få ut föräldrapenning. Den beror på om du har anställda eller om du har ett eget företag, eftersom föräldrapenningen beräknas på olika sätt. Det måste självklart vara så att skillnaderna inte får vara så stora som de är i dag – men det har inte hänt någonting att tala om.

När det gäller att driva och utveckla företag har vi en omvärld där EU sågs som ett hot för några år sedan. Nu har man väl i någon mån landat på en nivå där man kan hantera den delen. Däremot framstår nu Kina mer och mer som ett större hot, och det gäller även andra länder i borte Asien.

Från mina kontakter med företagare ska jag läsa upp två meningar från en företagare. Jag fick ett mejl i går där han skrev: Att kunna variera sin kapacitet till så låg kostnad som möjligt i företagen är i dag mycket väsentligt, detta eftersom den globala marknaden har blivit mer projektorienterad. Utvecklingssatsningar är det som våra företag ska överleva på och inte bara anpassa sig till kinesisk kostnadssituation. Det behövs mer

egna produkter i små och medelstora företag så att man kan styra marknadsprocessen och därmed sitt företags utveckling.

Jag tror inte att regeringen har en susning om vilka förutsättningar man står inför när man driver ett företag. Det är därför som bland annat alliansen har föreslagit en globaliseringskommission för att kunna fånga upp det här som uppenbarligen regeringen inte har förstått.

Jag har tidigare nämnt DN-debatten i går. Jag hörde på Berit Högman här att detta inte skulle beröra LAS, men det gör det visst. Från Nuteks årsbok citeras: ”Det som i första hand avskräcker soloföretagare från att anställa är arbetsgivarens kostnader på grund av sjukfrånvaro, möjligheterna att säga upp anställda och svårigheterna att överblicka vad som gäller för en arbetsgivare.” Det är alltså klockrent: LAS lyfts fram i detta.

När man då i samma veva talar om att man ska ha en lagstadgad rätt till heltid, att man har medfinansiering, 3:12-regler, skattemål som gör att människor kan gå i konkurs även om de har rätt i sista instans eller att man låter skattemyndigheterna avgöra hur mycket investeringskapital som ska finnas i företagen, ja, då har vi hamnat vid vägs ände.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag säga detta: Att i det läge då man säljer sitt företag kunna få uppskov med reavinsten för att kunna starta ett nytt företag, som alliansen föreslår, är en fullständig självklarhet. Man skulle till och med kunna använda de pengarna till att starta andra företag.

Allians för Sverige har ett antal punkter som på 100 dagar drastiskt skulle förändra situationen för svenskt näringsliv som så hett eftertraktas. Regeringen har nu i den sista svängen haft tolv år på sig utan att åstadkomma någonting som entreprenörerna uppfattar som en förbättring.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

8 § Militära skjut- och övningsfält

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande 2005/06:FöU6
Militära skjut- och övningsfält.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 12 §.)

9 § Räddningstjänst och skydd mot olyckor

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande 2005/06:FöU7
Räddningstjänst och skydd mot olyckor.

Anf. 96 BERIT JÓHANNESSON (v):

Herr talman! När det gäller skjutfälten var vi alldeles överens, så där behöver vi inte diskutera, men här är vi inte riktigt överens.

Prot. 2005/06:98
30 mars

*Vissa närings-
politiska frågor*

*Räddningstjänst och
skydd mot olyckor*

Medvetande, förslag och åtgärder om samhällets kriser samt hur man förebygger, hanterar och återställer efter en kris blir alltmer utvecklat. Propositionen *Samverkan vid kris – för ett säkrare samhälle* som nu lämnats till riksdagen är ett utmärkt exempel på detta.

Den motion som vi har lämnat, *Plan för omhändertagande av funktionshindrade vid katastrofer*, som utskottet har behandlat, ska ses i ljuset av den allt större medvetenheten. Biståndsorganisationer och FN-organ saknar en strategi för hur de ska kunna bistå personer med funktionshinder vid katastrofer internationellt. Manualer saknas, och det är brist på utbildning på området.

Av den här anledningen tog Räddningsverket ett initiativ och genomförde en tredagarsutbildning i höstas i samarbete med bland annat Handikappförbundet. Det här tyckte vi var ett alldeles utmärkt initiativ. Vi tänkte vidare och ansåg att den här frågan måste lyftas upp även när det gäller den svenska verkligheten.

I regeringens skrivelse *Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken* skriver regeringen under rubriken Tillämpning av regler för den bebyggda miljön: "I och med att tillgängligheten ökar har också 'frångängligheten' dvs. utrymning i nödsituationer kommit alltmer i fokus men är ej reglerad i nuvarande lagstiftning."

I vår motion föreslår vi att Räddningsverket skulle få ett uppdrag att utforma en nationell plan för omhändertagande av funktionshindrade i samband med katastrofsituationer. Vi anser att det finns samma behov av översyn, utbildning och insatser när det gäller funktionshindrade här hemma som när det handlar om information, transporter och uppsamlingsplatser.

Tyvärr tillstyrkte inte utskottet detta förslag, vilket är mycket beklagligt. Man hänvisar till att det är kommunerna som har ansvar enligt socialtjänstlagen och att varje kommun ska planera för att kunna hantera räddningsinsatser som kan förväntas uppstå i kommunen. Utskottet skriver att det ska framgå i kommunens handlingsprogram för räddningsinsatser vilken beredskap man ska ha och hur man ska hantera olika typer av situationer som kräver särskilda typer av insatser och resurser. Kommunerna har olika förutsättningar och riskbilder, skriver man, vilket gör att utskottet anser att planeringen bör ske lokalt.

Självklart – allt arbete sker lokalt. En kris som fordrar olika åtgärder sker alltid lokalt. Men det är inte detta vi sätter fokus på i motionen. En nationell handlingsplan skulle ge kommunerna råd och stöd och vara en hjälp för det arbete som måste ske lokalt. När nu kommunerna genom lagstöd ska få än större ansvar för att ta fram risk- och sårbarhetsanalyser skulle det vara bra med en nationell handlingsplan till stöd för arbetet när det gäller funktionshindrade. Jag är övertygad om att detta behov kommer att uppenbaras lite längre fram. Det är synd att inte riksdagen kunde ligga i framkanten i den här frågan.

Därför, fru talman, yrkar jag bifall till Vänsterpartiets reservation.

Anf. 97 BRITT-MARIE LINDKVIST (s):

Fru talman! Jag inleder med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationen.

Nu är vi inte så väldigt oense i det här. Det är en väldigt viktig fråga som Berit Jóhannesson tar upp. Men som Berit själv säger: Det är ju kommunerna som ska göra en handlingsplan för hur de ska handha och ha beredskap för vissa kriser. Det är inte så väldigt många år sedan vi införde detta, och det har fungerat väldigt bra. Jag försökte häromdagen ta reda på hur många kommuner som hade denna handlingsplan. Jag fick inte fram någon exakt summa, så någon sådan vågar jag inte nämna. Jag kan dock säga att det var över 90 %, och det är ju väldigt bra.

Det är heller inte så att räddningstjänstpersonalen är utbildad när det gäller att ta hand om handikappade. Här sker en utbildning kontinuerligt. Hur hanterar man rullstolar? Hur hanterar man bårar och sängar? Vad händer om det inträffar en katastrof, en brand eller någonting annat, i exempelvis ett särskilt boende? Det där kan man faktiskt och lyckas väldigt bra med.

De flesta kommuner har dessutom någonting som kallas Posomgrupper – det känner säkert Berit till – där socialtjänst, räddningstjänst, polis, länsstyrelse och präster ingår. De tränar regelbundet vad som händer vid en katastrof. Det är deras uppgift att ta hand om var uppsamlingsplatser finns, hur informationen till de drabbade sköts och så vidare.

I Malmö har vi testat detta. Vi hade en sprängning mitt inne i stan för en del år sedan, och då trädde Posomgruppen in direkt och tog hand om de drabbade. Dessa var chockade, naturligtvis – alla fönster och allting var ju sönder. Man evakuerade dem till uppsamlingsplatser, och så kom präster, sjukvårdare – sjukvården ingår också i detta – och socialtjänst och tog hand om de chockskadade människorna. Det fungerade ypperligt.

När det då sägs att vi ska ha en nationell handlingsplan kan man därför tycka att det blir lite kaka på kaka. De som är absolut bäst på att ta hand om sådant här är ju kommunerna. De känner sin kommun och känner ofta till invånarna. Hur många handikappade människor finns här? Hur många särskilda boenden har vi? Hur många äldre har vi som behöver denna hjälp, och så vidare?

Därför anser vi fortfarande, som sagt, att detta helt och hållet ska ligga på kommunerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

10 § Totalförsvarsplikt och samhällstjänst

*Totalförsvarsplikt
och samhällstjänst*

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande 2005/06:FöU8
Totalförsvarsplikt och samhällstjänst.

Anf. 98 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Sveriges försvarspolitik i dag, men också i går, kan i väldigt hög grad sägas bygga på ett värnpliktssystem. Det har varit en av grundbultarna under en mycket lång tid.

Låt oss också konstatera att när det säkerhetspolitiska läget förändras är det viktigt att den nationella försvarsorganisationen ses över och anpassas. I den delen kan vi konstatera, vi som är här i kammaren i dag, att vi har kommit en bra bit på vägen i det vi kallar anpassning. Vi har gått från ett invasionsförsvar till ett insatsförsvar och gjort mycket stora strukturella förändringar i vår grundorganisation.

Det är viktigt att komma ihåg att dagens säkerhets- och försvarspolitik bygger på de hotbilder vi ser som aktuella i dagsläget. Men det är också viktigt att vi har en organisation som ger oss möjligheter att snabbt anpassa oss om andra hotbilder skulle byggas upp runtomkring oss.

Som medborgare i ett demokratiskt styrt land har vi alla rätt till trygghet och säkerhet. Det är också vår skyldighet att ställa oss till förfogande för en utbildning när plikten så kräver. Vad som dock också är viktigt att konstatera är att samhället inte ska plikta in fler människor än vad som är nödvändigt utifrån det säkerhetspolitiska läget.

Det är alltså av stor vikt att samhället kan garantera människors och vårt lands trygghet och säkerhet genom en väl fungerande och kompetent personalorganisation inom Försvarsmakten. För att uppnå detta är personalförsörjningen kanske det viktigaste redskapet.

Den bästa garanten för ett kompetent försvar med en folklig förankring, som jag ser det, är att värnpliktssystemet bibehålls. Jag har tidigare sagt, vilket jag står för, att jag och Centerpartiet har ambitionen att vi i framtiden ska kunna kalla in alla, det vill säga både kvinnor och män, för att fullgöra en mönstringsplikt. Det skulle göra försvaret till en angelägenhet för alla medborgare i vårt land. Så är det inte riktigt i dag, och det tycker jag är tråkigt. Jag tror också att det ytterligare skulle effektivisera vårt försvar.

Fru talman! Jag och Centerpartiet menar alltså att plikten är en god garant för att vi får en bra bemanning i vår försvarsmakt. Däremot är det viktigt att den mönstrandens motivering inför att fullgöra en värnplikt värderas högt vid ett inskrivningsbeslut. Värnplikten kan i dag genomsyras av en större frivillighet eftersom vi inte tar in så många som vi gjorde i går, men det är ändå den som är bäst lämpad för en befattning som ska tas ut till en uppgift. Det tycker jag är viktigt att slå fast.

Därigenom är det av vikt att värnplikten ska ses som en förmån att få genomföra. Det är speciellt viktigt när jag samtidigt säger att vi ska ha en större del av frivillighet. Det kan åstadkommas genom att vi har en bra och effektiv utbildning. Det efterfrågar människor, speciellt ungdomar. Men vi ska också ge en fullgod civil meritvärdering. Det ska vara en god arbetsmiljö och acceptabla ekonomiska villkor inom Försvarsmakten – även för värnpliktiga. Vidare är det centralt att värnpliktssystemet respekterar individernas fria vilja och integritet samt speglar de demokratiska värderingar vi har i vårt samhälle. Vi anser också att viljan till senare tjänstgöring i utlandsstyrkan ska vara ett tydligt urvalskriterium för att få fullgöra sin värnpliktstjänstgöring.

Fru talman! Värnplikten är principiellt viktig eftersom den slår fast att oavsett bakgrund ska en person kunna tas ut till pliktstjänstgöring. Försvarsmakten ska inte bygga sin bemanning på att man erbjuder människor bra betalt eller tar in den som är mest villig att ta till vapen. Det är inte den Försvarsmakten vi vill ha. Inom Försvarsmakten är motivationen givetvis viktig, men den verksamhet som bedrivs är inte så beskaffad att

det bara är frivilligheten som ska vara utslagsgivande. Då får vi fel urvalskriterier. Målet med rekryteringen är att få personer med rätt kompetens och värderingar.

Fru talman! Jag yrkar bifall till vår reservation nr 2 under punkt 2.

Anf. 99 OLA SUNDELL (m):

Fru talman! Det är nästan så att vi är lika stora värnpliktskramare i Moderaterna som i Centerpartiet. Men det är bara nästan. Vi är något mindre – åtminstone när det gäller värnpliktskramandet.

Vi ska betänka att situationen är en annan i dag än när värnplikten verkligen behövdes. Mot bakgrund av att de militära hoten i dag bedöms som tämligen osannolika är situationen en helt annan. Visst ska landet fortfarande försvaras. Det är grundläggande för vår försvarstanke. Men den uppgift som är dimensionerande i dag för svenska försvaret är inte invasionsförsvaret utan den internationella insatsen. Det innebär att materielsystem, personalsystem och allt annat måste anpassas just till den uppgiften. Till det följer också i dag att en ny uppgift kommer att adderas till Försvarsmakten, nämligen behovet av att använda sig av militär kapacitet i händelse av storskalig terrorism.

Just de delarna ställer helt andra krav på personalen än vad de gjorde i går. Behovet i dag av mängder av människor – massarmén – behövs inte längre. Det är snabba insatser och hög tillgänglighet som är avgörande för om insatsen är lyckad eller ej. Det kommer också att påverka uttagningen till personalen på olika sätt. Då är naturligtvis värnplikten, som i grunden är anpassad efter stora volymer, till viss del enligt min mening nästan på väg ut. Jag ser i framtiden – i alla fall – att kanske värnplikten ska vara kvar på något sätt, men det är trots allt en uppgift för Försvarsmakten att vara vägledande för hur systemet ska utformas.

Legitimiteten för både försvaret och värnplikten baseras enligt min mening inte på antalet förband eller hur många som gör värnplikten utan på kopplingen mellan uppgiften och skattebetalarna, det vill säga att svenska folket känner att den är tydlig och klar samt att de är beredda att dels ställa upp i form av att göra sin värnplikt, dels betala en slant till svenska försvaret. Just sambandet mellan en tvingande lag och den uppgift som finns måste enligt min mening förtydligas. I dag är det alldeles för luddigt mellan den tvångslag som de facto finns och den delvis nya uppgift som försvaret har.

Jag ser en pliktutredning som ett sätt att åstadkomma ett resonemang i frågorna som tydliggör uppgiften och den lagstiftning som ligger bakom.

Jag tycker att vi nöjer oss med detta. Jag yrkar bifall till reservation nr 2, som rör tjänstgöring utomlands. Sedan får vi höra vad majoriteten säger.

Anf. 100 ALLAN WIDMAN (fp):

Fru talman! Plikten som vi känner den har sina historiska rötter i franska revolutionen. Den fick ett stort genomslag under de för Frankrike så framgångsrika Napoleonkrigen i början av 1800-talet. Det riktigt stora genombrottet väntade ytterligare ca 100 år. Under första världskriget visade pliktlagarna att de var ett utmärkt sätt att föda den tidens krigsma-

skineri. Vi vet alla hur många hundratusentals unga män som släppte livet till i Frankrike och i Tyskland åren 1914–1918.

Den engelske militärhistorikern John Keegan skriver i sin bok om krigets historia att det totala kriget i ett framtida Europa nu är en utopi. Han kopplar detta just till att det stora flertalet länder i Europa har avskaffat sitt pliktsystem. Det finns inga massarméer längre. Det finns mycket små begränsade försvarsmakter med ett litet antal, i och för sig mycket tillgängliga men ändå begränsade, insatsförband. Hans konstaterande ger egentligen upphov till ett antal frågor, till exempel vad som hade hänt om plikten aldrig hade införts i Europas stater. Hade vi haft de krig vi har haft? Hade det blivit ett första och ett andra världskrig i det totala krigets tecken? Det slår mig också att med den utgångspunkten, fru talman, blir pliktens avskaffande att jämföras med nedrustning. Jag undrar om den politiska vänstern i vårt land har funderat på det.

Det historiska perspektivet är intressant. Det visar nämligen att personalförsörjningen alltid måste kopplas till försvars- och säkerhetspolitiska krav. Jag kan konstatera att vi för ungefär 100 år sedan följde det övriga Europa när det gällde att införa plikttagstiftningen. Frågan är nu vad som händer när det övriga Europa i stort sett mangrant också kommit att avskaffa dessa pliktlagar.

Globaliseringen är ett faktum. På det försvars- och säkerhetspolitiska området innebär detta att det inte längre går att skilja på nationell och internationell säkerhet. Den instabilitet som finns runtom på jorden sprider sig som ringar på vattnet. Jag vill här gärna upprepa, som jag tycker, utmärkta ord av Natos generalsekreterare Jaap de Hoop Scheffer när han beskriver sambandet: *If we don't go to Afghanistan, Afghanistan will come to us.*

Det är ett faktum att i allt större utsträckning hävdas svensk säkerhet i dag utanför våra gränser. Mot denna bakgrund och mot bakgrund av den stora stabilitet som vi har säkerhetspolitiskt i vårt närområde är de internationella operationerna numera en allmänt erkänd huvuduppgift. Denna huvuduppgift ställer krav på omedelbart tillgängliga förband med mycket hög kompetens som kan sättas in både inom och utom landet.

Men med stöd av pliktlagar kan vi inte skicka soldater utomlands, trots att just detta är vårt mål. För att travestera vår överbefälhavare och försvarsministern: Vi ska övergå till ett insatt insatsförsvar, men vi rekryterar och utbildar fortfarande ett förrådsställt och mobiliserande invasionsförsvar. Detta kommer Sverige i längden inte att ha råd med. Vi har inte råd med att två av tre utbildade personer aldrig kommer till användning för det som är vår myndighets huvuduppgift.

Till detta, som jag menar kvalificerade slöseri med skattemedel, ska också läggas de olägenheter som plikten i dag innebär för unga svenska män. Med hot om frihetsberövande konfiskerar samhället ett knappt år av de enskilda unga männens liv, och numera gör vi detta utan att kunna peka på någon hotbild som motiverar denna konfiskation.

Fortfarande, den dag som i dag är, döms unga män enligt lagen om totalförsvarsplikt till fängelse för sin vapenvägran. År 2004 är det år som vi har den mest aktuella statistiken från. Då dömdes 130 personer i svenska domstolar. Över 30 av dessa dömdes till fängelsestraff.

Det tragikomiska är att i samma ögonblick som dessa unga män döms friskrivs de från tjänstgöring av Försvarsmakten. Det sker med automatik. Rättsväsendet belastas i onödan. Försvarsmakten får inga rekryter. Och för den enskilde innebär domen, en straffrättslig dom, en social katastrof.

Fru talman! I detta system finns bara förlorare; det finns inga vinnare.

Folkpartiet liberalerna stöder de tankar som ligger bakom Tasso Stafilidis motion i det här ärendet. Han föreslår att man ska upphäva de bestämmelser i totalförsvarspliktlagen som innebär att man kan få fängelsestraff i samband med vägran. Folkpartiet menar att man över huvud taget inte ska utdöma några påföljder, må de innebära frihetsberövande eller inte. Men vi ställer oss bakom de grundläggande tankarna som finns i Tasso Stafilidis motion, och detta har vi utvecklat i ett särskilt yttrande.

Min slutsats är att plikten har tjänat ut; precis som för den militära alliansfriheten är bästföredatum passerat. Plikten saknar relevans för de utmaningar som ligger framför det svenska försvaret.

I förra veckan presenterade Försvarsmakten en attitydundersökning som bekräftar att legitimiteten har gått förlorad. I dag är det 47 % av dem som, nota bene, har genomfört plikten som är för ett avskaffande av pliktlagarna, att jämföra med de 39 % som vill behålla dem. Det är min tro att detta ifrågasättande av pliktlagstiftningen kommer att dyka upp mycket plötsligt och få en bred omfattning i samhället. Jag tror att plikt-systemet kommer att bli en bomb som har förutsättningar att explodera i ansiktet på ansvariga politiker.

Bilmärket BMW brukar säga att de inte följer utvecklingen, att de leder den. Det finns risk för att den försvarspolitiska debatten i Sverige får ett rakt motsatt perspektiv. Alltför ofta leder det till att den politiska styrningen blir marginell. Det blir inte Sveriges folkvalda som styr utvecklingen. Det blir massmedierna, det blir myndigheter och det blir intresseorganisationer, och detta är naturligtvis inte bra.

Jag vill yrka bifall till reservation nr 2. Jag har redan gjort tydligt att Folkpartiet vill gå längre, men, fru talman, det goda får inte bli det bästas fiende.

Anf. 101 ELSE-MARIE LINDGREN (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2 under punkt 8.

Totalförsvarsplikten har varit och är en förutsättning för att Försvarsmakten ska kunna lösa sina åtaganden. Att med plikt kunna göra det möjligt för Försvarsmakten att rekrytera, utbilda och förbandsätta kompetent personal med olika bakgrund är en god grund. Pliktlagen är även en försäkring för oss om Sverige skulle hamna i ett läge där vi behöver rekrytera fler än på frivillig väg, dels för att den internationella situationen kan komma att kräva snabb och kraftig förstärkning, dels om vårt eget land skulle hamna i ett allvarligt läge.

Som Försvarsmakten bedömer det kommer vi att utbilda minst 8 500 soldater per år för att bemanna den insatsorganisation som vi i riksdagen har beslutat om. Kristdemokraterna har länge uttryckt att vi med pliktlagen som grund ska gå mot ett rekryteringsförfarande på mer frivillig väg. Det är det som sker nu. Den framtida soldatutbildningen måste bygga på stark motivation och lämplighet för den utbildning som soldaten behöver.

Den kan se olika ut för olika uppgifter. Med den nya utbildning som införs i år tar Försvarsmakten sikte på att insatsorganisationens grupper, plutoner och kompanier ska hållas samman hela vägen, från grundutbildning till insats.

Det måste då falla sig naturligt att det redan vid mönstringen ska finnas en tydlig indikation på att rekryteringen till militärtjänstgöringen går ut på att man är beredd att tjänstgöra internationellt.

Dessutom måste mönstringsförfarandet förbättras utifrån att den tjänst som man har fått sig tilldelad och som man också accepterat verkligen blir den uppgift som man sedan går in i. Alltför många exempel visar på det motsatta. Försvarsmakten och Pliktverket bör samordna sig betydligt bättre än i dag, allt för att vi ska få ut det bästa av våra pojkar och flickor som är beredda att göra en stor insats för vårt land.

Fru talman! Beträffande den internationella tjänstgöringen är det bra att man nu enats om villkoren och försäkringar för officerare och även för soldater och deras hemmavarande anhöriga. Men utvecklingen går framåt, och för att utlandstjänstgöring ska bli ett naturligt inslag krävs det att man ser över alla områden inom tjänstgöringsgraden.

De flesta av våra missioner gör vi tillsammans med andra länder, inte minst de nordiska. Därför behövs det en översyn för att anpassa vårt rotationssystem till exempel till de nordiska ländernas. Då gäller det fler hemmaperioder, men längre tjänstgöring, lön och skattelättnader. Detta kommer sammantaget att göra internationell tjänstgöring attraktiv. Det ska, som ÖB uttryckt det vid något tillfälle, vara bränsle för karriären och inte en bromskloss att ha tjänstgjort internationellt i Försvarsmakten.

Fru talman! Utifrån några av de motioner som behandlas i detta ärende vill jag göra följande kommentarer.

Ett viktigt inslag i rekryteringen till Försvarsmakten är hur tillgänglig informationen om mönstring och plikttjänstgöring är i dag. När vi flickorna med bra information? Jag anser att man här borde göra betydligt mer. Kristdemokraterna har sedan länge ansett att alla flickor ska få personlig information om mönstring och vad det innebär att göra militärtjänstgöring. Det ska de få det kalenderår de fyller 18 år.

Många känner inte till hur de ska göra för att söka egna vägar att nå information. Med en personlig information tillsammans med ett nytt selekterat mönstringsförfarande skulle man med stor sannolikhet få fler flickor rekryterade. Vi borde börja här.

För att behålla kvinnor i Försvarsmakten ser vi kristdemokrater positivt på det *gender adviser*-system som Försvarsmakten nyligen informerade utskottet om och som man nu arbetar med.

Anf. 102 BERIT JÓHANNESSON (v):

Fru talman! Kolleger! Jag hade tänkt prata enbart om kvinnor och plikt, men det känns som om jag måste gå in lite på det som Allan Widman satte i gång.

Vi kan gå tillbaka i historien. Det finns tidiga historiska beskrivningar. Under 1600-talet hade man stora arméer bestående av yrkessoldater. De sålde sig till vilket land som helst som kunde ge dem den största solden; det är därför det heter soldater.

Jag tycker att Allan Widmans syn på yrkessoldater och att det skulle vara ett sätt att undvika krig om vi slopade pliktssystemet är ganska huvudlöst. Krig undviker man genom att förebygga konflikter. Det gör man genom nedrustning och arbete inom FN. Det är väldigt viktigt.

Ni vet alla att jag med bestämdhet hävdar att vi måste ha ett fortsatt värnpliktsförsvar. Det är framför allt för kvalitetens skull, men också för den demokratiska insynen i vår försvarsmakt. Många personer ska ha insyn i Försvarsmakten. Att vi inte ska ta ut fler än vad som behövs för tillfället är en helt annan sak. Pliktssystemet gör faktiskt att alla grupper i samhället kan tas ut till plikt. Det gäller inte kvinnor än så länge. Det kommer jag att prata om strax.

Allan Widman nämnde en massa siffror som jag inte känner igen. Enligt de uppgifter jag har har antalet som har fått anstaltsvistelse minskat från 17 personer år 2000 till 5 personer år 2004. Det var ungefär samma mängd soldater som togs ut under den perioden.

Ett pliktssystem innebär naturligtvis plikt. Därför finns det också ett sätt att straffa dem som inte ställer upp. De allra flesta är sådana som har struntat i att inställa sig till militärtjänst eller avbrutit den utan giltigt skäl. Jag är övertygad om att man ute på förbanden arbetar mycket mer med detta, det vill säga de som avbryter utan giltigt skäl. Vi har en ganska stor avgång bland värnpliktiga. Det kan ju vara så att befälen inte har pratat med dessa personer. De kanske hade kunnat få en vanlig avgång i stället för att avvika från regementet.

Nu kommer jag till det som vår reservation handlar om.

Värnplikten och vår syn på värnplikt, de krav vi ställer på den när det gäller utbildningens kvalitet, meritvärdering, ekonomisk ersättning och så vidare, kan vi prata väldigt mycket om. Nu ska jag i stället prata om kvinnorna.

Jag ska än en gång plädера för och faktiskt försöka få riksdagen att bifalla förslaget att göra värnplikten könsneutral. Jag ger mig inte.

Motivet till detta är att Försvarsmakten behöver kvinnorna och kvinnors kompetens. Man kan inte utesluta halva befolkningen när man pratar om folkförankring. Det handlar om trovärdighet. Detta gäller oavsett hur många som behöver tas ut till tjänstgöring.

Försvarsmakten måste bli mer jämställd och en arbetsplats som inte trakasserar någon på grund av kön, etniskt ursprung eller sexuell läggning. För att på allvar göra Försvarsmakten jämställd är det en viktig åtgärd att utöka totalförsvarsplikten till att också gälla kvinnor. Om det skulle ske genom de nuvarande villkoren skulle vi alla vara böjda, grå och gamla innan det blir ett ordentligt genomslag av kvinnor i Försvarsmakten.

En könsneutral mönstring och pliktutbildning skulle ge en bredare rekryteringsbas och naturligtvis jämnare könsfördelning och klara kvalitetsförbättringar i Försvarsmakten.

I ett omstrukturerat försvar där vi i större utsträckning ska ut i internationella insatser är det än viktigare att vi får rätt person på rätt plats. Med en bredare bas av både kvinnor och män kommer det naturligtvis att bli lättare att få rätt person på rätt plats, även när det är ett lågt uttag som i dag.

Om riksdagen fortsätter att säga nej kan vi i stället få en minskad effektivitet, rekryteringsproblem och legitimitetsproblem. Det mest paradoxala i den här diskussionen är att alla vill uppnå en jämn könsfördelning, men det finns ett motstånd mot att införa en könsneutral plikt.

Utskottet skriver positivt om kvinnor i försvaret men konstaterar att nackdelarna överväger fördelarna när det gäller att införa en könsneutral plikt. Jag tycker att det är precis tvärtom. Det blir legitimitetsproblem om halva befolkningen exkluderas. Att man ytterligare begränsar rörelsefriheten om även kvinnor inkluderas är ett annat argument. Man vill ju att de ska göra värnplikt på frivillig väg. När de har sagt att de vill göra värnplikt går de ju under samma lagstiftning som männen. Det argumentet håller inte.

Det sista argumentet i det som utskottet pratar om är att det är kostsamt. Vi har fått en skrivelse till riksdagen. I den föreslås att man ska göra ett första uttag genom en webbaserad mönstring. Det innebär att man på ett mycket enkelt sätt kan inkludera kvinnor. Då blir kostnaderna minimala.

Då tycker jag att den sista bastionen i att behålla plikten bara för män har fallit. Det enda logiska med tanke på allas positiva syn på kvinnor i försvaret är faktiskt att besluta om en könsneutral plikt.

Ett bifall till Vänsterpartiets reservation skulle ge det resultatet. Därför yrkar jag bifall till Vänsterpartiets reservation 1.

Anf. 103 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Fru talman! Om Berit Jóhannesson hade lyssnat noga var den slutsats som inte jag utan den engelske militärhistorikern John Keegan drog inte att man genom att avskaffa pliktsystemet tar bort krigsrisk. Vad jag pratade om var att effekten av ett krig – alltså det totala krig som vi upplevde under andra världskriget – inte blir möjlig med de små förband som finns i Europas stater i dag. Det var hans poäng.

Jag håller naturligtvis med om att det är allmän nedrustning, förtroendeskapande åtgärder och internationellt politiskt agerande som minskar konfliktrisk. Vad han talade om var att minska omfattningen av krigiska handlingar.

De siffror som jag nämnde emanerar från Brottsförebyggande rådet. Jag konstaterar att Berit Jóhannesson tar upp vägransfallen. Hon tar upp avvikarfallen men inte de så kallade mönstringsvägrarna. De träffas också av straffrättsliga påföljder. Det kan nog åtminstone delvis förklara skillnaden mellan din och min statistik. Jag kommer att i skrift tillhandahålla de uppgifter som jag har stött mig på i riksdagen i dag. Jag har dem inte tillgängliga här.

Berit Jóhannesson säger att pliktsystemet gör att vi får en väldigt representativ sammansättning på våra grundutbildningsförband. Jag ifrågasätter det. Bland de människor som i dag utbildas till soldater i vårt land är det ett bedövande stort inslag av etniskt svenska män med gymnasieutbildning; de är dessutom väldigt unga. Det är en ytterligt liten del av hela vårt befolkningsspektrum som är representerat med det system som Berit Jóhannesson talar så varmt för.

Jag vill som avslutning ställa en fråga. För tre eller fyra veckor sedan dömdes en ung man i Blekinge till frihetsberövande därför att han hade vägrat att tjänstgöra. Tycker Berit Jóhannesson att detta är humant i Sverige 2006?

Prot. 2005/06:98
30 mars

*Totalförsvarsplikt
och samhällstjänst*

Anf. 104 BERIT JÓHANNESSON (v) replik:

Fru talman! Det är bra att vi är överens om den första delen som du förklarade. Det som du förklarade första gången verkade nämligen lite konstigt.

Jag menar att det skulle vara mindre risk för krig om vi inte hade ett värnpliktsförsvar. Då är vi överens om det och om att det är andra saker som behövs för att undvika krig och för att förebygga konflikter.

Jag kan hålla med om att vi inte har tillräckligt många av våra invandrare med i försvarsutbildningen i dag. Därför måste vi jobba för att vi ska ha det. Försvarshögskolan har gjort en undersökning som visar att vissa av testerna är diskriminerande för människor med annan etnisk bakgrund, och då kan vi jobba vidare med det.

Vitsen med värnplikten är att den ska vara representativ. Vi kan naturligtvis inte säga att det ska vara ett visst antal som har sitt ursprung i Turkiet och så vidare. Men det ska finnas en bra och representativ beredskap inne i Försvarsmakten. Det är helt klart. Det handlar om den demokratiska kontrollen av Försvarsmakten, alltså att människor från olika samhällsgrupper får inblick i och kunskap om hur Försvarsmakten fungerar.

Sedan är det naturligtvis också viktigt i det avseendet att man är med och försvarar sitt land. Vi har ju det som en grund. I internationella insatser, inte att förglömma, är det viktigt med människor med olika etniska bakgrunder och både kvinnor och män. Det är viktigt när vi går ut i internationella insatser.

Om vi går ut i internationella insatser och inte har tillräckligt många kvinnor med har vi det väldigt svårt. I många av de konflikter som vi ser i dag har det till exempel förekommit massvåldtäkter. Hur ska en kvinna få förtroende för en manlig soldat när hon har blivit våldtagen av en manlig soldat, dock från ett annat land? Men det är oerhört väsentligt att vi faktiskt är representativa och har den demokratiska kontrollen.

Anf. 105 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att den myndighet som i fredstid har rätt att bruka våld mot enskilda medborgare, polismyndigheten, utan ett pliktssystem lyckas mycket bättre med att få en representativitet som är bred när det gäller sammansättningen i poliskåren. Berit Jóhannesson säger att de dessutom ska vara med och försvara sitt land.

Ibland tycker jag att Berit Jóhannesson sitter på olika stolar. Hon ingår i Försvarsberedningen, och hon skriver varje år till försvarsutskottet här i riksdagen: Inom överskådlig tid föreligger inga militära hot mot Sverige. Hon är med och beslutar om en internationell inriktning. Men när hon ska försvara pliktssystemet faller hon tillbaka i den gamla goda territorialförsvarstanken. Jag tycker att detta är något märkligt.

Jag tycker också att det är märkligt att de som försvarar ett pliktsystem som nu har varit i kraft i snart 100 år fortfarande säger: Jo, vi har lite problem med representativiteten. Vi ska ha fler kvinnor, vi ska ha fler invandrare och så vidare.

Ni har haft 100 år på er att fixa detta. Slutsatsen, Berit Jóhannesson, är att detta system inte levererar den representativitet som du efterlyser.

Anf. 106 BERIT JÓHANNESSON (v) replik:

Fru talman! Vi har haft en formell rätt för kvinnor att finnas inom olika yrken. Vi har haft en formell jämställdhet under ganska många år. Tyvärr finns inte den i verkligheten trots att vi har haft en formell rätt, om du förstår vad jag menar. Det tar alltså tid. Försvarsmakten är en oerhört mansdominerad och oerhört traditionstyngd organisation, och vi jobbar för att kvinnor ska in där. Att också Försvarsmakten nu tycker det är ett jättestort steg. Vi tycker att människor från andra kulturer ska representeras inom Försvarsmakten, och det är också mycket viktigt. Och vi jobbar för det. Men detta har varit som en främmande fågel. Vi vill ha in kvinnor, och vi vill ha in människor från andra kulturer i Försvarsmakten.

Jag talar också om att försvara landet. Då har vi incidentberedskap, och vi har också kontroll av våra gränser. Jag tycker att det är väldigt viktigt att ha denna beredskap.

Att vi sedan går ut i internationell tjänst tycker jag är alldeles utomordentligt bra. Då ska vi naturligtvis också ha med oss dessa människor, kvinnor och människor med annan bakgrund.

Men det tar lite tid, och det finns kanske i viss mån ett motstånd. Men detta är i alla fall målet. Och jag hävdar plikten som det mest rationella och mest demokratiska sättet att försörja vår försvarsmakt.

Anf. 107 MARIE NORDÉN (s):

Fru talman! I det betänkande som vi debatterar behandlas motioner från allmänna motionstiden om totalförsvarsplikt och samhällstjänstgöring.

Då jag möter unga människor som står inför valet att genomföra värnplikt eller inte och människor i allmänhet är det många som tror att vi har avskaffat just det som vi kallar allmän värnplikt. Uppfattningen att det i dag helt och hållet skulle vara frivilligt – att det är upp till dig själv att välja – är ganska utbredd. Och visst är det många färre som vi i dag rekryterar eller som mönstrar och skriver in till värnplikten än tidigare. Det som vi kallar just allmän värnplikt kan i mångas ögon vara missvisande.

Men totalförsvarsplikten ger samhället möjlighet att utifrån behov bestämma hur många och vilka som ska rekryteras och skrivas in och som ska genomföra värnplikten.

Det ger oss också trygghet vid ett förändrat säkerhetspolitiskt läge, som vi har diskuterat här i dag och som kanske inte uppstår under de närmaste tio åren, men vi vet inte hur framtiden kommer att se ut. Vi behöver därför ha den försäkringen att vi, då vi har behov, kan rekrytera fler soldater utifrån det behov som Försvarsmakten säger att man har.

Vi har också möjligheten att välja ut de bäst lämpade när vi har en totalförsvarspliktlag. Men det är inte alltid de som känner sig mest lämpade som är de bäst lämpade. Även om man säger att motivationen och frivilligheten också ska vara viktiga och spelar jättestor roll när man tittar på resultatet i utbildningen, är vi övertygade om att urvalet blir sämre om vi skulle kunna rekrytera värnpliktiga endast utifrån ett urval av frivilliga.

Vi vill och behöver ha fler kvinnor i försvaret och i Försvarsmakten. Nästan hela Försvarsmakten delar säkert den uppfattningen och nästan alla politiska partier.

När det gäller könsneutral värnplikt menar vi att det inte är försvarbart att kalla in samtliga kvinnor och därmed fördubbla antalet som mönstrar samtidigt som behovet av värnpliktiga är så litet.

Vi tror i stället att vi kan öka antalet kvinnor som vill genomföra värnplikten genom ytterligare och mycket bättre informationsinsatser. Pliktverket bedriver i dag ett omfattande arbete för att öka antalet kvinnor som mönstrar och därefter skrivs in. Försvarsmakten planerar att öka sin information, främst i skolor, och här har man en stor möjlighet att också öka intresset bland unga kvinnor och också visa att man är en attraktiv arbetsplats.

Jag tror att det som framför allt är avgörande om kvinnor ska genomföra värnplikten och eventuellt göra en karriär inom Försvarsmakten är om man ser Försvarsmakten som en intressant och stimulerande arbetsplats där det inte förekommer trakasserier av olika slag. Här ser vi att Försvarsmakten bedriver ett arbete, och man kan göra det mycket bättre.

Vi tycker inte heller att det i ett läge då knappt hälften av varje årskull som mönstrar skrivs in är försvarbart att fördubbla antalet mönstrande till en kostnad på ca 125 miljoner kronor.

Det webbaserade Plutosystemet, som Berit Jóhannesson nämnde, finns ännu inte. Man håller fortfarande på att prova ut det. Och visst kommer det att minska kostnaderna i fråga om de mönstrande eftersom vi hoppas att färre ska behöva komma till mönstringskontoret i onödan. Men jag tycker inte att vi ska dra för stora växlar på hur mycket vi kommer att kunna spara genom att använda Pluto. Pliktverket har gjort uppskattningen att man skulle kunna minska kostnaden för en hel kvinnlig kull att mönstra om inte alla kommer till kanske 100 miljoner kronor i stället för 125 miljoner kronor. Det är fortfarande en stor summa pengar som jag i detta läge inte tycker är försvarbar.

Fru talman! Mångfalden i Försvarsmakten måste bli bättre. Vi vill att fler ungdomar med invandrabakgrund ska känna att värnplikten är någonting för dem.

På värnpliktskongressen för några veckor sedan var det ett ombud med invandrabakgrund som så bra beskrev sin stolthet över att få delta, känna delaktighet, i det svenska samhället just genom sin värnplikt. Det borde fler unga människor med invandrabakgrund få känna.

Men den främsta orsaken till att vi vill se en ökad mångfald inom Försvarsmakten och bland de värnpliktiga är att vi i dag går miste om väldigt många som försvaret behöver. Här gör Pliktverket också ett stort och ambitiöst arbete för att informera och nå ut med informationen. År 2005 genomförde man en sommarturné. Man åkte ut till invandrarförorter i Göteborg, Malmö och Stockholm. Det var stora arrangemang –

mässor, marknader och familjedagar. Intresset var otroligt stort. Glädjen över att få möta Pliktverket var också stor. Tyvärr var kunskapen om Försvarsmakten väldigt liten. Där kan vi, vet vi, bli mycket bättre.

Fru talman! Alliansen anser att viljan att delta i utlandstjänstgöring ska vara ett tydligt urvalskriterium då man antas till grundutbildningen. Vi delar uppfattningen att viljan och intresset för att genomföra utlandstjänstgöring efter värnplikten måste öka. Vi kan se tydliga skillnader mellan förband. Förklaringarna varierar, men den tydligaste förklaringen hittar vi i just utbildningen.

Förband där många befäl har erfarenhet av utlandstjänstgöring har ofta många värnpliktiga som anmäler sig till utlandstjänstgöring efter genomförd värnplikt. Det är då man kan se en tydlig koppling mellan utbildning och utlandstjänstgöring som intresset ökar bland de värnpliktiga.

Många gånger har inte intresset funnits vid mönstringstillfället, utan det har växt fram under utbildningens gång. Därför tycker vi att det vore väldigt olyckligt att göra viljan till utlandstjänstgöring till ett av de främsta urvalskriterierna som ska avgöra om man får genomföra värnplikten eller inte. Det måste i stället vara ett av flera urvalskriterier. Men i slutändan måste det vara de bäst lämpade som skrivs in.

Jag är övertygad om att vi skulle gå miste om många som vid mönstringstillfället inte är intresserade av att tjänstgöra utomlands men som ändrar inställning under utbildningen. Det är alltså många som är bäst lämpade som vi kommer att förlora.

I det nya utbildningssystemet blir kopplingen uppenbar. Då den tredje utbildningen kommer är den inte aktuell för den som inte är intresserad av utlandstjänstgöring. Han eller hon kommer då inte att gå den tredje utbildningen. Försvarsmakten har tid på sig att under två terminer motivera och öka intresset bland de värnpliktiga.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 108 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! Den internationella insatsen är dimensionerad för dagens försvarsmakt. Därför anser alliansen att frivilligheten är väldigt avgörande för uttagning till värnplikten. Då menar jag att det i nästa steg finns skäl att se över lagstiftningen, som har väldigt långtgående befogenheter i ett system där allt baseras på frivillighet. De förband som vi i framtiden kommer att behöva är dels förband mot terrorism, dels detta med EU:s Battle Group, som också baseras på frivillighet. Hur kan man då ha en rekryteringsgrund som baseras på tvång?

De här sambanden är inte logiska. För att bringa mer ordning och logik i det här krävs det en översyn; detta för att tydliggöra sambandet mellan lagstiftningen och den uppgift som Försvarsmakten har. Vad anser Marie Nordén om detta?

Anf. 109 MARIE NORDÉN (s) replik:

Fru talman! Det är inte så att det är en översyn som alliansen här kräver, utan det handlar om att det främsta urvalskriteriet ska vara intresset för utlandstjänstgöring. Jag är övertygad om att man begår ett stort misstag.

Vi delar uppfattningen att frivillighet och motivation är viktigt. Precis som Moderaterna vill också vi behålla pliktssystemet, men vi kan även se hur det ser ut i praktiken. Motivationen bland värnpliktiga ökar under värnplikten. Hela din argumentation går ut på att vi egentligen ska sortera bort dem som skulle ha kunnat bidra till ett ökat intresse bland de värnpliktiga.

Egentligen svarar man på en fråga som man egentligen inte vet vad den står för. Man är 17 år, och det är ett år innan man ska genomföra värnplikten. Man ska svara på frågan om man vill åka utomlands om tre år och om man är beredd att vara där i ungefär ett år. Man har ingen aning om vad man svarar på. Är man i det läget osäker säger man nej. Men den personen skulle kanske vara väldigt intresserad efter genomförd utbildning. Vi tycker att det vore väldigt olyckligt att säga nej till just dem som skulle ha kunnat bli intresserade.

Anf. 110 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! Det är ingen större skillnad i synen på värnplikten som ett grundläggande redskap. Men sambanden, som dessa i dag ser ut, stämmer inte överens med den praktiska verkligheten, som i allt väsentligt baseras på frivillighet. Då menar jag att det för att bringa mer ordning och reda i fråga om sambandet mellan pliktlagstiftningen och den faktiska uppgift som Försvarsmakten har borde vara rimligt att se över detta. Det gäller att tydliggöra för svenska folket hur sambanden ser ut.

Frågan om en utredning och plikten är just: Ska det vara som Miljöpartiet och Folkpartiet föreslår, eller ska det vara en annan variant? Eller hur ska det se ut? Jag har inte svaret, men det finns skäl som talar för att en pliktutredning tillsätts just med avseende på detta.

Anf. 111 MARIE NORDÉN (s) replik:

Fru talman! Inte heller jag har något svar, Ola Sundell. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att man, då man driver frågan så hårt, inte har skrivit någon reservation eller tagit upp detta i debatten inför betänkandet eller i tidigare sammanhang. Det är tydligen spännande att väcka nya debatter.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.57 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

SoU18 Folkhälsa

Punkt 1 (Mål för folkhälsan m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, kd, c)

3. res. 2 (v)

Förberedande votering:

115 för res. 1

23 för res. 2

122 avstod

89 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

147 för utskottet

114 för res. 1

88 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 22 v, 10 mp, 1 -

För res. 1: 43 m, 33 fp, 24 kd, 14 c

Frånvarande: 30 s, 12 m, 15 fp, 9 kd, 6 v, 8 c, 7 mp, 1 -

Punkt 10 (Trygga och goda uppväxtvillkor)

1. utskottet

2. res. 10 (m, fp, kd, c)

Votering:

138 för utskottet

114 för res. 10

9 avstod

88 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 22 v, 1 mp, 1 -

För res. 10: 43 m, 33 fp, 24 kd, 14 c

Avstod: 9 mp

Frånvarande: 30 s, 12 m, 15 fp, 9 kd, 6 v, 8 c, 7 mp, 1 -

Punkt 11 (Nationellt barnhälsoindex)

1. utskottet

2. res. 12 (mp)

Votering:

251 för utskottet

10 för res. 12

88 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 43 m, 33 fp, 24 kd, 22 v, 14 c, 1 mp

För res. 12: 9 mp, 1 -

Frånvarande: 30 s, 12 m, 15 fp, 9 kd, 6 v, 8 c, 7 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU18 Konstnårsfrågor – särskild ordning

Kammaren biföll utskottets förslag.

12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

NU9 Riksrevisionens styrelses framställning angående bolagiseringen av Statens järnvägar

Punkt 1 (Riksrevisionens styrelses framställning angående bolagiseringen av Statens järnvägar)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

148 för utskottet

111 för res. 1

90 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 1 fp, 22 v, 10 mp, 1 -

För res. 1: 43 m, 32 fp, 22 kd, 14 c

Frånvarande: 30 s, 12 m, 15 fp, 11 kd, 6 v, 8 c, 7 mp, 1 -

Ulf Nilsson (fp) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Den långsiktiga regleringen av järnvägssektorn)

1. utskottet
2. res. 3 (fp, kd)

Votering:

147 för utskottet

56 för res. 3

57 avstod

89 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 22 v, 1 c, 9 mp, 1 -

För res 3: 33 fp, 23 kd

Avstod: 43 m, 1 kd, 13 c

Frånvarande: 30 s, 12 m, 15 fp, 9 kd, 6 v, 8 c, 8 mp, 1 -

NU13 Vissa näringspolitiska frågor

Punkt 1 (Innovationer och nyföretagande)

1. utskottet
2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

147 för utskottet

113 för res. 1

89 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 22 v, 10 mp, 1 -

För res. 1: 43 m, 33 fp, 23 kd, 14 c

Frånvarande: 30 s, 12 m, 15 fp, 10 kd, 6 v, 8 c, 7 mp, 1 -

Punkt 2 (Kapitalförsörjning)

1. utskottet
2. res. 3 (mp)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 7 (Turistnäringen)

1. utskottet
2. res. 10 (m, fp, kd, c)

Votering:

147 för utskottet

114 för res. 10

88 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 22 v, 10 mp, 1 -

För res. 10: 43 m, 33 fp, 24 kd, 14 c

Frånvarande: 30 s, 12 m, 15 fp, 9 kd, 6 v, 8 c, 7 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU7 Räddningstjänst och skydd mot olyckor

Punkt 2 (Förebyggande verksamhet)

1. utskottet

2. res. (v)

Votering:

236 för utskottet

24 för res.

89 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 42 m, 33 fp, 24 kd, 14 c, 8 mp, 1 -

För res.: 22 v, 2 mp

Frånvarande: 30 s, 13 m, 15 fp, 9 kd, 6 v, 8 c, 7 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU8 Totalförsvarsplikt och samhällstjänst

Punkt 1 (Kvinnlig plikt)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

236 för utskottet

22 för res. 1

1 avstod

90 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 43 m, 32 fp, 24 kd, 14 c, 10 mp, 1 -

För res. 1: 22 v

Avstod: 1 s

Frånvarande: 31 s, 12 m, 16 fp, 9 kd, 6 v, 8 c, 7 mp, 1 -

Punkt 2 (Tjänstgöring utomlands)

1. utskottet

2. res. 2 (c, m, fp, kd)

Votering:

145 för utskottet

114 för res. 2

90 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 22 v, 9 mp, 1 -

För res. 2: 43 m, 33 fp, 24 kd, 14 c,

Frånvarande: 31 s, 12 m, 15 fp, 9 kd, 6 v, 8 c, 8 mp, 1 -

Punkterna 3–6

Kammaren biföll utskottets förslag.

13 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

2005/06:130 Omvänd skattskyldighet för mervärdesskatt inom byggsektorn

Motioner

med anledning av skr. 2005/06:95 En nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna 2006–2009

2005/06:K17 av Göran Lennmarker m.fl. (m)

2005/06:K18 av Mats Einarsson m.fl. (v)

2005/06:K19 av Liselott Hagberg m.fl. (fp)

2005/06:K20 av Kerstin Lundgren m.fl. (c)

2005/06:K21 av Helena Höij m.fl. (kd)

2005/06:K22 av Gustav Fridolin m.fl. (mp)

14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 30 mars

2005/06:1325 av *Monica Green* (s) till statsrådet Sven-Erik Österberg
24-timmarsmyndigheten

2005/06:1326 av *Chatrine Pålsson* (kd) till statsrådet Ylva Johansson
Undernäring på särskilda boenden

2005/06:1327 av *Henrik von Sydow* (m) till statsrådet Lena Hallengren
Politiseringen av sfi-undervisningen

2005/06:1328 av *Ewa Thalén Finné* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Utbyggnaden av E 22

2005/06:1329 av *Magdalena Andersson* (m) till justitieminister Thomas
Bodström

Arbetet med den nya kriminalvårdslagstiftningen

2005/06:1330 av *Luciano Astudillo* (s) till statsrådet Ibrahim Baylan
Betyg och yttrandefrihet

2005/06:1331 av *Henrik von Sydow* (m) till statsminister Göran Persson
Strategi för att effektivare uppfylla riksdagens beslut

2005/06:1332 av *Henrik von Sydow* (m) till statsminister Göran Persson
Respekten för riksdagens beslut

2005/06:1333 av *Henrik von Sydow* (m) till statsminister Göran Persson
Rutiner för verkställande av riksdagsbeslut

2005/06:1334 av *Anna Grönlund Krantz* (fp) till finansminister Pär Nuder
Der

Den svenska bärnärningen

2005/06:1335 av *Anna Grönlund Krantz* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Isbrytarnas lokalisering

2005/06:1336 av *Anita Brodén* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Utredning om ohälsa och kvicksilverexponering

2005/06:1337 av *Anita Brodén* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Arbetsskador av kvicksilver

2005/06:1338 av *Maria Larsson* (kd) till statsrådet Morgan Johansson
Glömda barns upprättelse

2005/06:1339 av *Göran Persson* i Simrishamn (s) till statsrådet Jens
Orback

Rätten till sjukpenning och politiskt arbete

2005/06:1340 av *Ronny Olander* (s) till näringsminister Thomas Östros
Enklare regler för företag

2005/06:1341 av *Gustav Fridolin* (mp) till statsrådet Ulrica Messing
Rasistisk propaganda och Posten

Prot. 2005/06:98
30 mars

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 4 april.

15 § Kammaren åtskildes kl. 17.15.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 13.53,

av talmannen därefter till och med 9 § anf. 96 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
3 § Förnyad bordläggning.....	1
4 § Riksrevisionens styrelses framställning angående bolagiseringen av Statens järnvägar	1
Näringsutskottets betänkande 2005/06:NU9	1
Anf. 1 ANNE-MARIE PÅLSSON (m)	1
Anf. 2 EVA FLYBORG (fp).....	3
Anf. 3 MIKAEL OSCARSSON (kd)	6
Anf. 4 HÅKAN LARSSON (c).....	7
Anf. 5 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s).....	8
Anf. 6 EVA FLYBORG (fp) replik.....	10
Anf. 7 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	10
Anf. 8 EVA FLYBORG (fp) replik.....	10
Anf. 9 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	11
Anf. 10 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	11
Anf. 11 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	11
Anf. 12 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	12
Anf. 13 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	12
Anf. 14 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik.....	13
Anf. 15 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	13
Anf. 16 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik.....	14
Anf. 17 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	14
Anf. 18 HÅKAN LARSSON (c) replik	15
Anf. 19 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	15
Anf. 20 HÅKAN LARSSON (c) replik	15
Anf. 21 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	16
Anf. 22 LENNART BEIJER (v)	16
Anf. 23 INGEGERD SAARINEN (mp)	17
Anf. 24 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik.....	18
Anf. 25 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	19
Anf. 26 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik.....	19
Anf. 27 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	20
(Beslut fattades under 12 §.)	20
5 § Vissa näringspolitiska frågor.....	20
Näringsutskottets betänkande 2005/06:NU13	20
Anf. 28 KRISTER HAMMARBERGH (m)	20
Anf. 29 EVA FLYBORG (fp).....	23
Anf. 30 LARS LINDÉN (kd)	26
Anf. 31 ÅSA TORSTENSSON (c)	29
(forts. 7 §).....	29
Ajournering.....	30
Återupptagna förhandlingar	30
6 § Statsministerns frågestund	30
Anf. 32 TALMANNEN	30

<i>Ansvar för krisberedskapen vid tsunamikatastrofen</i>	30	Prot. 2005/06:98
Anf. 33 MAUD OLOFSSON (c)	30	30 mars
Anf. 34 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	30	
Anf. 35 MAUD OLOFSSON (c)	31	
Anf. 36 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	31	
<i>Riksbankens roll för tillväxten</i>	32	
Anf. 37 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	32	
Anf. 38 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	32	
Anf. 39 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	32	
Anf. 40 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	33	
<i>Sveriges krisberedskap vid katastrofer</i>	33	
Anf. 41 FREDRIK REINFELDT (m)	33	
Anf. 42 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	34	
Anf. 43 FREDRIK REINFELDT (m)	34	
Anf. 44 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	34	
<i>Nollvision för hemlöshet</i>	35	
Anf. 45 MARIA WETTERSTRAND (mp)	35	
Anf. 46 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	35	
Anf. 47 MARIA WETTERSTRAND (mp)	35	
Anf. 48 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	36	
<i>Det socialdemokratiska ledarskapet</i>	36	
Anf. 49 LARS LEIJONBORG (fp)	36	
Anf. 50 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	37	
Anf. 51 LARS LEIJONBORG (fp)	37	
Anf. 52 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	37	
<i>Regeringskansliets arbetssätt</i>	38	
Anf. 53 GÖRAN HÄGGLUND (kd)	38	
Anf. 54 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	38	
Anf. 55 GÖRAN HÄGGLUND (kd)	38	
Anf. 56 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	39	
<i>Hamas möjligheter att delta i internationella samtal</i>	39	
Anf. 57 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s)	39	
Anf. 58 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	39	
<i>Arbete för samförstånd mellan religioner</i>	40	
Anf. 59 ALF SVENSSON (kd)	40	
Anf. 60 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	40	
Anf. 61 ALF SVENSSON (kd)	40	
<i>Bostadsmarknaden</i>	41	
Anf. 62 OWE HELLBERG (v)	41	
Anf. 63 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	41	
<i>Hotade näringsverksamheter</i>	41	
Anf. 64 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	41	
Anf. 65 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	42	
<i>Regionalpolitik</i>	42	
Anf. 66 SVEN BERGSTRÖM (c)	42	
Anf. 67 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	42	
<i>Rätten att besluta genom folkomröstning</i>	43	
Anf. 68 BJÖRN VON DER ESCH (kd)	43	

Anf. 69	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	43
Anf. 70	TALMANNEN	44
7 §	(forts. från 5 §) Vissa näringspolitiska frågor (forts. NU13)	44
Anf. 71	INGEGERD SAARINEN (mp)	44
Anf. 72	KRISTER HAMMARBERGH (m) replik	45
Anf. 73	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	45
Anf. 74	KRISTER HAMMARBERGH (m) replik	45
Anf. 75	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	46
Anf. 76	BERIT HÖGMAN (s)	46
Anf. 77	LARS LINDÉN (kd) replik	48
Anf. 78	BERIT HÖGMAN (s) replik	48
Anf. 79	LARS LINDÉN (kd) replik	49
Anf. 80	BERIT HÖGMAN (s) replik	49
Anf. 81	LARS LINDÉN (kd) replik	49
Anf. 82	ÅSA TORSTENSSON (c) replik	50
Anf. 83	BERIT HÖGMAN (s) replik	50
Anf. 84	ÅSA TORSTENSSON (c) replik	50
Anf. 85	BERIT HÖGMAN (s) replik	51
Anf. 86	KRISTER HAMMARBERGH (m) replik	51
Anf. 87	BERIT HÖGMAN (s) replik	52
Anf. 88	KRISTER HAMMARBERGH (m) replik	52
Anf. 89	BERIT HÖGMAN (s) replik	52
Anf. 90	EVA FLYBORG (fp) replik	53
Anf. 91	BERIT HÖGMAN (s) replik	53
Anf. 92	EVA FLYBORG (fp) replik	54
Anf. 93	BERIT HÖGMAN (s) replik	54
Anf. 94	GUNILLA WAHLÉN (v)	55
Anf. 95	BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	57
	(Beslut fattades under 12 §.)	59
8 §	Militära skjut- och övningsfält	59
	Försvarsutskottets betänkande 2005/06:FöU6	59
	(Beslut fattades under 12 §.)	59
9 §	Räddningstjänst och skydd mot olyckor	59
	Försvarsutskottets betänkande 2005/06:FöU7	59
Anf. 96	BERIT JÓHANNESSON (v)	59
Anf. 97	BRITT-MARIE LINDKVIST (s)	60
	(Beslut fattades under 12 §.)	61
10 §	Totalförsvarspålit och samhällstjänst	61
	Försvarsutskottets betänkande 2005/06:FöU8	61
Anf. 98	ESKIL ERLANDSSON (c)	61
Anf. 99	OLA SUNDELL (m)	63
Anf. 100	ALLAN WIDMAN (fp)	63
Anf. 101	ELSE-MARIE LINDGREN (kd)	65
Anf. 102	BERIT JÓHANNESSON (v)	66
Anf. 103	ALLAN WIDMAN (fp) replik	68
Anf. 104	BERIT JÓHANNESSON (v) replik	69
Anf. 105	ALLAN WIDMAN (fp) replik	69
Anf. 106	BERIT JÓHANNESSON (v) replik	70

Anf. 107 MARIE NORDÉN (s)	70	Prot. 2005/06:98
Anf. 108 OLA SUNDELL (m) replik	72	30 mars
Anf. 109 MARIE NORDÉN (s) replik	72	
Anf. 110 OLA SUNDELL (m) replik	73	
Anf. 111 MARIE NORDÉN (s) replik	73	
(Beslut fattades under 12 §.)	73	
Ajournering	73	
Återupptagna förhandlingar	73	
11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 29 mars	74	
SoU18 Folkhälsa	74	
KrU18 Konstnårsfrågor – särskild ordning	75	
12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	75	
NU9 Riksrevisionens styrelses framställning angående bolagiseringen av Statens järnvägar	75	
NU13 Vissa näringspolitiska frågor	76	
FöU6 Militära skjut- och övningsfält	77	
FöU7 Räddningstjänst och skydd mot olyckor	77	
FöU8 Totalförsvarsplikt och samhällstjänst	77	
13 § Bordläggning	78	
14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	78	
15 § Kammaren åtskildes kl. 17.15	79	

